بسمہ اللہ الرحمٰن الرحیم

☆

لماں، چوڑا وعظ نہیہ کوئی، بس اتنا سِرنانواں ہے

اِس دنیا دی ہر شے ساحلؔ! ہک چُھوٹھا پرَچھانواں ہے

مجموعۂ کلام پہاڑی

(Best Book Award 2015)

محمد مقبول ساحلؔ

جموں و کشمیر پہاڑی مشاورتی تہ ترقیاتی بورڈ

Name of the book:

"PARCHANWAN"

Pahari Poetry

Author: M. Maqbool Sahil

Year: 2014

Price. Rs. 450/=

کتاب داناں..پَرچھانواں

لکھاری..محمد مقبول ساحلؔ

ترتیب...محمد عظیم خان

معاون...وحیدہ اکرم

کمپوزنگ، پروف ریڈنگ تہ سرورق.................محمد اقبال کھوکھر

سالِ اشاعت..۲۰۱۴ء

تعداد..۵۰۰

چھاپ خانہ.................................

ناشر:....................جموں وکشمیر پہاڑی مشاورتی تہ ترقیاتی بورڈ

☆☆☆☆☆☆☆

فہرست وترتیب

عنوان　　　　صفحہ نمبر

☆ پیغام..4
☆ اظہارِ تشکر......................................5
☆ انتساب..6
☆ دیباچہ...............محمد عظیم خان...............7
☆ عرضِ مصنف...........مصنف...............13
☆ حمد وثناء...26
☆ نعتاں...32
☆ عظمتِ رمضان...............................49
☆ مرثیے...50
☆ غزلاں...64
☆ نظماں......(روائتی)........................151
☆ نظماں......(آزاد).........................175
☆ گیت..221
☆ قطعات/بیتاں/رباعی/اشعار...........294

پیغام

ایہہ گل ہُن ساری دُنیا اُتا ظاہر ہورہی ہے جے پہاڑی زبان بولن آلے لوک ریاست جموں وِکشمیر دے محض کُجھاں علاقیاں تکر محدودنہیہ بلکہ انہاں دیاں ابادیاں ریاست دے کونے کونے بچ کھلراں دیاں ہین، جس دا ثبوت ایہہ ہے جے اج جموں وکشمیر پہاڑی مشاورتی تہ ترقیاتی بورڈ وادی کشمیر دے دورافتادہ علاقے کوکرناگ دے ہِک قلم کار محمد مقبول ساحل دی کتاب ''پرِچھانواں'' کو پہاڑی قارئین تکر پہچان دی سعادت حاصل کرر ہیا ہے۔

پہاڑی بورڈ کوبھی اسے گل واسطے معرض وجود بچ آندا گیا دا ہے تاں جے اوہ پہاڑی زبان وادب دی ترقی ہور ترویج واسطے اس دے قلمکاراں دی حوصلہ افزائی کرے ہور انہاں دیاں نگارشاں کو چھاپ کے اس زبان دے ادبی سرمائے کو محفوظ کیتا جُلیے ،اللہ دے فضل نال پہاڑی بورڈ اس ذمہ داری کو نبھان واسطے جانفشانی نال سرگرمِ عمل ہے۔اشاعت دا ایہہ سلسلہ ہُن کافی عروج اُتے ہے ہور بورڈ دے زیرِ نظر اس ویلے بھی کئیں ہور کتاباں موجود ہین،جنہاں اُتے کم جاری ہے۔مقبول ساحل ہوراں دی ایہہ کتاب ہِک شعری مجموعہ ہے ہور اس بچ پہاڑی تہذیب وتمدن دی جس طراں عکاسی کیتی گئی دی ہے،اُس سُن مکو ذاتی طور بڑا متاثر کیتا ہے،مقبول ساحل ہِک لمیں عرصے تھیں پہاڑی زبان وادب دی خدمت کرر ہے ہین ہور اپنے علاقے دیاں پہاڑی لوکوں کو جگا کے پہاڑی قوم نال ہمقدم کرالن بچ انہاں دا کافی حصہ ہے،جس عرق ریزی نال اُنہاں ایہہ کتاب تیار کیتی دی ہے،مکو امید ہے جے پہاڑی ادب بچ اس کو خوب پذیرائی ملسی تہ نالے نویاں قلمکاراں واسطے بھی ایہہ ہِک منزل دا دیوا ثابت ہوسی۔

خیراندیش:
کفیل الرحمٰن (کابینہ وزیر)
وائس چیئرمین، جموں وکشمیر پہاڑی مشاورتی تہ ترقیاتی بورڈ

اظہارِ تشکر

ماہڑی ایہہ کتاب ''پرچھانواں'' جموں وکشمیر
پہاڑی مشاورتی تہ ترقیاتی بورڈ دی کلی مالی
معاونت نال اشاعت پذیر ہوئی ہے، جس
واسطے میں مذکورہ ادارے دا دل دی ڈوہنگیائی
نال مشکور ہاں

مقبول ساحلؔ

اِنتساب!

......ماہڑے دوستی دے سکون واسطے اُس دا چین وقرار قربان ہوگیا، ماہڑے خواباں واسطے اُس دی راتاں دی نیندر اُڈ گئی، ماہڑا سِر تتا ہویا تہ اُس ٹھنڈے ہو کے پہَرے، ماہڑے نازک تہ نکے قدماں دی پہلی ٹور دکھدیاں ہی اُس ماہڑے اُتوں اپنا کہَر بوُہا کہَمایا، اوہ...جہیڑی مکواُچیاں ایواناں نچ پوہچن دے خواب سجاندی رہئی مگر ماہڑی ضد ہور نالائقی دی وجہ نال ساری جندڑی پریشان رہئی، کشمیر دے اُچے چناراں دی ٹھنڈی چھاں دی طراں ہاڑ دی تہُپ نچ ماہڑے سر اُتے سایہ فگن رہئی ہور اوہ....جس مکواپنی ماں بولی دا پہلا لفظ ''اماں'' آکھنا سکھالیا....اُسے شفیق تہ مہربان اماں دے ناں، جس کو دُنیا زینب جمال دے ناں نال جاندی ہے....

محمد مقبول ساحلؔ

اڑحال (کوکرناگ) اسلام آباد کشمیر

تاریخ ۲۰ جون، ۲۰۱۴ء

دیباچہ

ایہہ غالباً ۲۰۰۰ء نے آس پاس نی گل ہے، ماہڑے مجموعۂ کلام ''گندل'' کی بہترین کتاب نے اعزاز نال نوازے گیا، پہاڑی زبان نے تقریباً ساریاں شاعراں تہ ادیباں خوشی نا اظہار کیتا تہ مگی مبارکبادی نے پیغام پہچے، ماہڑی خوشحالی تہ ترقی نال نال پہاڑی زبان نی مزید خدمت نا اصرار ہویا، انہاں ہی خوشخو تہ نیک ادیباں بچوں محمد مقبول ساحلؔ بھی ہِک سے۔ انہاں تہاڑیاں او ہفت روزہ ''چٹان'' بچ کم کرنے سے، جسنا دفتر ہری سنگھ ہائی سٹریٹ نی ہِکس پرانی عمارت نی ترئی منزل پر سا۔ میں 'گندل' نی ہِک گفٹ کاپی مقبول ساحلؔ کی اسے دفتر بچ پیش کیتی آسی۔ اس روز تھیں اساڑی ملاقات نا سلسلہ شروع ہو گیا۔ اکثر اُس اپنے کلام نے بارے بچ تبادلۂ خیال کرنے رہنے سیاں۔ پہاڑی زبان نا کوئی وی رسالہ کلچرل اکیڈیمی نے 'شیرازہ' تھیں بغیر انہاں دناں شائع نا ہونا سا تہ نا اج کل ہی شائع ہور ہیا ہے۔ ایہہ سلسلہ اج وی اُسے رفتار تہ طرز نال جاری ہے۔ ساحلؔ نا کلام وی ماہڑے تو ڑیں اُسے رسالے نے ذریعے پجنا سا۔ ماہڑی عادت سی، جہڑی اجاں وی نہیہ بدلی ہے، جے میں 'شیرازہ' نے ہر مضمون نا چنگی طراں پوسٹ مارٹم کرنا ساں، خاص کر منظوم حصہ ماہڑی تنقیدی نظر نا شکار ہوئے بغیر نہیہ رہنا سا۔ شاعری

نے حصے بچ ماہڑی پر کھنا پیانہ باقی کسوٹیاں تھیں علاوہ عروض نا پیانہ وی سا۔انہاں
دناں مقبول ساحلؔ نے کلام تہ باقی شاعراں نے کلام نا درجہ کم وبیش مساوی دسنا
سا۔جس فہرست بچ ساحلؔ ناناں انہاں دناں نہیہ لبھنا سا تہ ماہڑی کمزورنظر ایہہ
اندازہ نہیہ کر سکی جے مقبول ساحلؔ پہاڑی لکھاریاں نی گنتی بچ اپناناں کافی اُپر آنن
بچ کامیاب ہوجاسی۔زمانہ ٹرنا گیا تہ حالات بدلنے گئے،ساحلؔ کو''شبستان وجود''
ناسامنا کرنا پیا۔بُلبل پنجرے بچ بند ہوگئی...وجود تہ قید ہوگیا مگر پرواز تہ احساسات
وجذبات قید نہ ہوسکے،اسے قید وبند نا اثر خصوصاً پہاڑی ادب پر مثبت پیئا۔قید
دے دوران ساحلؔ کو جنہاں صعوبتاں ناسامنا کرنا پیا،اُنہاں،اِنہاں نا حوصلہ
پست کرن نے بجائے ہوروی بلند کیتا تہ انہاں کی اس گل نا احساس ہو یا جے ؎

تُندیٔ بادِ مخالف سے نہ گھبرا اے عقاب!
یہ تو چلتی ہے تجھے اونچا اڑانے کے لئے

پنجرے نے اندر بلبل کی ہِک نویں چہچہاٹ نی شہ لبھی،اس دوران انہاں
بے شمار گیت گائے،ان گنت ترانے گائے،ہاڑیاں تہ ساڑیاں پہرے گیت وی
گائے تہ نثر نگاری نے جوہروی دَسے،نظم نگاری نے لعل پروئے تہ خصوصاً نظم نے
میدان بچ جس فن نی ضرورت ہونی ہے،اس کی انہاں چار چن لائے تہ جس
کہڑی ایہہ پہاڑی ادیب تہ شاعر حبسِ بے جا تھیں آزاد ہویا،اس نے حوصلے نی

بلندی، اس دے کلام تھیں عیاں سی ۔ ۲۰۰۸ء بچ ہکس مشاعرے نے دوران جد میں انہاں نا کلام سُنیا، اناں نے خیالات نی بلندی، شستگی، روانی تہ فنی صلاحیت بچ خاطر خواہ اضافہ دیکھ کہہ ماہڑا دل بے حد خوش ہو گیا۔ خورے ساحلؔ ہوراں کی یاد ہوسی کہ نہیہ، میں اس ویلے اناں کی اپنیاں نیک خواہشاں تہ دعاواں دے نال نال شاباشی وی دتی ہور اپنی مسرت نا اظہار وی کیتا۔

کسے سیانے آکھیا ہے جے "One should know something of everything and everything of something" یعنی انسان کی ہر کم نی تھوڑی تھوڑی واقفیت ضرور ہونی چاہنی ہے، نالے اوہ کسے ہکس کم نا مکمل استاد وی ہونا چاہینا۔ ایہہ گل مقبول ساحلؔ نی ذات پر کھری کھری اُترنی ہے۔ اوہ اردو نے بچھے خاصے ادیب ہین، پیشے تھیں صحافی ہین، اس میدان بچ اناں خوب ناں کمایا ہے۔ اس پیشے نے خوب ماہر ہین، جمادروں پہاڑی ہین، پہاڑی زبان پر دسترس رکھنے ہین، پہاڑی نثر و نظم نے شاہسوار ہین، اناں پہاڑی زبان نی ہر صنف پر طبع ازمائی کیتی ہے، اپنا کلام، زیرِ نظر کتاب 'پرچھانواں' نی صورت بچ ناظرین توڑیں پہچان بچ مشغول ہین۔ اناں نا کلام، اناں نے خیالات نی خوب ترجمانی کرنا ہے۔ کدے ایہہ حقیقت اتے معرفت نے سمندر بچ غوطہ زن ہو کے نعتِ نبیؐ آکھنے ہین تہ اپنی انکساری نا

اعتراف تہ اعجاز نی آرز واس رہ کرنے ہین ؎

غریبِ مصر بن کے میں توہڑے دربار آ پہچاں
لگن پھر بولیاں ہر سوٗ تہ اُجڑ ادا مل جاوئے!

تہ کدے مجازیت تہ رومانس نی خلاء بچ پرواز کرنے تہ گنگنانے ہین ؎

اج دوپٹے بچ توہڑے پوشیدہ کوئی راز ہے

مقبول ساحلؔ اپنے خیالات نا اظہار اپنے کلام بچ بخوبی کرنے ہین پر اناں کی اس گل دا احساس تہ ساڑا وی ہے جے اناں نے ہمعصر لوک، خصوصاً ادیب تہ شعراء اناں نے کلام کی سراہنے بچ لیت ولعل نال کم کہننے ہین۔ پر اناں کی مکمل یقین ہے جے آنے آلے زمانے بچ ضرور اناں نے کلام نی قدر ہوسی، چنانچہ فرماندے ہین ؎

کسے اگلے زمانے بچ کوئی منے تہ من جاوے
مرے اپنے زمانے دے پلے نہیہ گل مری پیندی!

عالمِ تخیل بچ جس کہڑی پہاڑاں نیاں بلندیاں تہ ماہلیاں پر سیلانی ہو کہہ دیوانہ وار پھرنے ہین، اناں نی زبانوں بے ساختہ کہوگی، مایہا، قینچی، چن تہ اسے قسم نے دویاں موضوعاں تے بے شمار گیت اپنے آپوں رواں ہوجانے ہین، اوہ کدے کہُوگی دا ہر مخاطب ہو کہہ آکھنے ہین:۔ ؎

نارو کہگیے ، نارو، ویلا ہجر، فراق دا تھوڑا ہے

نالے کدے چَن تہ کدے چکوری کی یاد کرنے ہین تہ جس کہڑی ایہہ مغموم شاعر اپنے سارے غم تہ پریشانیاں کی پُہل جانا ہے، اوہ مورنی نی طراں بہاراں تہ ساون نے مست تہ پُرمسرت نغمے گانا تہ رقص کرنا دسنا ہے' شر دنا بچھوڑا تہ ساون نا وصال' اس خیال کی کس خوبصورتی نال لوری دینا ہے.. ۔

ساون دی رُت بچ بچھڑے ساں، اج پھر ساون آیا ہے

'پرِ چھانواں' دراصل اناں نا اپنا ہی پرِ چھانواں ہے، ایہہ شعری مجموعہ ہے.... شعر گوئی بچ دو صفتاں لازمی طور موجود ہونیاں چاہیئیاں ہین، ہک تخیل تہ دوا فن۔ تخیل نا ذخیرہ اناں کول ابتداء تھیں ہی موجود سا، اس بچ اج خاطر خواہ اضافہ وی دسنا ہے۔ شاعری نے فن نی ابتداء بچ اناں کول تھوڑ سی، جہڑی اناں انتھک محنت نال پوری کیتی ہے، اج ماشاءاللہ فنِ شاعری بچ اناں کافی حد توڑیں مہارت حاصل کیتی ہے تہ مزید کاوش جاری ہے۔ اج دی تاریخ بچ ساحلؔ پہاڑی زبان نے کافی ہچھے شاعر ہین، امید ہے ایہہ اپنی لگاتار محنت نے ذریعے پہاڑی زبان کی چار چن لاسن۔ اس تھیں پہلاں جے میں اپنی گل ختم کراں، میں ساحلؔ نی اس کتاب نی وساطت نال کجھ گلاں آکھنا مناسب سمجھناہاں۔

مقبول ساحلؔ اپنے کلام ہور تحریر بچ کجھ مستعمل زباناں نے الفاظ نا کافی

استعمال کرنے ہین، اگر چہ اس بچ کوئی خاص عذر نہیہ تاہم اناں نی جا اوہ پہاڑی
زبان نے ہچھے تہ مناسب الفاظ نا استعمال کر سکنے ہین، دوئی گل ایہہ جے علمِ عروض
، جھیڑا اس نی شاعری نا بنیادی اصول ہے، اناں نی شاعری بچ کافی عروج اُپر ملنا
ہے مگر اسی سارے جاننے ہاں جے اس علم اُپر جتنی مُچ دسترس ہوسی، اتنا ہچھا ہونا
ہے، اگر چہ ساحلؔ اس مدان بچ کسے حد توڑیں کامیاب دسنے ہین، مگر ضرورت اس
گل نی ہے جے مستقبل بچ طبع آزمائی کرن آلے شعراء بھی اس روایت کی قائم
رکھن۔

دعا گو

محمد عظیم خان

۲۰ نومبر، ۲۰۱۰ء

ٹنگمرگ، کشمیر

عرضِ مصنف!

ے درحرفِ راست خامۂ ما، خامکار نیست
ہرگز خرام کج نمودہ زِ زاغِ ما ! (ملاء ندیم کشمیری)

پہاڑی شاعری ہور پہاڑی ادب دی تاریخ بھی اتنی ہی پرانی ہور امیر
ہے، جتنی جے آپ پہاڑی زبان، ثقافت ہور تہذیب۔ اگر وقت دی ناموافق تہ
نامہربان چھول بچ اس زبان وادب واسطے ممتا باقی نا رہی تہ اس گل دا ہرگز ایہہ
مطلب نہیہ جے اس زبان کو بولن آلیاں سُن اپنی ماں بولی نال پیار نہیہ کیتا ہور
اس کو ہک محبوبہ سمجھ کہہ اس دیاں کالیاں، کھنیاں تہ لمیاں زُلفاں نہیہ سنواریاں، اس
دے خوبصورت قد، بُت دی تراش خراش نہیہ کیتی، ہور اس دے مرمریں جسم
واسطے نیلے تہ سوہے جوڑے نہیہ سوائے۔ اسدے محققن بچوں بڑے کھٹ ہجے
ہوئے ہین جنہاں تاریخ دیاں انہاں گوشیاں اُتوں پردہ چان دی زحمت گوارہ کیتی

جے پہاڑی زبان وادب، ثقافت ہور تہذیب دا عروج کدوں ہویا تہ اس دے زوال دے کیہڑے اسباب ہوئے ۔اسیں بڑی آسانی نال وادئ سندھ ہور اس دی ترقی یافتہ تہذیب داذکر تہ کردے ہاں ہور اس تہذیب کو زمانہ قدیم دیاں ترقی یافتہ، مہذب تہ سُلجھیاں دیاں تہذیباں بچ شمار کردے ہاں مگر اس گل دا ہر بڑا کہٹ تہیان دتا گیندا ہے جے اس وادی ہور اس تہذیب دے والی وارث کون لوک آسے؟اس تہذیب کو پالن پوسن، جوان تہ حسین وجمیل بنان والے کہڑے جیالے آسے، جہڑی تہذیب ہڑپا تہ موہنجوداڑ وجیہیاں سلطنتاں کو اپنی چھول بچ سماسکدی آسی، کیا ایہہ منن والی گل ہے جے اس تہذیب دے افرادفنونِ لطیفہ تھیں ناواقف ہوسن یا پھر اوہ اپنے فرصت دے لمحات بچ ادبی محفلاں ناسجاندے ہوسن، دور دی گل چھوڑ کہہ کل پرسوں دی گل کیتی جلے تہ اجاں تکر سندھ اتے عرب مجاہد محمد بن قاسم دے حملے ہور راجہ داہر دی شکست کو زیادہ ویلا نہیہ گزریا، راجہ داہر سندھ دا حاکم آسا تہ سندھ پہاڑی زبان وادب دی چھول آسی ۔اس ترقی یافتہ تہذیب دے وارث ہور حاکم بھی پہاڑی لوک آسے تہ اس کو سگن آلے بھی پہاڑی ہی آسے ۔ اس انقلاب دے بعد، جتھے ہندوستان بچ نورِ اسلام داظہور ہویا، اتھے ہی ایہہ دو گلاں بھی ہوئیاں جے سب تھیں پہلاں اس سرزمین اُتے، اس نور کو اپنے سینے بچ بسان آلے لوک ہور اپنے تخت وتاج تھیں محروم ہونے آلے بھی پہاڑی ہی

آسے۔اسلام دی دولت سنگ مالا مال ہون آلیاں سُن اس آفاقی انقلاب دی خوشی
بچ اپنی ماں بولی، تہذیبی وراثت ہور ثقافتی خزینے کو کُجھ چر واسطے فراموش کردتا
ہوراس نویں تہ ازلی نور واسطے اپنے سینے دے بوہے باریاں دے کواڑ کھول
دتے، ایہہ ہی اوہ دور آسا، جدھ وقت دے شاہزادیاں سُن درویشاں ہور فقیراں دا
چولا پالیا ہور اپنے محل منارے چھوڑ کہہ بستی بستی دی خاک چھانن واسطے ٹُر پئے۔
ایہہ دور پہاڑی قوم ہور زبان وادب واسطے اسے طراں آسا، جسطراں جے کسے
نرسری بچ لائے دے نکے نکے میوے دیاں بوٹیاں کو اپنی جائی تھوں کڈھ کہہ دور
دور دیاں باغان ہور کھیتیاں بچ لایا جاوے تاں جے اوہ بڑے ہو کہہ میوے دے
نال نال اپنی نسل ہور خوشبو کو بھی پھیلا سکن۔اگر اج اسیں ریاست جموں وکشمیر بچ
آباد پہاڑی بستیاں دی تاریخ دا جائزہ کہناں تہ ایہہ ہی پتہ چلدا ہے جے سندھ
دیاں مختلف علاقیاں بچوں نکل کہہ مختلف جائیاں اُتے پُج کہہ بسن آلے لوک محمد بن
قاسم دی ہندوستان بچ آمد دے نال ہی انہاں بستیاں بچ پوہچے آسے۔کافی زمانہ
گزرن دے بعد اگر جے مغلیہ دور بچ انہاں لوکاں دی شانِ رفتہ کسے حد تکر پھیر
بحال ہوئی مگر اچر تکر کافی چر ہو گیا دا آسا ہور دریائے سندھ بچوں کافی سارا پانی
روہڑ کہہ بحرِ عرب بچ ڈھل گیا دا آسا تہ اس دے بدلے بچ عرب دی تہذیب ہور
رنگ انہاں اُتے کافی پکا ہو گیا دا آسا مگر اس دے بدلے عرب دی تہرتی اتوں

اٹھن آلے انقلاب سُن باقی ساریاں انقلاباں دا قد، بُت نکا تہ کنڈا کردتا دا آسا
زیرِنظر مضمون پہاڑی زبان دی تاریخ یا عروج وزوال دی دردناک
داستاں بیان کیتے واسطے نہیہ بلکہ اس گل واسطے لکھیا جارہیا ہے جے میں اپنے
انہاں محقق حضرات دی توجہ اس پاسے موڑ سکاں، جہڑے اس ادب ہور اس
تہذیب دی کھوج بین کردے ویلے انہاں گوشیاں کو نظر انداز کر کہہ اگاں ٹر
جاندے ہین ہور محض کُجھ لفظاں دی ہک نکی جہئی فہرست کو پہاڑی ادب دی لغت
سمجھ کہہ خاموش ہو گیندے ہین۔ پہاڑی سلطنت جس دا ہک پاسا افغانستان دیاں
سرحداں نال ہزارہ علاقے بچ آسا تہ دوجا سرا نیپال دیاں اسمان چُمدیاں ہمالیائی
ماہلیاں نال موہنڈا ملا کہہ اس وسیع وعریض تہرتی دے دامن کو مہکا رہیا آسا، وقت
دیاں لہراں تہ موجاں سُن اس زبان کو کئیاں خانیاں، کئیاں حصیاں ہور کئیاں
رنگاں بچ بنڈ چھوڑیا، جس طراں آدمِ ثانی حضرت نوحؑ دی اولاد جوٗ دیؔ دی وادی بچ
پہچ کہہ دنیاں بچ کھلر گئی ہور کوئی گورا، کوئی کالا تہ کوئی گندمی رنگ اختیار کرن دے
باوجود آدم دی ہی اولاد رہئی، اسے طراں پہاڑی زبان وثقافت بھی وادیٔ سندھ
تھیں نکل کہہ اپنے رنگ بدلدی رہی مگر اس دے باجود اس دے وجود دیاں جڑاں
سرسبز وشاداب رہیاں ہور ہر بوٹے سن نرسری بچوں نکل کے نویں جاء تہ زمی دے
مطابق اپنا رنگ ہور خوشبو اختیار کیتی مگر اپنی مٹھاس کو کسے بھی حال بچ نا چھوڑیا۔

برصغیر دی ایہہ کافی بڑی تہ مقبول ہور قدیم ترین زبان موجودہ زمانے وچ
کجھ نادان دوستاں دی تغافل شعاری ہور ہٹ دھرمی دا شکار ہو کہہ ترقی کرن دے
بجائے ہک واری پھر زوال دا ہر مڑ دی نظر آ رہی ہے۔ اگر دنیاں دی سب تھیں
قدیم زبان عربی دی لغت ہور الفاظ دی وسعت اُتے نگاہ ماری جلے تہ پتہ چلدا ہے
جے اس وچ الفاظ دا اتنا بڑا خزانہ موجود ہے جے ہک چیز کو بیان کرن واسطے سو سو ہم
معنی الفاظ موجود ہین، اسے طراں اردو وچ بھی دہلوی، لاہوری، لکھنوی تہ اودھی
لہجے موجود ہین، مگر اج تکر کسے سُن انہاں لہجیاں دی بنیاد اُتے انہاں کو الگ الگ
زبان نہیہ آکھیا تہ ناہی کوئی ہک مخصوص لہجہ اختیار کرن یا کسے کو چھوڑن دی گل کیتی،
ایہہ ہی حال پہاڑی زبان دا بھی ہے، پونچھ وچ بسن آلا پہاڑی واحد متکلم واسطے
'مگی' دا لفظ استعمال کردا ہے تہ کپواڑہ وچ بسن آلا 'مکو' 'مگر لار' گاندربل ہور کو کرناگ
وچ بسن آلا پہاڑی 'منوں' یا 'مینوں' دا لفظ استعمال کردا ہے، ہور ایہہ سارے الفاظ
اپنی اپنی تہرتی دی خوشبو کہن کے جس ویلے ہک شاعر دے اشعار یا افسانہ نگار دے
دا فسانے وچ اکٹھے استعمال ہوندے ہین تہ اس تخلیق دے وزن ہور ڈھونگیائی دا
اندازہ کرنا مشکل ہو جلدا ہے مگر اس دیاں کُجھ دوستاں دی ضد ہے جے کجھ لہجے
اختیار کیتے جلن تہ کجھاں کو چھوڑ دتا جُلے ! میں اس گل کو سُن کہہ کدیں کدیں حیران
بھی ہونداں تہ پریشان بھی، حیران اس واسطے جے اسیں اپنے آپ اپنی ماں بولی

دیاں خوبصورت رنگاں ہور شاندار مشکاں کوختم کرن دا سامان کر رہے ہاں، حالاں
جے اساں کو چاہیدا تہ ایہہ آسا جے اسیں اپنی زبان دے اوہ الفاظ بھی باندے
کڈھ کے اس بچ شامل کرن دی کوشش کراں، جہڑے دوئیاں زباناں سُن اختیار کر
کہدے دے ہین مگر اسیں اپنے انہاں لفظاں کو بھی جلاوطن کرنے تے بضد ہاں،
جہڑے اسدے لوک اپنی روزمرہ دی بولی بچ بڑے ہی چاہ نال استعمال کردے
ہین۔ ماہڑا اپنا ذاتی تجربہ ہے جے پہاڑی شاعری بچ جس ویلے ہزارہ مظفرآباد،
کپواڑہ، پونچھ، میرپور، راجوری، جموں، بانہال شوپیاں، ٹنگمرگ، یاری پورہ، براہ
تہ کوکرناگ بچ بولے جان آلے سارے الفاظ ہک جاء اُتے استعمال ہوندے ہین
تہ تاں ہی جا کہہ ایہہ شعر مکمل ہوندا ہے تہ اس دے اس دعوے کو بھی تقویت ملدی
ہے جے اس دی ایہہ ماں بولی ہک وسیع وعریض تہرتی اتے کھنڈری دی ہک ہی
زبان ہے، ورنہ اگر اسیں لہجیاں دے چکر بچ پھنس کہہ رہ گئے تاں پھر ہر علاقے دی
ہک وکھری بولی بن کے رہ جاسی ہور اس کو سمبھالنا دشوار بن جاسی۔ اپنی ماں بولی
بچ اس نکے تہ حقیر جہئے کجھاں صفحیاں دے اس کتابچے کو تُسدے مہربان ہتھاں بچ
پہچا کے میں اپناناں منے پڑھنے دے استاداں بچ لکھالن دا قطعئی شوقین نہیہ تہ ناں
ہی میں اپنے وجود کو اس قابل سمجھدا ہاں جے ماہڑی گنہ گار زبان بچوں کسے کاری دا
کوئی شعر باہر نکلیا ہوسی مگر جتھے بھی موقعہ ملیا، میں ہک معمار دی طراں اِٹاں،

گارے ہور بٹیاں کو ملا کے استعمال کرن دی کوشش کیتی ہے، تاں جے ہک مضبوط تہ پکی عمارت دی تعمیر ہو سکے، جس جاء تہ ماہڑے وزن بچ 'ماہڑا' برابر آیا، میں اس کو بڑی خوشی سنگ استعمال کیتا، تہ جتھے 'میرا' برابر ہو یا، میں اس کو بلا جھجھک چا کھڑیا.. کسے کولوں پچھن دی کہہ ضرورت آسی..ایہہ سارے ماہڑے اپنے الفاظ آسے تہ میں اپنے باغ بچوں پھل ہی تاں چُنے ہین، کسے دی چوری تاں نہیہ کیتی!

ماہڑے اوہ دوست، جہڑے اپنی بے معنی منطق ہور بے تکیاں دلیلاں دا استعمال کر کے ماہڑے اس اصول کو چیلینج کرن دی جسارت کرسن، میں انہاں کو ایہہ چیلینج دین بچ کدیں بھی پچھاں نہیہ رہ سکدا جے اگر اوہ میرے علاقے بچ آباد پہاڑی بستیاں بچ رہن آلے لوکاں دی روزمرہ دی بولی بچوں 'میرا' ہور 'مینوں' دے الفاظ باہر کڈھ کے دس دیون تہ میں بھی انہاں لفطاں دا استعمال بند کر دیساں ۔ بلکہ جہڑی بولی ہور جہڑے الفاظ ماہڑے ہمسائے تہ ماہڑے اپنے کہر دے ولوک نا سمجھ سکن ، میں انہاں کو استعمال کر کہہ اپنے بولی بچ موجود الفاظ کو باہر کڈھن واسطے کسطراں تیار ہو سکدا اں؟ البتہ میں اس گل واسطے ہمیشہ تیار ہاں جے اپنیاں لوکاں کو انہاں لفظاں تھیں واقف کرالاں جہڑے پہاڑی دنیاں دیاں دوجیاں علاقیاں بچ موجود ہین مگر اساں توڑیں پہچدیاں پہچدیاں رستے بچ اساں کولوں نکھڑ گئے دے ہین تہ میں ایہہ گل کسے خوفِ تردید دے بغیر آکھنا چہیندا اں

جے جس ویلے اسدے محققین اس گل کو سمجھ جاسن، اس دن پہاڑی زبان دی اوہ لغت تیار ہوسی، جہڑی دنیاں دیاں مُچ ساریاں زباناں دی لغت کولوں کافی بڑی تہ وزنی ہوسی، کئیاں جے پہاڑی زبان دی چھول بھی مچ ساریاں زباناں تھیں کافی بڑی ہے۔ اس گل تھیں علاوہ اساں کو لسانیات دا ایہہ اصول بھی نہیہ پہُلنا چاہیدا جے کسے بھی بڑی زبان دی ایہہ خاصیت ہوندی ہے جے ہر پندرہ بیہہ میل دے بعد زبان دی بول چال، الفاظ دے مخرج ہور ترکیب بچ کجھ نا کجھ فرق ضرور پیندا ہے، پھیر سوچن دی گل ہے جے پہاڑی جیسی ہک بڑی زبان، جس دا اپنا بنیادی علاقہ دنیاں دیاں مچ ساریاں آزاد تہ خودمختار ملکاں دے رقبے تھیں کافی زیادہ ہے، ہور جس کو بولن آلے لوک دنیاں دے کونے کونے بچ آباد ہین، دے حوالے نال ایہہ لسانیاتی اصول کتنا زیادہ اہم ہوسکدا ہے ہور اسی اس کو کس طراں فراموش یا نظر انداز کر سکدے ہاں؟

لگے ہتھاں میں پہاڑی دے موجودہ رسم الخط یعنی Script دے بارے بچ بھی دو ہک گلاں کرنیاں لازمی سمجھداں۔ مثلاً پہاڑی دے کجھ ہم صوت الفاظ یا پھر ''ب'' تہ 'پ' دے درمیان دی اواز ہور ''ک'' ہور ''گ'' دے درمیان دی ہک پہاڑی جھئی اواز، جس واسطے اردو، فارسی، عربی یا کسے دوجے رسم الخط بچ کوئی مناسب حرف نہیہ لبھدا، کو لکھدے ویلے اس دے پہاڑی قلم کار حضرات اپنے

اپنے حساب نال حروف ہور علامتاں دا استعمال کردے ہین۔اس حقیقت دے باوجود جے انہاں اوازاں دا مخرج کسے بھی رائج الوقت رسم الخط وچ موجود نہیہ مگر انہاں واسطے کوئی نہ کوئی سانجھا متبادل اختیار کرنا بھی ضروری ہے کیئاں جے اگر سارے قلمکار اپنے اپنے حساب نال سوکھرے وکھرے انداز وچ لکھدے رہے تہ پھر مشکلاں کہٹن کولوں بدھ ہی جُلسن۔ماہڑا خیال ہے جے ہجے الفاظ کو لکھدے ویلے انہاں اُپر ''ء'' حرف دا استعمال زیادہ موزون ہے تہ میں انہاں لفظاں کو لکھدے ویلے کُجھ اس طراں دا قاعدہ استعمال کیتا ہے:۔

کے.................کرکے

کہہ.................آکھ

کۂہ.................کیا

کۂر.................گھر

کیہڑا................کون

کہیٔرا...............محاصرہ

پۂت............بھت...پکے دے چاول

چھُوٹھ............جھوٹ

چۂگ............جھاگ......وغیرہ

ماہڑے خیال نچ 'ک' ہور 'گ' دی درمیانی اواز دے مخرج واسطے کجھاں قلمکاراں سُن جہیڑا قاعدہ یعنی ''کہھ'' اختیار کیتا دا ہے، اوہ مناسب نیہہ کئیاں جے اس دا مخرج کُجھ مچ ہی پہارا ہو جاندا ہے۔

☆

اپنے بارے نچ مُچ پرانا تہ کجھ یاد نہیہ البتہ اتنا ضرور یاد ہے جے ماہڑا پہلا پہاڑی افسانہ ''ابلیس دی تخلیق'' سال 1989ء دے ہک شیرازے نچ شائع ہویا آسا ہور اس دی ہک کاپی اج بھی ماہڑے کول موجود ہے، مگر اتنے برس گزر جان دے باوجود بھی اجاں توڑیں پہاڑی زبان دا سکرپٹ یا ڈکشنری مکمل نہیہ ہوسکی ہور ناہی اجاں توڑیں اس دا کوئی مکمل تہ حتمی لہجہ سامنے آسکیا ہے، امید افزاء گل ایہہ ہے جے اس پاسے کافی کم ہور ہیا ہے ہور ہوسکدا ہے جے ماضی قریب نچ اساں کول پہاڑی زبان دا ڈکشن ہور لہجہ دستیاب ہو جاوے، جس کو مرکزیت حاصل ہوسی ہور سارے ادیب اسے کو معیار بنا کے لکھسن۔ ماہڑی کتاب کو کسوٹی اُپر پرکھن آلیاں ادیباں واسطے لازم ہے جے اوہ پہاڑی زبان دے وسیع علاقے ہور احاطے دا بھی خیال رکھن ہور اپنے اپنے علاقے تھیں باہر نکل کے اس کو سمجھن دی کوشش کرن، کئیاں جے میں کسے خاص علاقے یا لہجے کو سامنے رکھ کے نہیہ بلکہ پوری پہاڑی زبان کو نظر نچ رکھ کے لکھیا ہے۔ امید ہے جے دور اندیش دوستاں دی

حوصلہ افزائی تہ دعاواں ہمیشاں نال رہسن !

انہاں ابتدائی سطراں بچ اپنی گل مُکان تھیں پہلاں اگر میں عزیزہ وحیدہ اکرم دے بارے بچ دو گلاں نا کراں تہ ساری گل نامکمل رہ جاسی۔ وحیدہ اکرم اوہ خاتون ہے، جس ماہڑے اُنہاں بے ترتیب ہور بے ہنگم کاغذاں کو ترتیب دے کے ہک نہیہ بلکہ پوریاں اٹھ کتاباں تیار کرن بچ باہڑی مدد کیتی، جہڑے میں قید خانیاں تہ بند کوٹھڑیاں بچ ہنیریاں راتاں تہ تپدیاں تُہپاں دے دوران ریزہ ریزہ حالات بچ لکھے آسے۔ فروری ۲۰۰۸ء بچ جس ویلے میں لمیں نظر بندی تھیں رہا ہون تھیں بعد سرینگر دوردرشن بچ پہاڑی پروگرام 'لشکارا' دی ریکارڈنگ دے دوران اس سدھی، سادھی مگر تعلیم یافتہ تہ مہذب گدری نال ملیا، جس کو اسے پروگرام بچ ہک گل بات پیش کرنی آسی تہ میں اس کو دکھدیاں ہی سمجھ گیا آسا جے ماہڑیاں اِنہاں ریزہ ریزہ تحریراں کو ترتیب دین واسطے اللہ تعالیٰ سُن ماہڑا مددگار جول دتا ہے۔ وحیدہ دے والد صاحب 'پی آئی بی' بچ ملازم ہیں ہور انہاں کو میں پہلاں تھیں تھوڑا اُچ جاندا آسا۔ ایہہ ملاقات کافی نیک ثابت ہوئی ہور میں اگلی ملاقات بچ انہاں کو آکھیا جے اوہ ماہڑے بے ترتیب مسودیاں کو ترتیب دین بچ ماہڑی مدد کرن۔ اوہ من گئی تہ کم شروع ہو گیا۔ اس دوران ''شبستانِ وجود'' طباعت دے مرحلے تھیں گزر رہئی آسی تہ ماہڑی اگلی منزل اردو افسانیاں دا مجموعہ ''قدم قدم

تعزیر‘‘ آسا، میں اس دامواد اُس دے حوالے کیتا تہ اس سُن کجھاں ہی دناں بچ اس دامسودہ ماہڑے سامنے رکھ دتا۔ اس دے بعد پہاڑی ناول ’’ابابیل‘‘ اردو کہانیاں دے مجموعے ’’لہولہو تصویر‘‘ ہور شعری مجموعے ’’حرف حرف زنجیر‘‘ دے مسودے بھی انہاں ہی تیار کیتے ہور اجاں بھی ماہڑے کول انہاں واسطے کافی سارا کم موجود ہے۔ میں ایہہ گل بغیر کسے خوفِ تردید دے آکھ سکداں جے ایہہ ساریاں کتاباں لکھن دی توفیق دے نال نال اللہ تعالیٰ سُن وحیدہ اکرم کو پہج کے ماہڑے اُپر ہک بڑا احسان کیتا ہے۔ ورنہ ایہہ کم اتنی جلدی کدیں بھی مکمل نا ہوسکدا آسا۔ اللہ تعالیٰ اگے دعاء ہے جے وحیدہ دا ہر کم بھی اسے طراں چھیتی چھیتی مکمل ہوئے، جس طراں اُس ماہڑے کم کو مکمل کرن بچ تعاون کیتا ہور نالے ماہڑی تحریر دے نال نال اس داناں بھی ہمیشاں زندہ وجاوید رہوے...

آخر تے ایہہ عرض بھی کرچھوڑاں جے سال 1996 تھیں کُہن کے 2004ء توڑیں دا کجھ کلام، جہیڑا تقریباً پنجاہ غزلاں، نظماں، گیتاں تہ بیتاں اُپر مشتمل ہے، ہک ڈائری بچ موجود ہے، جہیڑی ماہڑی گرفتاری دے ویلے پولیس سُن ماہڑے بچ سارے دیگر سامان نال ضبط کر کہدی آسی، حالانکہ اس داذکر رپورٹ بچ ہے مگر اوہ اجاں توڑیں مکو واپس نہیہ ملی، اس واسطے اوہ کلام اجاں توڑیں اس کتاب بچ شامل نہیہ ہوسکیا، ہوسکدا ہے جے کتاب دی تیاری دے و

دوران اوہ ڈائری واپس مل گچھے، اگر ہجا ہو یا تہ میں اس کو اس نچ ضرور شامل کر
کہنساں، نیہہ تاں پھر اس دا قارئینِ کرام کو انتظار ہی کرنا پیسی................
باقی رب سوہنے دے ہتھاں نچ....اللہ بیلی!

دعاواں دا طلبگار
محمد مقبول ساحلؔ (کھوکھر)
اڑحال کوکرناگ (حال سرینگر) کشمیر

بسمہ اللہ الرحمٰن الرحیم

⁂.....⁂
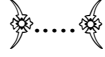
ابتداء

حمد و ثناء

سب یاراں تھیں یار پیارا، سب میتاں تھیں سوہنا میت
سب اُچیاں تھیں اُچڑا دِلبر، سب تھیں وکھری اُسدی پریت
نہ کوئی تہوکھا، نہ کوئی بازی، نہ کوئی اُچا، مندرا ہے
دل دی دُنیا، وکھری دُنیا، نہ کوئی ہار ہے، نہ کوئی جیت!

⁂.....⁂

دُعاواں

☆☆☆

خدائے لمیزل دے ناں دی میں حمد و ثناء آکھاں
توہڑی تعریف کرسکے، کتھو ں میں اوہ زباں آناں!
سجائی بزمِ دنیا تدھ فقط انسان دی خاطر
ہے روشن نورِ حق دی شمع بس، انسان دی خاطر
خدایا!بن توہڑی مرضی کدے پتر بھی ہل دا ہے؟
توہڑی مرضی تے بٹے بچ پُھکھا کیڑا بھی پلدا ہے

☆

ہر پاسے ہک فوج خوشی دی، ارماناں دا راج ہووئے
ماہڑے شہر،مڑی بستی بچ نا کوئی محتاج ہووے
مسلک، فرقے والا فتنہ، نا کوئی چھوت، اچھوت ہووے

آدم دی اولاد ہووے سب، نہ کوئیؔ ناگ، پشاچؔ ہووے
نہ کوئی پیار دے لنگر خانے وِچ رہوے پُھکھا ، پیاسا
ہر بندے دی دل کھیتی وِچ بھرپوُر اناج ہووے
نا کوئی وہیلا بہہ کے یارو! اتھروں ڈوہلے، پچھتاوے
مسکیناں دی خدمت کرنا ہر کس دا کم کاج ہووے
یارب! ماہڑے اس گلشن دے ہر کونے وِچ خوشیاں پَہَچ
ماہڑے آل دوالے ہردم ہِک خوشحال سماج ہووے
جدھ کوئی تِہی بابل دا بیڑا چھوڑ کے رُخصت ہون لگے
ڈولی وِچ اخلاق دی دولت،علم و ہنر دا 'داج' ہووے
ماہڑی قوم، ماہڑی ملت دے پُتراں دی رب خیر کرے
ساحلؔ !بس ، پہچان اُنہاں دی شرم وحیاء ہور لاج ہووے

الٰہی! نیک لوکاں دے طرز دی زندگی دیویں
میں بنڑاں جس کو غیراں وِچ، مکواتنی خوشی دیویں

مکو دے علم دی دولت، خزانہ دین و ایماں دا
پھُلاں دا رنگ دیویں ہور کلی دی تازگی دیویں
نویں تہذیب دے رنگاں تھیں میں تنگ آ گیاں یارب!
فخر جس تے کرے دنیا، مکو اوہ سادگی دیویں!
ماہڑے تے ظلم مُچ کیتے وقت دے نا خداواں سُن
پہچا ہُن ناوٗ ماہڑی کو کدیں ساحل تے بھی دیویں!

فقط ہے آرزو اتنی، ہووے جگ وچ امن ہر پل
پھلے رُکھ پَہائی چارے دا، محبت دا دیوے اوہ پھل
مٹا کے صاف کر یارب! طمع، لالچ دماغاں تھیں
فہم دا نور کر روشن، بُجھے دل دے چراغاں تھیں
تکو اپنی زمین و آسماناں دی قسم یارب!
اثر ماہڑی دعاء کو دے، فناہ کر درد و غم یارب!

☆

الٰہی ! دے مکو اوہ زندگانی
ہمیشاں ہی رہوے جگ بچ کہانی
زمانے بچ ہاں یارب! بے سہارا
کریں توں بے کساں دی پاسبانی
گزاراں زندگی حمد و ثناء بچ
ماہڑے افکار کو دے جاودانی
میں ہک بندہ ہاں ادنیٰ او خدایا
نہ میں پاکی، نہ میں ہندوستانی
بڑی مدت تھیں کُجھ حالت نہ بدلی
توہڑا دربار، ماہڑی بے زبانی!
خدائے لم یزل دا شکر ساحلؔ!
ہے ماہڑا شعر کہئہ؟اُس دی نشانی!

☆

بے پرواہ، بے عار کدیں ہور کدیں کدیں دلدارا ہیں
دل وچ رہندا ہلکا، پھلکا، پر سب جگ تھیں پہارا ہیں!
نظراں تھیں ہیں اولیں اسراں، جسراں خوشبو کلیاں وچ
ہر سوہنے تھیں سوہنا ہیں توں، ہر پیارے تھیں پیارا ہیں
تیرا سایہ سر ماہڑے تے، پھر دریاء بھی ساحل ہے!
میں بے گھر، مفلس، بنجارا، توں تاں بخشنہارا ہیں

بلغ العلیٰ بکمالہٖ ...

!

نعتاں

☆

☆☆

رسول اللہ ؐ دی چوکھٹ، نور دی برسات، کیہ آکھاں
ایہہ دامن ریزہ، ریزہ، درد دی سوغات، کیہ آکھاں
دعاء منگدے فرشتے روز و شب جس دی جناب اندر
میں اُس محبوبِ سُبحانی ؐ دی حمد و نعت کیہ آکھاں
وسالت کر دیون جیکر، رسالت مابؐ، چنگا ہے
میں کردا ہاں گناہواں وچ بسر اوقات، کیہ آکھاں
سبز گنبد، منارے ہور مدینے دے گلی کوچے
ماہڑے ارماں، ماہڑی حسرت، ماہڑے جذبات، کیہ آکھاں
اُچی شانِ کرم اتنی، جے اساناں دا قد چھوٹا!
غریبی، مفلسی، ہجرت دے اوہ دن رات، کیہ آکھاں
کدیں پُہنکھیاں غریباں کو نوالہ اپنا چا دیندے!
کدیں شمشیر گجدی ہے، کدیں غزوات، کیہ آکھاں
ہے صدقہ کالی کملی دا جے دینہہ، چن اج بھی روشن ہے
اوہ نجم و شمسِ بطحائیؐ، اوہ ارفع ذات ؐ، کیہ آکھاں!

'' تو بیڑا ماہڑی اُمت دا خدایا ! پار اج کردے ''
سرِ محشر تُساڑے لب تے ایہہ کلمات، کہئہ آکھاں
تُسی واقف ہو ہر گل تھیں، میں آقاؐ! چپ ہی رہساں گا
میں ساحلؔ! دل دے غم ہور جان دے حالات، کہئہ آکھاں

ﷺ

عنایت، رہبری ہور راہداری، یا رسول اللہؐ
ایہہ عرضی کردی ہے اُمت بچاری، یا رسول اللہؐ
تُساں کو سب پتہ ہے، جان دے ہو دردِ دل سارا
کراں میں کس اگے ہُن آہ و زاری، یا رسول اللہؐ
مٹا چھوڑو خدا دے واسطے اج ماہڑی قسمت تھیں
غریبی، بے نوائی، خاکساری، یا رسول اللہؐ
تسیں مولیٰؐ، تُسیں آقاءؐ، تُسیں ہو جان دے والیؐ
ماہڑے دل تھیں کڈھو غم دی کٹاری، یا رسول اللہؐ

تکاں جا کے مدینے دی گلی ہور گنبدِ خضراء
کتھوں آناں میں اوہ قسمت اُدھاری، یا رسول اللہؐ
تساڑے ہجر وغم وچ روندیں سُک گیئاں اکھیاں
میں دل دے زخم گن دیں شب گزاری، یا رسول اللہ!
غمِ دُنیا، غمِ عقبیٰ دا کوئی غم نہ میں کرساں...
ہے ماہڑے سنگ تُساڑی پاسداری، یا رسول اللہؐ
ہوون طوفان، گھمن کہئیر یاں، ساحل میں لبھ کہنساں
تساں کشتی ہے ماہڑی پار تاری، یا رسول اللہؐ

ﷺ

بہاراں ہور نظارے سر جھکاکے سجدہ کردے ہین
پھُلاں وچ بول بالا بس نبیؐ ئے محترمؐ دا ہے
مراتب ہور مناسب سارے ہوگئے نے غلام اُندے
کہ رُتبہ سب تھیں اعلیٰ بس نبیؐ ئے محترمؐ دا ہے

گئیاں زخماں تہ دردِ دل، مُکے ساڑے تہ ہاڑے سب
دلاں دے باغ، لالہ بس نبیؐ ئے محترمؐ دا ہے
اُنہاں دا پیار دل اندر، اُنہاں دا روپ نظراں نچ
زباں تے ہک ہی نالہ بس نبیؐ ئے محترمؐ دا ہے
نہ ساقی دی طلب باقی، نہ میخانے دی حاجت ہے
نشیلا سب تھیں پیالہ بس نبیؐ ئے محترمؐ دا ہے
عزازیلاں تہ ابلیساں دا ویلا مُک گیا ساحلؔ!
زمانے نچ اُجالا بس نبیؐ ئے محترمؐ دا ہے

ﷺ

ہنھیرا ہی ہنھیرا سی، مداناں، ماہلیاں اندر
دیاراں، مرغزاراں نچ، گرایاں ہور شہراں نچ
عرب تھیں تا عجم توڑیں، جہالت سی، رضالت سی،
کثافت سی، خباثت سی، غلاظت سی، حقارت سی!
بنی آدم بدل کے سب، درندے بن گئے آسے

پہرا دُشمن پہرا دے، پیئو تہیاں دا قتل کردے سن
عزازیلاں تہ ابلیساں دی قائم بادشاہی سی
مظالم دی گھٹاٹوپی، چوفیرے روسیاہی سی
کوئی منصف، کوئی ہمدم، نہ کوئی یار باقی سا
نہ کدھرے درد دِل باقی، نہ کدھرے پیار باقی سا
فقط قزاق زندہ سا، فقط عیار باقی سا
ایہہ دُنیا مختصر بچ ہک جہنم بن گئی آسی
نہ ہک غمخوار زندہ سا، نہ ہک دلدار باقی سا....
جنازہ اُٹھ گیا انسانیت دا سابڑا چرکا
فقط نمرود باقی سن، ابوجہلاں دی دُنیا سی

☆

اچانک خالق و مالک کو دُنیا تے رحم آیا..
عرب دی ریتلی تہرتی تے ہک ابرِ کرم آیا
چوفیری پھُل کھڑے، خوشبو کھنڈر اُٹھی فضاواں بچ
خدا دے نور دا ظاہر ہویا مکے تھیں لشکارا
محمد مصطفیٰ، صلے اللہ، خیرُ الوریٰ، آیا
نظام الملک آیا ہور امام الانبیا انبیا آیا

طُفاناں وچ مسیحا بن کے سوہنا ناخدا آیا
جہالت ہور حقارت وچ نبیؐ، نورالھدا ای آیا
جھکے شجر و حجر جس دم اوہ سب دا بادشاہ آیا

☆

ہنھیرے نس کے کدھرے دور جا بیٹھے اُجاڑاں وچ
ہوئے پھر دینہہ تے چن روشن مداناں وچ، پہاڑاں وچ
بماراں، دردمنداں واسطے قابل حکیم آیا
حسین آیا، جمیل آیا، حلیم آیا، صمیم آیا
کہئے آکھاں، چھوڑ کے عرشِ بریں، ربِ کریم آیا
غریباں ہور مسکیناں دا ماوی، ہک یتیم آیا....!

☆

اوہ نبیاں دا نبیؐ سوہنا، اوہ ولیاں دا ولی پیارا
غریباں، ناتواناں ہور ناداراں دا چن، تارا
خدا دے نور دا روشن منارہ، جگ دا لشکارا
پیمبر بھی، نبی بھی ہور خدا دا عشق بھی آپے
سڑے زخماں دی مرہم بھی، تڑفدے دل دا دلدارا

☆

اوہ عاجز بھی، محافظ بھی، مجاہد بھی، شہنشاہ بھی
اوہ رستہ بھی، اوہ رہبر بھی، اوہ قائد بھی، اوہ ماویٰ بھی
اوہ ٹھنڈک بھی، حرارت بھی، شجر، بھی پھل بھی، سایہ بھی
مدثر بھی، مزمل بھی، مبشر بھی تہ طٰہٰ بھی.
اوہ رحمت عالمیناں دی تہ سارے جگ تھیں یکتا بھی

☆

اوہ عرشاں ہور فرشاں دا شہنشاہ، لاڈلا رب دا
میں عاجز، نافہم، نادان، نابینا تہ نالائق...
خدا بھی ہور فرشتے بھی جنہاں دے گیت گاندے ہین
ماہڑی لرزاں زباں اُپر اُنہاں دی نعت کہئہ آوے؟
محبت اوہ دلاں دی ہور ماہڑا ہک بیاباں دل
اوہ رب دے نور دا دریا، میں ہک ویران جا ساحل

ﷺ

☆

تساہڑے در دے منگدے کو، کوئی انعام مل جاوے
نظر کو دید ہوجاوے، بُلاں کو جام مل جاوے!
جے مجنوں واہنگ پُہُل جاوے میرا رستہ مدینے بچ
ماہڑی ادنیٰ فقیری کو بڑا اکرام مل جاوے
کدے ویکھاں توہڑا چہرا، کدے ویکھاں توہڑے گیسوُ
ماہڑی ہر صبح دے بدلے، توہڑی ہر شام ہوجاوے
پریشاں پھر رہیا ہاں میں فراق وغم دے جنگل بچ
سہارا کملی والے دا مکو ہر گام مل جاوے
غریبِ مصر بن کے میں توہڑے دربار آپوہچاں
لگن پھر بولیاں ہر سوُ تہ اُچڑا دام مل جاوے
کہہ اس کو چاہیدا آقاؐ! توہڑے سنگ جسدی نسبت ہے
متاعِ دین و دنیا ہے، جے تُسدا نام مل جاوے
تُساہڑی نعت گوئی دی ملے توفیق جے
مرے اشعار کو حضرتؐ! عروج و بام مل جاوے
پڑھاں اُٹھدے ہی مدفن تھیں تساڑے نام دا کلمہ
مرے بے نام قصے کو حسیں انجام مل جاوے

جے ویکھاں گنبدِ خضرا، کدے درخواب ہی ساحلؔ!
جنون و بے قراری کو ذرا آرام مل جاوے.

ﷺ

امداد کرو یا نبیؐ! مشکل دے وچ ہے جان
تُس ہی تہ غریباں دے سہارے ہو مہربان!
پھسیا ہے اج طُفان وچ بیڑا غریب دا
خطرے دے وچ ایمان ہے ہک بدنصیب دا
کالے غماں دے بادلاں باہی ہے ہنیری
طاغوت دا ہور کفر دا غلبہ ہے چوفیری
عالی تساں دا مرتبہ، اُچی تُساں دی شان
امداد کرو یا نبیؐ! مشکل دے وچ ہے جان
☆

پیارے ہو خدا دے تسیں، امت دے ہو والی
مایوس اس در تھیں کدیں جاندا نہیہ سوالی

چھولی بھی خالی اتے دامن بھی تار تار
امت دے گلے پے گئے کنڈیاں دے پُہرے ہار
لاچار تہ بے بس ہے اج راکھا قرآن دا
زخمی بدن ہے اج توہڑے ہر مسلمان دا
ہےظلم دی بنجلی دے بچ کوڑے غماں دی تان
امداد کرو یا نبیؐ! مشکل دے بچ ہے جان

صدقہ حسنؓ، حسینؓ دا، کلثوم ؓ دا صدقہ
دے فاطمہؓ تہ قاسمِ معصومؓ دا صدقہ
سُن یا نبیؐ! معراج دی اُس شب دا واسطہ
باہندا ہاں تیرے در اُتے میں رب دا واسطہ
سینے دا داغ کس کو دساں، کون ہے دردی؟
تُدھ بن لبھاں کتھوں دسو تسکین جگر دی
خدشہ ہے بڑا، میں کُہلا چُہل سکدا نہ طوفان
امداد کرو یا نبیؐ! مشکل دے بچ ہے جان

☆

ادنیٰ جیہا در در دا مسافر ہاں یا نبیؐ!
لاچار ہاں، بے بس اَتے بے گھر ہاں یا نبیؐ!
فریاد ہے ہوٹھاں اُتے، سینے دے وچ ارمان
سُک، سڑ کے چاک ہوگئی تریہہ نال ہے زبان
کہہ حالِ دل ساحلؔ کرے حضرت اگے بیان
امداد کرو یا نبیؐ! مشکل دے وچ ہے جان

ﷺ

ایہہ دو جہاں ہین طابعٔ فرمانِ محمدؐ
ہے رب تھیں پچھے، سب تھیں اُچی شانِ محمدؐ
کوہ طورؔ سُن اوہ دیکھیا ہے، طور تھیں پچھو
سی آپ رب دا نورِجسم و جان محمدؐ
ستر ہزار پردیاں دے وچ نہ جے ایندے
اکھیاں کتھا دکھ سکدیاں تابانِ محمدؐ

پڑھدے نے فرشتے بھی انہاں واسطے دروُد
ہے بن دا ہر ہک رُکھ بھی ثناء خوانِ محمدؐ
پڑھدا ہاں لمحہ لمحہ میں کلمہ رسولؐ دا
کہندا ہے دل، بن جانواں مسلمانِ محمدؐ
کردے نے بے زبان بھی تصدیقِ رسالتؐ
ہواں نہ دسو میں کئیاں قربانِ محمدؐ؟
ساحلؔ دی بھی خواہش ہے مدینے کو جان دی
ہے دل دے سمندر دے وچ طوفانِ محمدؐ

ﷺ

اکھیاں سنگ چُماں روضے دی جالی کو، دوُر ہنیرا ہووے
ایہہ عرض ہے یثرب دے شاہا! در تیرا ہووے، سِر میرا ہووے
اے کاش! مدینے وچ گزرن کجھ دن اس ماہڑی جندڑی دے
جنت نا لیواں میں ہرگز، اُس باغ دے وچ جے ڈیرا ہووے
ایہہ عرض کراں میں رو،رو کے اُمت دلدل وچ پھس گئی ہے

ہُن لازم ہے اے حضرت جی! انصاف ترت، چنگیرا ہووے
اے بادِ صبا! توں تھُوڑ بنا کے لے چل جلدی یثرب ول
دن کہڑے ہین جدھ جندڑی دے، پھر کیاں ایہہ ہجر لمیرا ہووے
کہہ دتا اپنی جیبھ کو میں کوئی ہور کلام نا آکھیں توں
ہر شام، صبح، تہ رات دنے، ہک ذکرِ رسولؐ بہتیرا ہووے
ایہہ حسرت ہے دل ماہڑے وچ، ہک واری ویکھاں حضرؐت کو
اس راہ دے میں جانواں صدقے، جس راہ تے اُندا پھیرا ہووے
ہُن غم دی ہنیری تیز ہوئی، ساحلؔ نظراں تھیں اوہلے ہے
اے سرورؐ! صدقے رحمت دے، ہُن پار غریب دا بیڑا ہووے

ﷺ

زباں، دل، جگر سب، نبیؐ آشناء ہین
رگاں دے لہو وچ شہہِ انبیاءؐ ہین
محمدؐ، محمدؐ، محمدؐ ہے ہر سوُ
نظارے، ایہہ سارے، انہاں دے گواہ ہین

پُھلاں، پتراں، بوٹیاں بچ محمدؐ

ہر ہک خوبصورت جگہ تے اوہ شاہؐ ہین

اُچی شان آلے، بڑی آ ن آلے

اوہ رحمت دا ہک سلسلہ بے پناہ ہین

پیمبرؐ، نبیؐ تہ رسولؐ...اللہ اللہ!

خدا اُندا عاشق، اوہ سب تھیں جُدا ہین

فلک اُندے قدماں تلے آ کے نازاں

زمی آکھدی ہے ' ماہڑے دلرُباء ہین'

اوہ تکمیل سارے جہاناں دی آسے

بنی نوعِ انساں دے اوہ رہنماء ہین

ہے اُمت انہاں کو ہر ہک شے تھیں پیاری

معرض خدا دے اگے مصطفیٰؐ ہین

دل و جان طالب محمدؐ دے ساحلؔ!

ماہڑے مال و دولت انہاں تے فداء ہین

☆

دشوار مدینے دے رستے، گلزار مدینے دے کوچے
ہک وار خدایا! دس سب کو، ہک وار مدینے دے کوچے
نہ ثانی کوئی، نہ ہمسر، اوہ جنت دے دروازے ہین
بے جوڑ بنائے قدرت سُن، شاہکار مدینے دے کوچے
دن رات مبارک سینے سنگ، پتھر ٹھو ٹھو کے ڈُھلیا سی
اس پاک پسینے سنگ ہوگئے عطار مدینے دے کوچے
نس گئے نے جنہاں دا مکھ تک کے سب کفر و جہالت دے ہنیرے
اوہ دیہنہ، چن، تارے، اوہ روشن مینار مدینے دے کوچے
دل درد و فراق دے عالم بچ رو ،رو فریاداں کردا ہے
اِس پار میں بے بس بیچارہ، اُس پار مدینے دے کوچے
میں عرض و سماء دے بارے بچ کے ہور مثالاں پیش کراں
ایہہ سارا جگ ہے ہک ظلمت،انوار مدینے دے کُوچے
در در تے پھر کے ٹھُونڈاں میں غمخوار و محافظ کہیہ ساحلؔ!
سرکارؐ محافظ اپنے ہین، غمخوارمدینے دے کُوچے!

☆

جند، جان، دو عالم،کُہر آنگن، قربان محمدؐ پیارے تے
کردیواں ہر ساہ، ہر تہڑکن میں دان محمدؐ پیارے تے
اوہ بعدِ خدا سب تھیں اعلیٰ، اوہ سارے جہاناں دے آقاء
مشروط ہے دُنیا ساری دی پہچان محمدؐ پیارے تے
توحید، نمازاں ہور روزے، ایہہ حج، زکواتاں ہور کلمے
اُمت لئی رب نازل کیتے سامان محمدؐ پیارے تے
سَت زمیاں، سَت اسماناں دی کُہہ شان ہے یارو! کُہہ آکھاں
سو وار کُہمانواں میں لوکو! اوہ شان محمدؐ پیارے تے
ایہہ دُنیا ہوندی ہک ہنیرا، ہک صحراء، یا ہک ویرانہ
نازل نہ جیکر رب کردا قرآن محمدؐ پیارے تے!
اللہ تہ فرشتے، جن و بشر، اُس ذات دی تسبیح کردے ہین
قربان خوشی سنگ آپ ہوئی ہر آن محمدؐ پیارے تے
معراج دی شب ، رب سوہنے سُن قدماں نچ ڈاہے اس کیتے
جے کبر نا کدھرے کر بیسن اسمان محمدؐ پیارے تے!
جس جان دی رگ رگ ہور لوں لوں، اُس صلے اللہ دا صدقہ ہے
لکھ وار کُہمانواں میں ساحلؔ! اوہ جان محمدؐ پیارے تے

ﷺ

عظمتِ رمضان

صدیاں صدیاں جاگ عبادت کرنے دی سی لوڑ کدوں
تریہہ روزے رمضان مبارک والے جے کوئی رکھ لیندا
'**اَلفِ شہــــر**' دی عظمت تھیں اوہ صرفِ نظر نہیہ کر سکدا
ہک '**قَــدر**' دی سورۃ بچ قرآنِ پاک دے جے کوئی تک لیندا
پہلے دس دن رحمت والے، جے توفیقاں رب دیوے
چُھولی پہَر پہَر مٹھڑا میوہ ہر کوئی مومن چکھ لیندا
دوجا عشرہ مغفرتاں دا، توبہ، تائب کر بندیا!
ہک نیکی دے بدلے اوہ رب اجر ہزاراں لکھ لیندا
خُلدِ بریں دے سب دروازے تیجے عشرے بچ کھلدے
روزے دار بناکے اپنی جنت بچ جاء رکھ لیندا
کے آکھاں میں شانِ خدا، اس پاک مہینے دے اندر
دیندا ہے رب سوہنا سب کجھ، بدلے بچ نہیہ ککھ لیندا
کر کر سجدے پُہاگ سجاندی ساری دنیا اس رُت بچ
کاش! نمانا ساحلؔ بھی کجھ عقبیٰ دے لئی جکھ لیندا!

اِماماںؓ دی شہادت درسِ آخر، یزیداں دی خجالت، درسِ ثانی
شہادت سی ابو مسلمؓ دی گویا کتابِ کربلا دی پہلی سُرخی!

ویران ہے بہار اج کربل دی رات ہے!

☆

صحرا، چمن اُداس ہین، پربت بھی چوُر ہین
غائب دلاں دے چین ہور اکھیاں دے نور ہین
بُلبل چمن تھیں دوُر کدھرے ناصبور ہین
کجھ گل ہے بےقرار دوعالم دے نور ہین
مغموم اج دی رات اوہ پیارے حضورؐ ہین
نرغے اندر مولیٰ علیؓ دے اکھ دے نور ہین
مفقود ہور مسدود عبور و مرور ہین
واللہ! اوہ معصوم ہین اوہ بےقصور ہین

☆

نیل و فرات اج دی راتی خشک ہو گئے
پیارے نبیؐ دے لال اج پُھکھے ہی سو گئے
کوفے دی تتی ریت نچ سب ہیرے کھو گئے
ہجر و غمِ حسینؓ نچ بٹے بھی رو گئے.....
ہنجوواں دے ہک سیلاب سنگ دُنیا کو تھو گئے
اپنے سراں دی ہک لمیں تسبیح پرو گئے

باطل دا ہر جہاز، ہر کشتی ڈبو گئے
ہک لازوال حق دی اوہ پھیلا کے لو گئے

☆

ہے خانوادۂ علیؑ، کربل دی رات ہے
شمرِ لعین وابنِ مرجانہ دی گھات ہے
بے بس اَتے مجبور ساری کائنات ہے
سینہ سپر باطل دے سنگ مولیٰ دی ذات ہے
حق دی نویں حیات ہے، باطل دی مات ہے
اج زینبؓ وکلثومؓ دے ہوٹھاتے نعت ہے
جاناں دی فکر ہے نہ غمِ مشکلات ہے
نہ خوف وغم ہے، نہ کوئی ڈرنے دی بات ہے

☆

بے جان وجاندار سب، اج اشکبار ہین
بے چین وبے آرام اَتے بے قرار ہین
تیغ وتفنگ وتیر دل دے آر پار ہین
بے حد گرم کربل دی شب، غم دے بزار ہین
اندر حراںؓ دی واپسی دے انتظار ہین

باہر فراق و درد دے گرد و غبار ہین
سینہ سپر امامؑ دے سب شہسوار ہین
دشمن مگر بے دین ہین، بے اعتبار ہین

☆

دامن ہے تار تار، اج کربل دی رات ہے
ہر دل ہے بے قرار، اج کربل دی رات ہے
ہر سوُ ہے ریگزار، اج کربل دی رات ہے
ترہائی ہے تلوار، اج کربل دی رات ہے
ہر نفس ہے لاچار، اج کربل دی رات ہے
ایندا انیہہ اعتبار، اج کربل دی رات ہے
ویران ہے بہار، اج کربل دی رات ہے
رستہ ہے خارزار، اج کربل دی رات ہے
ساحلؔ ہے اشکبار، اج کربل دی رات ہے

☆

رات کربل دی!

☆☆

دشتِ کربل دے اندر،
اج دی راتی
حق و باطل دا معرکہ ہوسی
نور و ظلمات ہین اج دی شب سینہ سپر
اج دی شب ہنیرے دی ہے یلغار نورِ حق اُتے
چن، تارے... بندیوان ہین سارے
ابنِ مرجانہ دے ناپاک ارادے ہین جواں
خُبثِ باطن تھیں ہے لبریز دلِ شمرِ لعیں...!!
سر بسجدہ ہوئے بارگاہِ رب تے حُسینؑ
محشرِ صغراء ہے برپاء اج دی راتی چار سُو
تشنہ لب ہین اج دی راتی قلزم و نیل و فرات
پُھکھے ہور تر ہائے بیابان بچ معصوم کُرے!
علیؑ، اکبرؑ، عدیؑ، عبداللہؑ، جعفرؑ و عثمانؑ

فاطمہؑ، اُم زینبؑ، سکینہؑ ہور کلثومؑ غریب......!
اج دی راتی ہو کے کٹھے، اوہ بھی بیٹھے ہین کُرے
سارے نمرود ہور فرعون، ہور بولہب و یزید!
تیر و ترکش بھی ہے ہور مکر و عیاری بھی ہے
زرعہ، سنان و تمیز و مروان و شمر!
اج دی راتی سارے سیاہ بخت ہین ہک!
غم دے سُنسان بیابان تے ماتم دی قبا
بیتِ شبیرؑ تھیں اٹھد اہے ماتم داتھو اں!
باغِ حیدرؑ دے ہین اج سارے چُھمسائے گلاب
شمعِ عرفان دے پَہوراں بھی کھاہدی ہے قسم
نورِ عرفان دے پروانے ہین دیوانے بڑے
اج دی شب معراج شہیداں دی ہے!
اج دی شب رکھنا ہے اُچا حق دا علم
اج دی شب محصور ہین سب باغِ محمدؐ دے گُلاب
کالی ظلمات دے طوفان بچ ہین سر و سمن
ا ج نظر بچ دور توڑیں بھی نہیہ ہک ابرِ کرم

اج دی شب ہین بالنے دیوے سراں دے جاگ کے
ہس کہہ مقتل نچ چلے آئے نے عُشاقِ نبیؐ
دل دے اندر خوف نہیہ، کوئی غم بھی نہیہ، ماتم بھی نہیہ!
سر بکف، صف بہ صف، تشنہ دہن، جاں بہ لب!
دور تو نیں اج کُرے اتھروں بھی نہیہ، شبنم بھی نہیہ
اج دی شب دا ہے تقاضہ، امتحانِ عشق... بس!
اج دی شب نچ اپنا سینہ آزمانا ہے اساں
اج دی شب نچ تیر کھا کے مسکرانا ہے اساں
اج دی شب شکوہ، گلہ ہور ہوکا، ہاڑا ہے گُناہ!
اج دی شب نچ جیتنا ہے حق تے سچ دا معرکہ
اج دی شب نچ خونِ معصوماں دی ہے حق کو طلب
اج دی شب رکھنا ہے یارو! حق دا دیوا بال کے
اج دی شب پُہرنا ہے اس قندیل نچ اپنا لہوُ
اج دی شب اپنے لہو دے نال کرنا ہے وضوُ.....!!!

☆

ناناؐ حسینؓ دا

ہوٹھاں تے جد بھی آیا فسانہ حسینؓ دا
یاد آئی کربلا تہ زمانہ حسینؓ دا
سردار شہیداں دا ہے زہراؓ دا لاڈلا
نبیاں دا تاجدار ہے ناناؐ حسینؓ دا
رب آپ ہے اسلام دی چادر دا قاصبی
پیٹا ہے محمدؐ دا تہ تانا حسینؓ دا
شمرِ لعیں بھی خوار ہے، نا پید ہے یزید
پر تا ابد آباد ہے خانہ حسینؓ دا
ہر گل زمانہ پہُل گیا، پُھلیا نہ پھیر بھی
باطل کو سر کٹا کے ہرانا حسینؓ دا
پیارے نبیؐ دا آکھنا ''ماہڑے حسین ہین''
تکسو تہ اج ہے سارا زمانہ حسینؓ دا
چمکا دتا کس چیز سُن اُمت دا مقدر؟
ہک تیر کھا کے سجدے پچ جانا حسینؓ دا

حق، سچ دے معرکے دے وچ رہسی گا تا ابد
اُچا علم، بلند ترانہ حسینؓ دا
ظلم وستم تہ کربلا ساحلؔ ہوئے نے عام
لازم ہے مڑکے رمز وچ آنا حسینؓ دا

میدانِ کربلا!

کتنی ہے درد ناک، داستانِ کربلا
میں ہور ایہہ ماجرائے شہیدانِ کربلا
تن ہور بدن جدا جدا، زخمی رنواں، رُنواں
بے مول و بے مثال ہے سامانِ کربلا
زینبؓ، حسینؓ و فاطمہؓ ہور زین العابدینؓ
خوشبو، بہارو گل، ایہہ گلستانِ کربلا!
حضرت علیؓ دا نور، نواسے نبیؐ دے سن
جنت جنہاں دے خون سنگ میدانِ کربلا

اجُڑے گھراں کوکون بساسی گاغمزدو!
رخصت کدوں دے ہوگئے سُلطانِ کربلاؑ
اج کہکشاں کو چھوڑ کے تارے کدھر گئے؟
نالان و پریشان ہے دربانِ کربلا!
بے نور ہر چراغ اج، ہر شمع بجھ گئی
کتنی سیاہ ہے شام غریبانِ کربلا
ساحلؔ ! رہواں میں عمر پہُر حامد مامؒ د
دیواں میں ہر کتاب کو عنوانِ کربلا!

☆☆☆

عظمت حسینؑ دی!

☆☆

میدانِ کربلا دے نچ حالت حُسینؑ دی
اللہ کو ہے پسند شہادت حُسینؑ دی
جُھنڈا کُرے توحید دا نہ سِر نِگوں ہوئے
پوری ہوئی ہے خوب ایہہ حسرت حُسینؑ دی
کس شان سنگ، اُس جانِ مرتضیٰؑ نے دتی جان

دشمن دے دل اندر اُٹھی عزت حسینؑ دی
اوہ دستِ جبر وظلم تے بیعت دی گل بھی سی
جائز بھی سی برحق بھی بغاوت حسینؑ دی!
لیندے نے سب امامؑ دا صد احترام نام
صدیاں تھیں ہے مثال شُجاعت حسینؑ دی
اس حرُ دے لئی بیتاب سن جنت دیاں حوراں
تحفہ سی شہیداں کو امامت حسینؑ دی!
لے جائے مکو کوئی ہوا کربلا دی سُو
لے آواں مستعار میں قسمت حسینؑ دی
شمرِ لعیںؔ تہ ابنِ مرجانہؔ ہے راہ دے وچ
پھر اج ہے اس ملت کو ضرورت حسینؑ دی
ساحلؔ! ہویا ہے دامنِ الفاظ بڑا تنگ
کسراں کراں بیان میں عظمت حسینؑ دی؟

حسینؓ

☆☆

اُچی عظیم، حضرتِ حسینؑ دی ہے ذات
دینِ نبیؐ کو دے گئے بے حد لمی حیات!
حضرت علیؓ دا نور ، اوہ پیارے نبیؐ دا لال
عالی توہڑا مقام، شہادت توہڑی کمال
اے آبروئے دینِ نبیؐ! شاہِ خوشخصال!
زندہ توہڑی مثال ہے، ابدی توہڑی حیات
اُچی، عظیم حضرتِ حسینؓ دی ہے ذات

ملت دے واسطے جہیڑے قربان ہوگئے
اُچے فرشتیاں تھیں بھی انسان ہوگئے!
دینہیہ، چَن تھی بھی روشن اَتے تابان ہوگئے
ایمان کہن کہہ آئے سے ایمان ہوگئے

آئی ہے دینِ حق دی صبح، گئی کفر دی رات
اُچی، عظیم حضرتِ حسینؓ دی ہے ذات

دینِ نبیؐ دی آرزو، حق ، سچ دی جستجو
سینے تے تیر کھا کے بھی لڑیا اوہ نیک خو
اسلام دی اوہ کرگیا محفوظ آبرو!
کوفے دے ہر پہاڑ تھیں ٹپکن لگا لہو
احسان مند امامؓ دی ہے ساری کائنات
اُچی، عظیم حضرتِ حسینؓ دی ہے ذات

کیتا شمر دے سامنے سر کو نہ خم حسینؓ
برداشت ہس کے کر گئے ظلم و سِتم حسینؓ
اج پھر توہاڑی لوڑ ہے، تُسدی قسم حسینؓ!
اُمت دے اُتے پھر کرو نظرِ کرم حسینؓ!
دنیاں شرِ یزید تھیں پھر پا سگےھے نجات
اُچی، عظیم حضرتِ حسینؓ دی ہے ذات!

کہنہ غم ہے اگر جان گنوائی حسینؑ سُن
دینِ خدا دی شان بدھائی حسینؑ سُن
رسمِ خلیلؑ مرکے نبھائی حسینؑ سُن
ملت نویں سرے تھیں بسائی حسینؑ سُن
کسراں بیان میں کراں ساحلؔ! ایہہ مناجات
اُچی، عظیم حضرتِ حسینؑ دی ہے ذات!

☆☆☆☆☆

غزلاں

☆

دیندا ہے دلبر! دل تکو آواز امشب
بن جا توں ماہڑا ہمدم و ہمراز امشب
اج ہے اجازت ہر ستم دی، ہر جفاء دی
برسر توہڑے نخرے، توہڑے انداز امشب
توں آ، ملالے تال اپنی چھانجراں دی
آیا ہاں کہن کے میں خوشی دا ساز امشب
ہجر و وچھوڑا کیہہ بلا ہے ؟ سوچساں کل
فی الحال کریئے وصل دا آغاز امشب
گجیا ہے لشکر حُسن دا میدان اندر
لڑسن انہاں سنگ عشق دے جاں باز امشب
توں بھی تہ کر اظہار اپنے ذوقِ دل دا
اُچی ہے ماہڑے شوق دی پرواز امشب
ساحلؔ! مقدر سُن کتھوں آندے پکڑ کے؟
پھر روبرُو کہنگی، شکاری، باز اِمشب
☆

☆

اس کیتے میں یاد تیری نچ ہویاں زبردستی گُم
ایہہ دولت پاکے ہوجاندی غربت، غم، تنگدستی گُم
کس کوغم ہے باہر نکل کے تکسی ماہڑی صورت کو
تنہاء چمن میں چیتر دا ہور نیندر دے نچ بستی گُم
عشق دی اگ نچ سڑ جاندے ہین طور کدیں، منصور کدیں
عشق سمندر نچ ہوجاندی ہر شے مہنگی، سستی گُم
میں ٹریا ساں دنیاں جتن، پر تیرے دیدار پچھے
پھِیا دل دا کفر پرانا، ہوگئے کبر و مستی گُم
ٹٹ، پھج جاسیں، مر مُک جاسیں، بٹیاں دی اس بستی نچ
اوہ ماہڑے نازک دل! ہوجا توں بھی دستی دستی گُم
ست اسماناں، ست زمیاں کو تک لیندا ہاں میں اج کل
اُچیاں دے سنگ یاری لاکے ہوگئی ماہڑی پستی گُم
کتھے ٹہونڈاں ساحلؔ! اپنا نام، ٹہوک، ٹھکانہ، روح، ہور جاں
ہک سوہنے محبوب دی ہستی نچ ہے ماہڑی ہستی گُم!

☆

☆

کتنا سدھا، سادہ ہے قاتل ماہڑا
ہفتے نچ سو بار دکھاندا دل ماہڑا
میں پُچھیا جے چن بدلاں دے اوہلے ہے
آکھن لگا 'تک لے آ کے تِل ماہڑا
تیرے دکھ نچ مر جانواں، مٹ جانواں میں
تیرا سُکھ ہے جندڑی دا حاصل ماہڑا
نا طوفاناں دا ڈر ہے، نا ڈُبن دا
دریا، موجاں، گھمن تہ ساحل ماہڑا

☆

ہک ایسا ویلا آسی گا، ایسا بھی زمانہ ہوسی گا
محلاں اُپر سلطاناں دے، بازاں دا ٹھکانہ ہوسی گا
زنجیراں ٹٹسن، لوُہے دے سارے دروازے کھل جاسن
صیاد مرے دا، ہتھ ماہڑے وچ پانی دانہ ہوسی گا!
ایہہ زخم اُنہاں دے اپنے ہین، پہچان انہاں کو ہے اِندی
بے کار انہاں دی اکھ کولوں ایہہ راز چھپانا ہوسی گا
اوہ حیلے پہانے، نخرے، نازاں ہور اداواں سنگ ملسن
اج وصل دی راتی بھی شائد بس آنا، جانا ہوسی گا!
نادان بڑا ہے! ہک صورت، تکدا ہے تہ رو پیندا ہے!
ہولیں ہولیں ہک دن یارو! ایہہ دل بھی سیانا ہوسی گا
اج میں ہور ماہڑا افسانہ دنیاں وچ گجدے ہاں، پر کل
کوئی ہور کہانی ہوسی گی، کوئی ہور فسانہ ہوسی گا!
فی الحال تہ محفل سونی ہے، ہک تھُواں اُٹھدا ہے ساحلؔ!
جدھ اوہ آسن، اُندا آنا، ہک اگ تُھکھانا ہوسی گا..!

☆

☆

صفایا شاہواں، شاہنوازاں دا کیتا
فتح ہر قلعہ جنگ بازاں دا کیتا!
کبوتر تہ کُہگیاں چھڑاون دی خاطر
میں کہیرا جے کیتا تہ بازاں دا کیتا
سُنے دشمناں ہور شریکاں دے مہنے
گلہ دلبراں، دلنوازاں دا کیتا
مکو خُوب ملیاں نے ٹکراں تہ فاقے
میں صرفہ جے کیتا، نمازاں دا کیتا!
کھُوہاں، ڈڈواں دا جہاں مُچ نِکا ہے
سفر در سمندر ، جہازاں دا کیتا
اساں گیت چھیڑے تہ محفل سجائی
تُساں حال کہہٗ دل دے سازاں دا کیتا
میں سودا فقط ہک، حیاتی دے اندر
ایہہ توُہڑیاں اداواں تہ نازاں دا کیتا
خوشی سنگ میں کھل اپنی لہاڑی ہے ساحلؔ!
نہ اِفشاء مگر توہڑیاں رازاں دا کیتا!

☆

☆

مائے نی مائے سرینگر راہے، گلمرگ کتنی ہک دور؟
جنت دے بازار نِچ جاندے جاندے، ٹنگمرگ رُکنا ضرور
ہوا بدگماں ہے، نظر بے ایماں ہے تہ دل ماہڑا بے چین ہے!
اِسے دیس نِچ ہے، اِسے جاتے ملسی، اوہ ماہڑے خیالاں دی حور
عدالت بھی اپنی، وکالت بھی اپنی تہ منصف بھی آپے تسی!
سزاواں سُنا کے قلم پہن چلے ہو، مگر ماہڑا کے سی قصور؟
نشہ، بدگمانی، شراباں دی خوشبو، ہر ہک شخص بد مست ہے
سمایا ہے ماحول نِچ چار پاسے، کسے دی نظر دا سرور!
خدا را ماہڑے دل دے اُس بُت شکن کو کوئی ٹہونڈ آنو ذرا
دلِ کافرانہ تھیں جس دی بدولت، زمانے دا ٹٹیا غرور!
جے لوکاں نے پچھیا تہ میں دس ہی دیساں، کہ تو ماہڑا لگدایں کہۂ
دماغاں دا فتنہ تہ چھگڑادلاں دا، دغاباز اکھیاں دا نور...!
قیامت بھی آسی تہ جنت بھی لبھسی، خطاواں بھی ہوسن معاف!
کدیں سرد ہوسی، خدا جانے ساحلؔ! میرے دل دا تُھکھدا تنور!

☆

بند ہوجاسی جدھ اکھ ماہڑی، پھر توں ایہہ گل ازماویں
کر کر بیسیں ہار، بیسیں سنگھاراں راہ بچ، دکھساں، تکسی کون؟
ایہہ دل ماہڑا، کہُر سا تیرا، اس دل کو تدھ توڑ دتا!
اُجڑے کہُر بچ ہن دس تیرا پیار محبت، رکھسی کون؟
تن ماہڑا کوہ طور سی گویا ہورتیرے جلوے بجلی
عشق توہڑے بچ شام، سویرے اتنا تُھکھسی، پھکھسی کون؟
ہک ناں جڑیا ناں ماہڑے سنگ، ہک صورت ، ماہڑی صورت
اس صورت کو، اس ناں نالوں دور، جُدا کر سکسی کون!
لکھیا میں پر تُدھ لکھایا،سوچ دا ماہڑی توں دریا!
تریہہ ماہڑے قلماں دی بجھسی! اس بچ یارو! شک سی کون؟
یاد ہے اتنا نظراں ملیاں، ہوش اُڈے، مدہوشی پئی
اتنی سوہنی،اتنی پیاری ،توں دس ،قاتل اکھ سی کون؟
میں تاں ہک مزدور ہاں ساحل!پر تُس سوچو، ماہڑے بعد
دُکھ، درداں دے پَنڈتساڑے، اپنے موہنڈے چکسی کون؟

☆

تہوکھے دیندی مڑ مڑ، قسمت اپنی ہے
دُدھ پلاکے ڈنگدی، آخر سپنی ہے!
وصل دیاں راتاں دے جوڑے کدھ لبھدے ؟
اپنا جوڑا ہجراں والی کفنی ہے!
ہنیری چُھلے، اگ تُھکھے، بجلی کڑکے
تیرے کہر دی راہ اج راتی ٹپنی ہے
تھک چلیا ں اظہار دے کلمے پڑھ پڑھ میں
اُس نے بس انکار دی مالا جپنی ہے!
پیار دی اگ نچ تہواں کہٹ ہے، لمکھ مچ
ایہہ پلیاں نچ کدھ لگنی، کدھ چھپنی ہے
ہوکے رہساں اَج شہیداں نچ شامل
میں بھی ساحلؔ! اپنی اُنگلی کپنی ہے

☆

☆

کیہڑی گلی تیرا رستہ دیکھاں، کس راہوں توں آسیں گا
رُسیا یارا! صاف ہی دسدے، کدھ تکر تڑفاسیں گا
نہ منگ ماہڑی بُربادی توں ماہڑے مرنے تھیں پچھے
کیہڑا سُنسی، کس دے اگے اپنا حال سُناسیں گا
پاک محبت دی باڑی وچ، بیج دغے دے تدھ بیجے
دیواراں سنگ سر ٹکرا کے عملاں دا پھل پاسیں گا
رونی صورت کر کے اپنی ساری جندڑی ساڑ دتی
مٹی بچوں اٹھ کے اپنا ہار، سنگھار سجاسیں گا؟
ساون رُت وچ سڑ دے رہے، تدُھ پیار دی گاگر نہ ڈوہلی
بے موسم دی بارش بن کے کس دا کہر ڈُباسیں گا؟
اپنے اندر دے حیواناں کو قابو وچ رکھ نادان!
دل بھی تروڑے، کہر بھی روہڑے، کتنے قہر کماسیں گا!
دُنیا اندر ساحلؔ! تدُھ بھی کُجھ سخاوت نہ کیتی
روز قیامت رب دے اگے کہڑہ مہنہ کہن کے جاسیں گا؟

☆
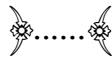
اج دوپٹے وچ تیرے پوشیدہ کوئی راز ہے
اج پھلاں دی مسکراہٹ دا نواں انداز ہے
مست کردیندا ہے اس ماحول کو ٹُرنا تیرا
اُف!تڑی پازیب دا کتنا سُریلا ساز ہے
اج میں پھر تیرے پہلیکھے وچ کسے دی راہ ڈکی
پھر مکو گزرے زمانے سُن دتی آواز ہے!
مرحبا! محفل رقیباں دی سجا ون آلیو!
کس قدر پیارا تُساہڑے ظلم دا آغاز ہے
ہے محمد بخشؒ !تُسدا ناگ زہریلا کتھے؟
رُوبرُو موجود پھر کُہگی، شکاری، باز ہے!
ہوگئے محمودؔ سارے رب کو پیارے دوستو!
اج صفاں وچ چار سوُ ایازؔ ہے ، ایازؔ ہے!
ہے جہاں فانی سراسر، فخر کس گل دا کراں
ہاں ، تیرا مجبور بندہ ہون دا مُچ ناز ہے

سب سہارے تیلا تیلا ہو کے وکھرے ہوگئے
میں مسافر، دل مرا ہک مستقل ہمراز ہے
دُور تک لبھدا مکو نیہہ اِس دا کوئی آہلنا!
درد دے پنچھی دی ساحلؔ!مُچ لمی پرواز ہے

نازُک دل وچ اگ ٹھکانا چنگا نہیں
پیارے موسم وچ شرمانا چنگا نہیں
اپنی، ماہڑی گل کر اس تنہائی وچ
دُنیاں دا لماں افسانہ چنگا نہیں
گل دس دتی اج ماہڑے آئینے نے
بچیاں واہنگوں، ہسنا، گانا چنگا نہیں
دنیا آلے کردے غلطی آپ ، مگر
کہہ دیندے ہین 'یار زمانہ چنگا نہیں
کچ دے پُتلے، ڈگ پے تہ ہج گیندے ہین
نازک چیزاں کو ہتھ لانا چنگا نہیں

کرفیو، ہڑتالاں وچ رہندی فکر بڑی
کہر آنا ہچھا ہے، جانا چنگا نہیہ
حکم تہ ہے اکھ نیویں کر کے ٹُرنے دا
اکھ لڑ جاوے، پھر پچھتانا چنگا نہیہ
ہر حرکت دا رکھدا ہاں میں علم ، مگر
کُجھ پہئیتاں تھیں پردہ چانا چنگا نہیہ
باہوشاں دے ہوش اُڈاوَ رج رج کے
بے ہوشاں کو ہور ستانا چنگا نہیہ
دوزانو، چُپ، چاپ، ادب سنگ بہہ ساحلؔ!
محفل، محفل شور مچانا چنگا نہیہ

☆

مسکراہٹ دین نچ ہے کہیڑی دولت دا زیاں
مسکراہٹ دے عوض ملدے زمین وآسماں
کہہ قیامت، صورِ اسرافیل ہور محشر ہے کہہ؟
آ، سناواں میں تکو، تیرے ستم دی داستاں
اکھ توہڑی تلوار ہے، رُخسار دل دی قتل گاہ!
ہائے ظالم! کتنی مٹھڑی ہے مگر تیری زباں!
ماہڑے سینے نچ اوہ اپنے زخم ِگن کے بول پئے
گلستاں دا ہے کوئی حصہ؟ کہ آپے گلستاں؟
توں بھی رکھ قائم اوہ اپنی ضد، اوہ رُسنا، مانا
ہور میں کردا رہواں اپنی شرارت، مستیاں
ٹھوکراں، آوارگی، صدمے مقدر بن گئے
میں بنایا سی کدیں ہک دل دی ڈاہلی آشیاں
کُجھ ڈُبے، کُجھ سڑ گئے، کُجھ ہار کے دل مرگئے
عاشقاں تھیں عشق کہنسی ہور کتنے امتحاں؟

تنگدستی ،بے کسی، بے چارگی دے باوجود
خواہشِ آغوشِ لیلےٰ،آرزوئے کارواں!
کون سی ساحل؟ اگر پُچھے کوئی تاں آکھدے
''ہک محبت د ا پُہکھا جوگی، پرندہ نغمہ خواں''

کسے اگلے زمانے بچ کوئی منے تاں من جاوے!
میرے اپنے زمانے دے پلے نہیہ گل میری پیندی
کدیں مانواں دی کوئی بد دعاء لگدی نہیہ پُتراں کو
کدیں کانواں دے آکھے ڈنگراں دی موت نہیہ ایندی
سُریلے گیت سُن سُن کے نا کدھرے دل گما چھوڑیں!
کوئی کُہگی، کوئی کوئل کدیں ہک ڈال نہیہ بہندی
عجب زلفاں دا ہک جنگل، عجب نیناں دے دو ساگر!
کدیں رستہ ہی نہیہ لبھدا ،کدیں منزل ہی نہیہ تھیندی!

ماہڑی الفت دے ٹہارے دی تباہی دا نہ کر ماتم
کسے دا محل یا پھر محل دی دیوار نہیہ ٹہیندی!
نہ کر چرچا سخاوت دا کہ اج کل مُفت نِچ دُنیا
جنازہ دور دی گل ہے، سروں میت بھی نہیہ چیندی
میری چھولی کو جس نے پہر دتا گیتاں تہ غزلاں سنگ
اوہ کہیڑے گلستاں بسدی، اوہ کہیڑے دیس نِچ رہندی
بچا کے اج تکر ساحلؔ! میں ہر ہنیری تھیں رکھے ہین
تڑی صحبت دے سُچے رنگ،اوہ تیرے پیار دی مہندی !

☆

تنہا ، اُداس رہ کے ہے پینا ایہہ زہر، کد تکر؟
انسانیت دے ناں اُپر ہوسی گا قہر، کد تکر؟
سارے گلاب اپنے ہی پیراں تلے لتاڑ کے
کرساں اسی آباد ایہہ کنڈیاں دے شہر، کد تکر
خواباں دے گلستان وچ آسی بہار پھر کدوں؟
ہوسی گی اس غریب تے اُس رب دی مہر، کد تکر
جنت دیاں ایہہ وادیاں ہوسن کدوں آباد پھر
ہوسی رواں مکھیر دی تہ دُدھ دی نہر کد تکر
تھمسی کدوں تکر پہئلا طوفان ظلم و جبر دا!
امن و سکوں دی دل بچوں اٹھسی گی لہر، کد تکر
ہِک روز دوستی دا اوہ پیغام بن کے گونجسی!
رکھسن دباکے اوہ مری آوازِ جہر ،کد تکر
میں تھوں اگر اوہ رُس کے دوُر ٹُل گئے تہ غم کہجا
رہسن جُدا ، جُدا بھلا ساحل تہ لہر، کد تکر!

☆

☆

ہاں، بے شک فریاد اوہ سُنسی
سو، سو نخرے بعد اوہ سُنسی!
عشق قفس وچ ڈورا ہے اوہ
جدھ ہوسی آزاد، اوہ سُنسی
ماہڑے پیار دا کلمہ پُہلیا
ہُن کس دا الحاد اوہ سُنسی؟
قاتل، ظالم، آکھن والا
کدھ ماہڑی رُوداد اوہ سُنسی!
شاگردی وچ گل نہیہ سُندا
جدھ بنیا اُستاد، اوہ سُنسی
صدیاں تھیں خاموش ہے شیریںؔ
گاسی جدھ فرہادؔ، اوہ سُنسی
ساحلؔ! ہک دن ہر محفل وچ
ماہڑی 'زندہ باد' اوہ سُنسی!

☆

☆

پہناویں نا دے تن دی چاندی، پہناویں نا من دا سونا
جوگی بننا، کن پڑوانا، ایہہ ماہڑے تھیں نہیہ ہونا!
مال مرے دی چوری ہوگئی، رپٹ لکھوائے صاحب جی!
سینے اندر دل نہیہ لبھدا، میں تکیا کونا، کونا
بھیس بدل کے قاتل پھردے گلی گلی تہ نگر نگر
اکھ وچ رکھدے تیغ تہ خنجر، ہوٹھاں وچ جادو ٹونا
نیویں لوکاں دی یاری وچ، نیواں بننا پیندا ہے
ہوراں دا قد بھی کردیندے اپنے قد نالوں بونا
کھول کے دل دے سب دروازے، تُسدی راہ وچ بیٹھا ہاں
ہک واری بس نظراں چاکے ماہڑی جانب ویکھو نا
آپے آکے چھُول میری وچ چوری چوری بہہ جاندے
آپے ہتھ پھڑا کے کہندے 'چھوڑو نا، بس، چھوڑو نا'
جسم نجاست وچ ڈُب جاوے، مٹی بھی کر لیندی پاک
جہیڑا جسم نجاست ہووے، دریاواں تے کہہ تھُونا؟
کدھ ٹٹسن زنجیر، سلاخاں، کدھ ہوسی روح ماہڑی شاد
کدھ تک ایہہ ہڈ ماس دا پنجر، اپنے موہنڈے تے ڈھونا!
ہک پیارا کشمیر داموسم، دوجی اُس دی مست نظر!
کتنا سوہنا وقت ہے ساحلؔ! سوچو نا، کُجھ سمجھو نا!

☆

نشتر ، خنجر نا ٹھونڈو، نا تلواراں دا ذکر کرو
جان لباں تے آگئی جاناں ! بیماراں دا کرو
وصل دی راتی نا چھیڑو ایہہ ہجر و جدائی دے قصے
اپنی چھاںنجر تہ پائل دی چھنکاراں دا ذکر کرو
جہیڑے رستے دے بچ چھڈ کہہ ہک دن اپنی راہ ٹُر گئے
یاد ہے جیکر، اُنہاں رفیقاں ، غمخواراں دا ذکر کرو
ظالم، اسدے راہ بچ اکثر جہیڑے آ بہہ جاندے سن
دشت، پہاڑاں، دریاواں تہ دیواراں دا ذکر کرو
سِر اپنا کٹواکے جہیڑے خیر تُساڑی منگدے ہین
بس ہک واری اُنہاں غریباں ، غمخواراں دا ذکر کرو
اپنی ہستی، ماہڑی پستی دا چرچا مُک جاوے تاں!
ماہڑے افسانے دے باقی کرداراں دا ذکر کرو
خاموشی سنگ ویکھاں بہہ کے میں اج تیرے مکھڑے کو
نہ محفل، نہ جام، نہ ساقی، میخواراں دا ذکر کرو!

کاجل، پلکاں، ابرو، اکھیاں ہور لباں دی گل چھڑو
اے قاتل جی! ہک دن اپنے ہتھیاراں دا ذکر کرو
حسن و عشق دے دم سنگ ساحلؔ! ساری دنیا قائم ہے
قدرت دے انمول ، نرالے شاہکاراں دا ذکر کرو

☆☆

کہئہ مسلہ، کہئہ مشکل ہے، بس پیار دیاں دو گلاں نے
ہے گل گمائی ہے ظالم سب، انکار دیاں دو گلاں نے
اج کل دی تجارت دا عالم، کہہ آکھاں یارو! کہہ آکھاں
ہک ادھی محبت دی گل سنگ، بازار دیاں دو گلاں نے
کجھ فلسفیاں دا وس چلیا، نہ داناواں دی دانائی
خوش کیتا ساری محفل کو سرکار دیاں دو گلاں نے
محبوب ماہڑے دے خطاں وچ کجھ مہر و وفاء دا ذکر نہیں
اِس پار دا ہے ہک افسانہ، اُس پار دیاں دو گلاں نے!
خاموش محبت عاشق لئی تکلیف دا باعث بندی ہے
اس مرض پرانے دا دارؤ اقرار دیاں دو گلاں نے
کہئہ شعر مرے دا موضوع ہے، کہئہ غزل و رباعی داعنواں؟
ہک پیارے، سوہنے، قدرت دے شاہکار دیاں دو گلاں نے

ہک ڈُبدا سورج ایہہ دُنیا، پر چھانویں واہنگوں عمر تیری
ایہہ کُھلنا، رُسنا، ہور شکوئے، بےکار دیاں دو گلاں نے
پازیب دیاں تکلیفاں کو، کُس دکھیا ہے، کُس سُنیا ہے؟
بس یاد زمانے سُن رکھیاں چھنکار دیاں دو گلاں نے
جدھ، جدھ بھی تچھیا یاداں کو، پنجرے بچ بہہ کے میں ساحلؔ!
بے چین مُکو مُچ کیتا ہے کہر بار دیاں دو گلاں نے!!!

☆

نا رو کُھنگیے! نا رو، ویلا ہجر ، فراق دا تھوڑا ہے
اپنے رستے دے بچ باقی ہُن ہک ادھا روڑا ہے
اوہ دُنیا دے پالن ہارے! توں ہی سُن، کُجھ توں سمجھا
مکاری تہ چھُوٹھ کیوں مٹھڑے، سچ کیوں کوڑم کوڑا ہے؟
پیار محبت رب واہنگوں ہے، یار کو ملنا پاپ نہیں!
پُھلاں ، پہوُراں دی قسمت بچ کتنا درد بچھوڑا ہے!
کیوں عاشق منزل تھیں پہلاں مر جاندے ہور مٹ جاندے؟
عشق دی راہ بچ کنڈے، پتھر، رستہ بھی مُچ تھوڑا ہے
ہک تصویر ماہڑی اپنی اوہ دکھدے رہے اج دیر تکر
پھر تھوڑا شرما کے بولے، کتنا پیارا جوڑا ہے!

وید، حکیم تہ مرہم لاون آلے ملدے رہے بوہتے
پھر بھی اُس دے ناں دا باقی اس دل وچ ہک پھوڑا ہے

☆☆☆

دُنیاں بن گئی بستی جم غفیراں دی
کس کو فرصت، فکر کرے رہگیراں دی
سر اپنے ہتھاں تے لے کے ٹُرنا ہے!
گُلشن وچ ہے فصل جمی شمشیراں دی
آپ اوہ کھیڈے، ہتھ اُسدے وچ جیت ہور ہار
سب کھیڈاں تھیں وکھری کھیڈ لکیراں دی
کس ہے پڑھیا یارو! علم سلیمانیؑ!
بولی سمجھے کون دلاں، دلگیراں دی؟
پھر تیری پازیب دی آگئی یاد مکو
پنجرے وچ کس گل چھیڑی زنجیراں دی؟
چل ،دل ماہڑے! مُڑ اپنے کہر کو چلیئے
دینہہ ڈُبیا ہور پَنڈ مُکی تدبیراں دی

ماہڑے دل تہ تُدھ لکھیاں سن کاجل سنگ
ہک واری رکھ لاج انہاں تحریراں دی
پہئو لے مُکھڑے، دور تکر ہک خاموشی
ماہڑا گُلشن، بستی ہے تصویراں دی
ہتھ ماہڑے بچ آیا سوہنا ہتھ تیرا
ساحلؔ! ایہہ ساری گل ہے تقدیراں دی

☆

دلبر بسدا دل دے اندر، اکھیاں دے وچ پیار

ہر دم بجدی رہندی دل وچ اُلفت والی تار

دنیا دے ایہہ سب رنگ نقلی، لگدے پھکے ہور مندے

مہر و محبت دے رنگاں سنگ کیتا ہار، سنگھار

ہر موسم وچ مہکن آلا، اوہ پھُل جے نہ سنگ ہوئے

بن کے خنجر اکھیاں دے وچ چُبھدے باغ و بہار

دُور افق وچ پنچھی ڈُبیا آس ، اُمیداں آلا اج

روندیں، روندیں ہک بے چارہ بہہ گیا مَن کے ہار

چار، چوفیری کھنڈر کھلرے اگے ہور بجھے دسدے

غائب ہوگئے دکھدیں دکھدیں پُر رونق بازار

ناں اللہ دا لے کے کشتی طوفاناں وچ باہ دے

آپے اوہ رب سوہنا ساحل! بیڑا کرسی پار

☆

☆

تک لے ماہڑے گل وچ تڑٹیاں لیراں کو
مار نہ تھکے اج محتاج فقیراں کو
میں سر اپنا پھڑ کے کٹ لئے اپنے دن
قاتل مر گئے، زنگ لگی شمشیراں کو
کدھ تک ظالم اگے میں خاموش رہواں!
کدھ تک چھلاں دل وچ چبھدے تیراں کو
منصف نے بھی آکھے لگ کے غیراں دے
مجرم دسیا عاجز، بے تقسیراں کو
ہک دن اُڈ جاساں کرکے ویران قفس!
کھول کے پی جاساں سیخاں، زنجیراں کو
ہائے ایہہ دوری، وائے جوانی دے قصے!
کون ملاوے تڑفدیاں تقدیراں کو
سر، اکھیاں تے لیساں تُسدے سارے غم
دل وچ تھوڑی جاء دے یو دلگیراں کو

لوحِ جگر تے اپنے ہنجواں سنگ لکھیاں
ناممکن پُہلنا ہجیاں تحریراں کو
ماہڑی صورت کو ساحلؔ! کرکرکے یاد
سو واری ہُن بوسے دے تصویراں کو

☆

ماہڑے سارے کم چھڈ کے اوہ اپنا فرض نبھیندے ہین
اُندے بدلے، اجکل اندے، خواب اساں ول ایندے ہین
راہِ محبت دے سیلانی، شکوہ، شکایت نہیہ کردے
پہنکھے، ننگے ہور تریا ہے غم سہندے، چُپ رہندے ہین
مندا کم کوئی مُول نہیہ کرنا، پر مندیاں تھیں رہنا دور
موسیٰؑ تہ ہارونؑ دی بستی بچ فرعونؔ بھی رہندے ہین
کدھ سُنسن اوہ حال اساڑا، کدھ ہوسی اقرارِ وفاء؟
خوشبوواہنگوں اڈدے ہردم، کول میرے کدھ بہندے ہین
بس ہک سعتی یار پیارا ہوجاوے ناراض اگر
اُجڑ جاندے باغ، بغیچے، محل، منارے ٹہیندے ہین

ایہہ موسم، ایہہ باغ، بہاراں بنھ لے اپنے دامن وچ
جان! ملاقاتاں دے موسم پھر مڑ کے کدھ ایندے ہین
اپنے یار دی ستھری چادر تے کوئی داغ لگے نا بس!
لوکاں دا غم نہ کر ساحلؔ! کُجھ نہ کُجھ پے کہندے ہین!

☆

رب سوہنے سُن کہہ تخلیق ہے فرمائی!
چیتر دا چن، میں ہور ماہڑی تنہائی
تسبیح پھیری جسدے ناں دی عمر تمام
پُہل کے بھی نہ اس کو ماہڑی یاد آئی
اس دنیا دے فسق و فجوراں دی باعث
لاپرواہ اس یار میرے دی انگڑائی!
رُس کے میں تھوں، جانا اسدا غیراں سنگ!
اوہ کہہ جانن، ماہڑے تے کے بن آئی!
عشق دلاں دا مذہب ہے سرکار! اِتھے
کم نہیہ ایندی فلسفیاں دی دانائی

پھَٹنا، ترٹنا ہُن تہ مقدر ہے اپنا
دل کر بیٹھا ہک ہٹے سنگ کُڑ مائی
واہنگ ملنگاں پربت، پربت پھر کے بھی
میں لبھ سکیا نہ سجناں دی پرچھائی
تُہکھدے رہے ساحل دے دل بچ لکھ ارماں
پھر بھی ہک آواز لباں تک نہ آئی

☆

کے آکھاں میں، کسراں یارو! پوری اپنی حسرت کردے
مظلوماں کو سینے لاندے، ظالم نال بغاوت کردے
تپدی تہُپ بچ کدیں کدیں ہک ٹھنڈی چھاں لبھ جاندی اے
کدیں کدیں ایہہ زلفاں آلے اپنی نظر عنایت کردے
یاراں دا ناں لے کے یارو! میں کُجھ مندا نہیہ کہنا
ماہڑے نال عداوت رکھدے، ہوراں نال محبت کردے
سارے سودے کرکے جدھ میں دل دینے دی گل چاندا ں
اوہی بہانے، ٹال مٹولاں، اوہی پرانی حجت کردے
آکے کول اوہ ٹُر جاندے ہین روز چھلاوے واہنگوں یارو!
ارماناں دی بستی اندر برپاء روز قیامت کردے

بندیوان ہنیرے کولوں، نہ ڈردے نہ گھبراندے
زنجیراں ، تعزیراں کو بھی متھے لاکے عزت کردے
پردے اندر رہ کے بھی اوہ ہولے ہولے مسکاندے ہن
ادھی رکھدے دل دے اندر، ادھی ظاہر حالت کردے
مکر ، فریباں، ظلم و دغا وچ جدھ کُجھ اُندی نہیہ چلدی
پھر اکھیاں دے تیر چلاکے دل دی دُنیا غارت کردے
اللہ ھوؑ دا نعرہ سُن کے فرق پتہ چل گیندا ہے
غافل سُتے رہندے ساحلؔ! عابد جاگ عبادت کردے

جتھا بھی پے قدم مڑے، اُتھا اُتھا عذاب سی
ڈگر بڑی ہی دور سی، غروب آفتاب سی
سُنی جے داستاں میری، فلک بھی رو پیا مگر
میں بدنصیب ساں، مرا سوال، بے جواب سی
میں کس طراں تلاش ہُن کران تکو جہان وچ
سدا سدا تیرے رُخِ گلاب تے نقاب سی

ہویا وفا دے علم تھیں کنارہ کش ایہہ ویکھ کے
جے اس دی ہر کتاب تے عذاب ہی عذاب سی
کراں فراق وغم کئیاں، میں رُکھ تے میوہ ویکھ کے
اگر ایہہ سچ ہے غیر دا، کدیں تہ ماہڑا خواب سی

☆

ایہہ عشق دے قصے اگر مشہور ہونہ جاندے
شائد اسیں بھی ہک دوئے تھیں دور ہونہ جاندے
ہنجواں دے سنگ انہاں کو تہوندا یار نا جیکر
پھُلاں جہے ایہہ زخمِ دل ناسور ہونہ جاندے؟
ہک وار آکے ماہڑے مرقد تہ جے اوہ روندے
ایہہ کے عجب سی جے اسی مغفور ہو نہ جاندے
ہرگام جے نہ ہوندیاں ایہہ ٹھوکراں تہ مشکلاں
ساحلؔ ! اسی خود سر اَتے مغرور ہو نہ جاندے؟ !

☆

☆

لوکاں تھیں ماہڑے یارو! ہوگئی ہے کے خطاء اج؟
ہر شخص اپنے مونہہ کو رکھدے لُکا لُکا اج
پھر دا ہے ننگا ہوکے دو عالماں دا وارث!
لُٹ لئی کنہاں ہتھاں سُن، اوہ شرم، اوہ حیاء اج
ماہڑی اداس محفل، ماہڑا جگر پریشاں!
کل خوش سی میں تھوں ماہڑا، پہلکے ہے کُجھ خفاء اج
رونڈے نے چناراں دے پتر رتو دے اتھروں
اینڈی ہے گلستاں تھیں آتشزدہ ہوا اج
الفت دا ناں بھی لینا ممنوع ہے اس گلی بچ
اَس دردِ دل دے مارے جایئے دسو کتھا اج؟
نفرت پہرے جہاں تھیں بہتر ہے موت یارب!
یا رحم باہ دلاں بچ، یا سُن لے ایہہ دعاء اج
انسانیت دا زخمی ہے روم روم ساحلؔ!
اللہ دے خلیفے دی دِسدی ہے انتہاء اج

☆

☆

دلبر باہجوں جندڑی رُل گئی، یاد اسے کو کردے ہاں
کہہ آکھاں ہُن حال میں یارو! جیندے ہاں نہ مردے ہاں
اتنے اتھروں اکھیاں ڈوہلے، کٹھے، نالے بگدے رہے
تر تر کے اس ڈبدے ہاں تہ ڈُب ڈُب کے اس تردے ہاں
سنیا آسا پیار محبت، دُکھ درداں دا دارُو ہے
جدھ تھیں یاری لائی یارا! تیر جگر تے جَردے ہاں
سوہنے یار دی صورت کیتا تن، من اسدا پاک صفاء
اُس شیشے دے اگے بہہ کہہ ہُن ہر روز سنوردے ہاں
وید حکیم بھی ہار کے بہہ گئے، پر بیمار نا ہویا بل
وصلِ یار دی مرہم لاؤ، زخمی تیر نظر دے ہاں
تقدیراں دے دو راہے بچ بیٹھے ہاں خاموش ، مگر
ایہہ نہ سمجھے ٹھیٹھ زمانہ، اُسدے شر تھیں ڈردے ہاں
دنیاں والے سُن سُن جسدا حال کناں ہتھ لاندے ہین
اُس بیگانی اگ بچ ساحلؔ! سڑ سڑ عیشاں کردے ہاں!

☆

پربت پار ہے ٹھوک ماہی دی، مار اڈاری جانواں میں
کے دیواں دو چار پکھاں دی قیمت کالے کانواں میں؟
یار پیارے چھڈیا ٹُرنا، پھر نہ ٹُریا ہور کوئی!
مُڑ مُڑ تکیاں، جا جا ڈُٹھیاں لکھ واری اوہ راہواں میں
آپے ہک دن تنگ اوہ آکے لکھسن ہنجواں نال جواب
رت اپنی سنگ ہک مدت تھیں لکھ لکھ چٹھیاں باہواں میں
باغ حیاتی دا مہکایا جس دے لب دی لالی سُن
ماہلی ماہلی، گلشن گلشن گیت اُسے دے گانواں میں
رب رُس جاوے،صوم، صلاتاں نال میں راضی کر لیواں
منتاں، ترلے، کجھ نہیہ مندا، کسراں یار منانواں میں؟
جس پڑھیا، اُس تُسدی صورت بچ تصور تک لئی ہے
دل دے افسانے تے لکھیا اسراں دا سرنانواں میں
دیہنہ، چن، رات تہ شام سویرا،نکھڑے ہین کدھ دنیاں بچ
اوہ ماہڑا قد، بُت ہے ساحلؔ! اس دا ہاں پرچھانواں میں!

☆

چھوڑ کے ساری دنیا، جس کو سینے نال میں لایا سی
اُس غیراں دے کلمے پڑھ کے رشتہ خوب نبھایا سی
مست دیوانے نالوں میں تاں اپنے رستے ٹُر داساں
نظراں دا تُدھ جام پلا کے ماہڑا ہوش پُھلایا سی

ایہہ رُسنے دی عادت تیری، ہور منانا اوہ ماہڑا!
گل گل دے وچ، پل پل جاناں،تدھ کتنا تڑپایا سی
رونا ساری عمراں دا اُس، ماہڑی قسمت وچ لکھیا
پچھلے وقتاں وچ میں جس کو ہر پل خوب ہسایا سی
لُٹ لئی ماہڑے پیار دی دنیا، چار دناں دے ساتھی سُن
میں تاں ساری جندڑی اسدے قدماں وچ رکھ آیا سی
ناگن والی خصلت ویکھی، ہک 'شرمیلی' صورت دی
یارب! ایہہ نورانی فتنہ تُدھ کہنہ جان کے چایا سی؟
ڈُبدی کشتی ویکھ کے ساحلؔ! لوکاں دی، کے غم کھانواں
جدھ میں پھسیا لہراں اندر،کون مرے ول آیا سی؟

☆

☆

پھل چمن دے چُن گیا انسان یارو! کہہ کراں

دل دی دنیاں ہوگئی ویران یارو! کہہ کراں؟

روز اُندے دو نویں یاراں دا سندے ہاں پتہ

ہر کسے سنگ اندی ہے پہچان یارو! کہہ کراں؟

خون اپنا دے کے جس کو میں بچایا سی کدیں

اج اوہ ماہڑی کہن گیا ہے جان یارو! کہہ کراں

تاجِ الفت لٹ گیا، ویران ہے دل دا محل!

چھوڑ نہیہ سکدا میں اپنی شان یارو! کہہ کراں

رقصِ گُل، بلبل دے نغمے، مشکِ عنبر سی جتھا

اج اُسے جاء جنگ ہے گھمسان یارو! کہہ کراں

چار دن دی دوستی ہور عمر پُہر دا درد و غم

زندگی تے لگ گیا تاوان یارو! کہہ کراں

دل کو ساحلؔ! دے سکے آرام، اوہ جاء نا لبھی

بنھ سُہدا ہے آخری سامان یارو! کہہ کراں!

☆

☆

گورے گورے ، پیارے مُکھڑے ، کیہہ اُندی اوقات!
باہروں دسدا چانن یارو! اندروں کالی رات
مہر و محبت، پیار وفاء دے بدلے اجکل کیہہ ملدا؟
ڈُبیاں اکھیاں، ہوٹھاں دی تریہہ، ہنجواں دی برسات!
بے شرماں دی اُس محفل وچ، کون سی ماہڑا میت، سجن
اُتنے کالے کرم انہاں دے، جتنی اُچی ذات!
نورِ نظر ہے کون کسے دا، کون کسے دا دل جانی
بوہتے دور حقیقت کولوں لگدے ایہہ کلمات
ارماناں دے کنڈے چُن چُن ایہہ گلزار سجایا میں
زخماں دی پھلواڑی ،سوہنے دلبر دی سوغات!
گجدے رہے دریا پے یارو! موجاں اُٹھ اُٹھ چوُر ہوئیاں
ساحل سنگ ٹکرا کے کھاہدی طوفاناں سُن مات!

☆

دینہیہ ڈُبیا تہ آس بھی مُک گئی، لو بُجھ گئی میخانے دی
تک تک رستہ اکھ بھی چٹی ہوگئی ہک دیوانے دی
پہلیا جہڑا پیار اساڑا، اس معشوق دا کے آکھاں
غزلاں، گیتاں دا اوہ مرکز، اوہ آواز ترانے دی
پیار، محبت دے سودے نچ دیکھ مڑا کے حال ہویا
ماہڑے اُپر انگلی اُٹھدی ہر اپنے بیگانے دی
گھاٹے نچ بیوپار نا پیندا، لال نا مُکدے ساگر دے
بس ہک واری سُدھ لے آندے جے ساحلؔ مرجانے دی!

ولی واڑ گا ندربل نچ مرحوم شوکت علی (شہید) دے دولت خانے

تے جنوری ۱۹۸۸ء نچ لکھی گئی.....ساحلؔ

☆

طوفاناں سُن گلیاں ملیاں، پھر بھی دلبر آسی گا
جان تلی تے رکھ کے ٹرسی، قول، قرار نبھاسی گا
ماہڑا، اسدے نال ہے یارو! پاک محبت دا رشتہ
چھوڑ کے دنیا، دولت ، بنگلے، اپنی میت بناسی گا
کنڈیاں دے وچ باہ کے جہڑا جندڑی ماہڑی چھوڑ گیا
پھلاں سنگ اوہ مرقد ماہڑا ہک دن آپ سجاسی گا
ہور کسے سنگ لا کے یاری، جے اس کیتی غداری!
ماہڑے اندر دا ہک شاعر، اُس سِتی مرجاسی گا
مست شراباں کہنّ کے ماہڑا ساقی محفل وچ آیا
اکھیاں تھیں چھلکاسی یارو! ہوٹھاں نال پلاسی گا!
ظلم وستم ہور رُسنا اپنا شائد اوہ پُھل جاوے بھی
ماہڑی محبت، ماہڑا منانا، اوہ کس حال پُھلاسی گا!
کہئہ کہئہ اڑیاں باہیاں راہ وچ برفاں، پہاڑاں، دریاواں
میں چُپ رہ کے سندا رہساں، اوہ جدھ حال سناسی گا
ساحلؔ! جدھ میں پہُر قعہ چاساں اپنے پیارے دلبر دا
دنیاں دکھسی، اس کو دکھ کے، دینہیہ، چن بھی شرماسی گا

☆

لکھاں سوال ماہڑے، بس ہک جواب دے توں
سنسار ماہڑا چا کہن، اپنا شباب دے توں
غیراں دے نال نا بنڈ ماہڑی خوشی کو جا کے
منظور ہر سزا ہے، نہ ایہہ عذاب دے توں
اُلفت دے فلسفے تھیں محروم رہ نہ جانواں
صورت تُڑی میں پڑھساں، بس ایہہ کتاب دے توں
کرسی گلاں ہوا سنگ، تقدیر دی سواری
باگاں ہتھاں دے نچ ہین، پیراں رکاب دے توں
کنڈیاں پہرے دے رستے، اُلفت دی دور منزل
یارب میں تھک نا جانواں، ہک صبر و تاب دے توں
تھک، ٹُٹ کے ہجر و غم نچ، قربت ملی ہے تھوڑی
نظراں ملا کے دلبر! تھوڑی شراب دے توں
تنگ آ گیاں میں ساحلؔ! شہراں دے شور و غل تھیں
صحراء دی خموشی نچ پھر ہک سراب دے توں!

☆

☆

نکی جندڑی، لمی جُدائی، ربا! جان اُپر بن آئی
مُکیاں ساہواں دین دہائی، ربا جان اُپر بن آئی
ارماناں دے ٹہیرے مُک گئے، اکھیاں بچوں اتھروں سُک گئے
پھر کدھ ملسی اوہ چن ماہی؟ ربا جان اُپر بن آئی
بجھ گئی شمع، اُٹھ گئی محفل، قید بچوں نہ چھٹیا ایہہ دل
ہُن تہ عنایت کردے رہائی، ربا! جان اُپر بن آئی
بلبل سُن پیغام سنایا، کوئل سُن دل مچ تڑفایا
کونج فراقاں بچ کُرلائی، ربا جان اُپر بن آئی
گیاں سیالاں، آئی بہار، دل بچ نج پئے سُتے
ساحؔل پھسیا بچ تنہائی، ربا جان اپر بن آئی

☆

غلطی نال میں لا لئی یارو! یاری نال کھجور
تھپ لگدی تہ چھاں نہیہ لبھدی، پھکھ لگدی پھل دور
نا پچھتانا، نا کرلانا، نا شکوے ، نا طعنے
قسماں کھا کھا ٹھوکے دینا، دنیاں دا دستور
تُسدی اس محفل وچ آکے، کہئہ آکھاں میں، کہئہ لبھیا
ٹُھڑکن دل دی، جان جسم دی، اکھیاں والا نور
کہئہ لکھاں سرنانواں یارو! میں اج کل دی ناری دا
پنڈا ننگا، کہئر کہئر پھردی، پوڈر والی حور
عاشق لے گئے پہئر پہئر دامن، کل اُس دے دربار بچوں
ماہڑی قسمت، ماہڑی چھولی، نہ بٹا نہ بور!
اکھاں نُوٹ کے، ہنھیرے دے وچ مارے گٹے، بٹے میں
ارماناں دے شیش محل ہوئے اپنے ہتھوں چور
دریا گجدے، کٹھے بگدے، ہجراں دا ہاڑا چڑھیا
ہک دل تُسدا، ہک دل میرا، ملنے تھیں مجبور

ماہڑے لئی ہُن ڈھول نا اتھروں، نا ہُن بد دعائیاں دے
دو دل بچھڑے، رب دی مرضی، ماہڑا دس قصور
یاراں دتے لکھاں تحفے، سینے بچ سمبھالے سب !
کُجھ بن گئے پُھل تارے ساحلؔ! کُجھ بن گئے ناسُور

(ڈسٹرکٹ جیل امپھلہ جموں)

ماہڑے پچھے، ماہڑے نغمے، رو رو گاسی ایہہ دنیا
جدھ میں ٹریا اس دنیاں تھیں، مچ پچھتاسی ایہہ دنیا
اج فریاداں، چیخاں، کوکاں کوئی نیہہ سندا ہے، پھر بھی
جس دن میں خاموش ہویاں، مچ شور مچاسی ایہہ دنیا
وعدے، قسماں کردی ہے، پر نال کسے دے نہینہ ٹردی
مہر و وفاء تھیں نا محرم، کہئہ توڑ نبھاسی ایہہ دنیا
میں درویش، فقیراں واہنگوں در در پھر کے دکھ آیاں
ماہڑے تھیں بھی مچ ترہائی، پہکھی، پیاسی ایہہ دنیا

زخماں، ٹکراں سینے لاکے، ٹردیں، ٹردیں پے گئی شام
کاش کدیں بنڈ لیوے تھوڑا، درد، اُداسی ایہہ دنیا

تک لے پیارے، پیارے منظر، ہنس لے، گالے چار گھڑی
ہک واری جے ٹرگئی رُس کے، پھر کدھ آسی ایہہ دنیا

کتنا چر کرنی ہے یارو! ہور غلامی لوکاں دی؟
کتنا چر معصوم دلاں تے تیر چلاسی ایہہ دنیا

ہُن اکھیاں دے آکھے لگ کے تازہ تہُوکھا نہیہ کھانا
مچ تکیا بے درد زمانہ، تک لئی خاصی ایہہ دنیا

اپنے پیار دے اس رشتے دا ذکر نہ کدھرے کر چھوڑیں
گھر گھر شور ڈھنڈورا پاندے، لوک، مراسی، ایہہ دنیا

مدت ہوگئی باہنواں کھول کے، راہواں دے بچ بیٹھا ہاں
ہک نا ہک دن ساحلؔ کو بھی سینے لاسی ایہہ دنیاں

☆

عاقل تے نادان بنائے اللہ نے
رنگ رنگ دے انسان بنائے اللہ نے
ابو جہلؔ، نمرودؔ کدیں، فرعونؔ کدیں
کتنے نافرمان بنائے اللہ نے!
تیرا میرا رشتہ دنیا کیہ جانے
دو بت ہور ہک جان بنائے اللہ نے
کجھ مرَ دے، کجھ مار مُکاندے ہوراں کو
لاغر ہور بلوان بنائے اللہ نے
جتھا مرضی، اُتھا اپنی لا بستی
ست زمیاں، اسمان بنائے اللہ نے
میں ترہایا، توں ہک ٹھنڈی شربت ہیں
صحراء، نخلستان بنائے اللہ نے
پیار دے سیلانی اکثر پھُل جاندے ہین
کجھ رستے سنسان بنائے اللہ نے

میل، جدائیاں، کرکے پیدا عاشق لئی
لذت دے سامان بنائے اللہ نے
لڑدا رہساں حق دی خاطر میں ساحلؔ!
مرداں لئی میدان بنائے اللہ نے!

☆☆

قدم، قدم چالاک بھوئے ،جالاں بچ نا پھس جانی!
دوروں لگدے مور تہ پکھنوں، اصلی ایہہ کرگس جانی!
ہیرے کو ہیرا کپدا ہے، لوہا کپدا لوہے کو
تیرے ناں دی اگ سینے بچ، کون بجھاوے، دس جانی!
پڑھ، پڑھ تسبیح ہار گیاں،تدبیراں کر کر ٹُٹ چلیاں
پر نہ ایہہ مٹی دا باوا، ٹس تھیں ہویا مس جانی
گل،گلشن تے بلبل تیری خاموشی تے نالاں ہین
نازک ہوٹھاں کو دے حرکت، کھول کناں بچ رس جانی!
تدھ اوہ اکھ دا تیر پتہ نہیہ کُہیڑے زہر بجھایاسی
یاد تیری دے نال ہی اج وی دُکھدی ہے نس نس جانی!

بانہواں دے کہیڑے وچ لے کے کراج اتنا پیار مکو
میں خوش ہو کے آپے آکھاں بس جانی ! ہن بس جانی!
نا پھر قبرستاناں اندر، اپنے دل وچ ٹہونڈ مکو
مڑ آیاں میں چھوڑ کے جنت، تیرے لئی واپس جانی!
دل وچ رہ کے، تیرے دل دے حال تھیں میں بیگانہ نہیہ
باہروں رونی شکل بنا کے، بُکلاں وچ نہ ہس جانی!
دل دا دامن پیار تیرے نے نہ چھڈیا ہک پل ساحلؔ!
پیار تُڑا میں مول نہ پہلیا، میں کیتے سو وس جانی!

☆

کوئی چھانواں کہ کوئی لَو، بلندی وچ کہ پستی وچ!
میں تنہاء ہو نہیں سکدا، کوئی شامل ہے ہستی وچ
کہیڑا دیسی ضمانت ہُن اُنہاں اگلے جہاناں دی؟
خدا کو پہُل کے، ڈھل گئے ہاں اسی بندہ پرستی وچ
میں اکثر دین داری ویکھ کے بچیاں دی روندا ہاں
جنازہ کون پڑھسی، کون ہے غسال بستی وچ...؟
اوہ تنہاء شخص ہی آخر عیادت کو ماہڑی آیا!
میں پچھلے موڑ تے جس کو بسار آیا ساں مستی وچ

تُساڑے عشق دی لذت نہ ساحلؔ! پھر کدیں ویکھی
میں مٹھی بچ، نہ کوڑی بچ، نہ مہنگی بچ، نہ سستی بچ!

☆

نہ رستہ، نہ منزل، ہر سُو ہِک گھنگور ہنیری
کس مُشکل بچ جان پھنسا دتی رب سوہنے میری
کالی،ڈھونگی غار دا کوئی نہیہ لبھدا دروازہ
انھے وانگوں تھہکے کھاندا پھردا چار ، چوُفیری
سِر نیواں کر سجدہ کرنا، منگنا فرض ہے میرا
یارب! میں کدھ منگیاں ایہہ ہتھ کڑیاں، کورٹ ، کچہیر ی!
دوپل دے مہمان، مسافر! نہ دل ایتھے لاویں
دنیاہے دنیا والے دی، نا تیری، نا میری
برزخ دے عالم بچ کس کو کدھ تک رکھسیں ربا!
ماس بدن دا کھا گئے کیڑے، رہ گئی ہڈ دی ڈھیری
اُچیاں کندھاں قبر دیاں تہ بے انصاف د دروغہ!
رو رو آ گئی جان بُلاں تے، نہ لا اتنی دیری!

رستہ دتا ڈھونگے ساگر، پار پہچایا موجاں سُن
ساحل تے جدپوہچی کشتی، تیز ہواواں کہیری

☆

قسمت دا افسانہ لکھن آلے دا کہہ کہنا
کُجھ دے لیکھاں نچ گن خالی، کجھ دی قسمت گہنا
تروڑ، مٹا کہہ کٹھے باہ دے توں دنیاوی رسماں
آ گئی رُت ملاقاتاں دی ، ہُن وکھرے نہیہ رہنا
دل دا حال میں کسراں دساں موبائل دے ذریعے!
فرصت نال چناراں والی چھاں نچ کدھرے بہنا
کیوں پنجرے نچ باہ کے اسراں لائیاں ایہہ زنجیراں؟
نہ میں ہاتھی، شیر درندہ، نہ کوئی طوطا، مینا
وصل دی شب نچ پَہر پَہر جہیڑی پیش کرے پیمانے
ہر نیزہ اُس پیاری اکھ دا خاموشی سنگ سہنا
مکاری تہ بے ایمانی نے گہر گہر لائے ڈیرے
جس کو دل چا دتا ، کدھرے اوہ بے ایمان ہوئے نا

سُود، منافع، طمع، لالچ معاف نہیہ کردا اللہ
نا دل دے بازاروں لنگھنا، نا لینا ، نا دینا!
یار دے لب ،دو باغ گلابی، یا دو سوُہے موتی!
نا شکوہ، نا شور، شکائت، نا کوئی طعنہ، مہنا!
اے ساحلؔ! نادان مسافر! لُٹ ، پُٹ کے رہ جاسیں گا
نگری چور، قزاقاں دی نِچ چھڈ دے اپنا، گینا

یاداں دی ہک کوُنج نے لایا دل دی ڈال بسیرا وے
ہجراں والی رات دے سینے نِچ پُر نور سویرا وے
لُک ،چھُپ کردے ہک ساتھی دے بارے نِچ میں کہیہ آکھاں
عمراں نِچ نہ اپنا بنیا، ہُن کدھ بنسی میرا وے
چار چُوفیری اج باغاں نِچ آئیاں مست بہاراں ہین
نا رُس، نا تڑپا پردیسی! لا وطناں کو پھیرا وے
توں، ہور تیرے پیار دی قیمت ،ایہہ جگ والے کیہہ جانن
توں اکھیاں دا چَن، ستارہ، تیرے باہجھ ہنیرا وے

نا افسوس، پشیمانی ہور، نا غم ہے لُٹ جاون دا
دل اکھیاں کو پیارا لگدا، ہِک رہزن، لُٹیرا وے
نکڑی جہئی ہِک جندڑی دے وچ لالچ، طمع کہئہ کرنا
کس کم دے ایہہ محل، چُبارے، تیرا پیار بہتیرا وے
تلواراں ہور نیزے کہن کے دُشمن آ سِر چڑھیا ہے
منگ دعاء ہتھ چاکے ٹُٹے درداں والا کہیرا وے
ہِک واری کہیر آ جا ساحلؔ! قسم خدا دی رکھ دیساں
تیرے قدماں ہیٹھ کنوارے ارماناں دا ڈھیرا وے

☆

کل آغاز میں کیتا جس دا، اج مُک جاسی اوہ افسانہ
اج دی شب نا نیندر آوے، کر کوئی حیلہ، جتن بہانہ!
لمیاں راتاں دا جگراتا، اکھیاں دے وچ ریت اڑکدی
رکھ لے ماہڑا سِر جھولی وچ، گا کوئی لوری، گیت، ترانہ
'دل دے بازاروں نہیہ لنگھنا' یاراں مُچ سمجھایاسی
ہاری بازی تے کہیہ رونا، کہیہ ہتھ ملنا، پچھتانا!
اس پنجرے وچ روندیں، روندیں مُک گئے اتھروں اکھیاں دے
اللہ جانے کس حالت وچ ہوسی ماہڑی شاخ، ٹھکانہ!

اج دی راتی واہنگ مسافر بزم توہڑی بچ میں آ بیٹھا
کل چھڈ کے ہڈ، ماس دی ٹھیری اڈ جاسی گا ایہہ پروانہ
ہستی اپنی چھوڑ کے سارے،بستی تھیں ٹُر گیندے ہین
ہک نہ ہک دن مُک ہی گیندا ہے ہر کس دا پانی، دانہ
چاۓ ہُن پردہ رُخ سوہنے تھیں،سب درداں تھیں دے چھٹکارا
جان لباں تے آپوہچی ہے،ادھ مویاں کوئی کہہ تڑفانا!
اُڈھ گئی نیندر پکھنوں بن کے،اکھیاں دے میدانوں ساحل!
سڑ گئی چین ،سکون دی بستی ،باقی رہ گیا ہک ویرانہ

☆

شیشے وچ مُکھ اپنا تکیا
ہک ترہایا دریا تکیا
آیا ماہڑا دل جس اُپر
غیراں دے سنگ جلدا تکیا
روندیں یارو! تک ہسدا سی
اج میں اوہ کُرلاندا تکیا
رانجھے، مجنوں دی کُہہ ہستی
ہک جوگی، ہک منگتا تکیا
اس منڈی وچ پیار دا رشتہ
میں ہر شے تھیں سستا تکیا
'ساحلؔ' آپ کو اوہ کہندا سی
میں اکھیاں وچ ڈُبدا تکیا

☆

☆

ہولیں جے مسکا گئے رباِ!
ہک بجلی چمکا گئے رباِ!
میں داکھاں دا باغ سی لایا
ککر کدھروں آ گئے رباِ!
درد، جدائیاں، ہجر، وچھوڑے
جان ماہڑی کو کھا گئے رباِ!
آکھاں کس کو، دساں کس کو
تن،من اگ تہکھا گئے رباِ!
اج ہک شکوہ میں نا کرساں
شکر ہے مُڑ کے آ گئے رباِ!
چھُول ماہڑی بچ ہک پل بہہ کے
سُتے پُہاگ جگا گئے رباِ!
جد میں پچھیا' تُس ماہڑے ہو؟'
اوہ ہس کہہ شرما گئے رباِ!

آپے دریا، آپے ساحل
بیڑی پار لگا گئے ربا!

☆

ساون دی رُت نچ بچھڑے ساں، اج پھر ساون آیا ہے
ایہہ موسم ناراض د لاں کو پھیر ملاون آیا ہے
سجری خوشبو واہنگ مکو اوہ کل ساہواں نچ رکھدا سی
اج اوہ ماہڑی چھلنی، چھلنی لاش کو چاون آیا ہے
تیر تفنگاں، نشتر، خنجر ہتھ نچ کہن کے پھر دا ہے
لگدا ہے ماہڑے زخماں تے، مرہم لاون آیا ہے
نیواں کر کے سِر تہ گُم سُم سنگ سنگ ماہڑے ٹُر دا ہے
شائد اپنی پچھلی غلطی تے پچھتاون آیا ہے
ہتھا ں نچ پھل لے کے ماہڑے قبر سرہانے آ بیٹھا
اوہ بھی ہک انسان ہے آخر، ریت نبھاون آیا ہے
اج تھیں پچھے سنگناں،سکھیاں رو رو کرسن یاد مکو
ہک پردیسی ساجن اپنے دیس پُچاون آیا ہے

ہاسے کو اوہ پیار دا نیوتا جان کے رستہ پہُل بیٹھا
سدھا، سادہ، پُہولا مجنوں، تہُوکھا کھاون آیا ہے
چَن ڈُبیا ہور رات بھی مُک گئی، حالیں او مُسکاندا ہے
کل تک میں شرماندی ساں، اج اوہ شرماون آیا ہے
کلیاں سُکیاں ،خوشبو مُک گئی، اُس کو بہاراں یاد آئیاں
ہک جوگن، دُکھیاری دے سنگ، یاری لاون آیا ہے
ساحلؔ سُن پھر چھیڑ دتی اج ساز دی گل ،آواز دی گل
سجرے سجرے نغمے کہُن کے کس کو نچاون آیا ہے؟

☆

اندرو اندر، غم دا سمندر، خوش میں بظاہر لگدا ہاں
دور ہاں گہر تھیں، دُور وطن تھیں، صاف مہاجر لگدا ہاں
قید و قفس کو تروڑ، مٹا کے اس صحراء بچ لاواں اگ
دل بچ عزم، ارادہ ہے پر عمل تھیں قاصر لگدا ہاں
میں اپنے مُچ ناں رکھ لے پر کوئی تُساں کو نا جچیا
نہ مجنوںؔ، فرہادؔ، نہ رانجھاؔ، توں دس میں کہُہ لگدا ہاں؟

بازاراں وچ مہر و وفاء دی کیہہ قیمت ہے، رب جانے
نا کُجھ کدھرے ویچ وٹایا، نا کوئی تاجر لگدا ہاں
شائد کدھرے مل جانواں میں، شائد تُس پہچان کہنو
بستی بستی پھردا ہاں، درویش، مُسافر لگدا ہاں!
'واہ واہ' تہ 'ارشاد' جہئے کُجھ بول تہ میں بھی سُنداہاں
شعر و ادب تھیں نا واقف، بس شکلوں شاعر لگدا ہاں
گم ہاں اپنی ذات دے اندر ہور جہاں تھیں پوشیدہ!
اپنی ذات تھیں کیہہ آکھاں میں، کتنا متاثر لگدا ہاں
ماہڑا ناں لے لے کے اکثر اوہ کس کوتڑ پاندے ہین؟
یا پھر اس کو ہر محفل وچ آپ میں حاضر لگدا ہاں!
رب جانے! کیہہ سوچ کے ساحلؔ دوڑ ماہڑے تھیں نسدا ہے!
تُس آکھو، میں شکلوں کوئی ظالم، جابر لگدا ہاں؟

☆

اگ برساون آلی قاتل اکھ، انگوری ہوسکدی ہے
سہل سفر تہ روشن رستہ، منزل نوری ہوسکدی ہے
پیار محبت دے قانوناں وچ ہُن نرمی بھی ہوگئی
اج پکڑے گئے ہور ضمانت کل عبوری ہو سکدی ہے
چوری، چوری سنگنے! ماہڑے خط چاکے نہ پڑھیا کر
راز کوئی محبوب دا یا پھر گل ضروری ہوسکدی ہے!
دو جسماں کو وکھرا کرکے جندرا مار تہ پہرہ لا!
دور روحاں وچ کدھ کوئی پینڈا، کدھ کوئی دُوری ہوسکدی ہے
نا خط نا پیغام چلایا، نا خود ملیا، اس وچ بھی
کُجھ مقصد، کُجھ مطلب یا پھر کُجھ مجبوری ہوسکدی ہے
بس ہک واری دس دے ربا! میں ہور ماہڑی قسمت وچ
دُدھ، مکھناں وچ اُس دے ہتھ دی کُٹی چوڑی ہوسکدی ہے؟
اس شردے دے موسم وچ بھی بس ہک واری مل جا توں
شام گلابی ، دن مستانہ، شب سِندوُری ہوسکدی ہے
وصلاں دی شب ہووے تاں پھر وعدے پُہجدے رہندے ہین
لب پیمانے بن سکدے ہین، اکھ مخموری ہوسکدی ہے!

ضد اپنی جے توں تج دیویں ،ٹہرتی، امبر مل سکدے ہین
ہر فرمائش ہک پل دے وچ ساحلؔ! پوری ہوسکدی ہے۔

☆

ہک ٹھوس حقیقت دے بدلے۔ہک خواب ادھورا دیندے ہین
ہتھ لان نہیہ دیندے زیور کو، دوروں لشکارا دیندے ہین
محبوب میرے دے دامن تے نا داغ لہو دے ٹہونڈو جی!
اوہ آپ ہجے کم نہیہ کردے، ہوراں کو اشارہ دیندے ہین
میں زخماں دی ملہم کوئی ، کل کول طبیبوں منگی سی
پُر جوش ادا سنگ چُمٹے وچ پہکھدا انگارا دیندے ہین
ہتھ بُلیاں اُپر رکھدے ہور سر نیواں کر کے گل کردے
مُسکان اُنہاں دی ہائے اللہ! احسان اُدھارا دیندے ہین
میں جیکر اُندی ہر شے تھیں انمول کوئی شے منگدا ہاں
خوش ہوکے ہتھ ماہڑے اپنا ہتھ کنوارا دیندے ہین
'نقصِ امن' دے خطرے دا احساس حسیناں کو ہے،تاں
آپ چُبارے تے چڑھ کے کیوں روز نظارہ دیندے ہین؟
ماہڑی کالی شب دا ہے احساس اُنہاں کو بھی شائد!

اپنی جبیں دے اسمانوں کدھ ہک چَن، تارا دیندے ہین!
مقبولؔ تھیں کل کوئی پُچھداسی 'کیوں ساحل تے آ بیٹھے ہو؟'
''تَر دے کو کنارہ دسدے اوہ، ڈُبدے کو سہارا دیندے ہین'

سِر نیواں کر کے مِنتاں کر، ہتھ مہندی والے جوڑ سکھی!
نا آدمؑ واہنگوں کر غلطی، نا کہُر ساجن دا چھوڑ سکھی!
میں ملساں مست بہاراں وچ، پھُل دامن دے چا دیویں توں
توں آ ساون وچ کہُر ماہڑے، تحفے وچ دیساں خوڑ سکھی!
تصدیق اگر نا ہووے تاں تکمیل نہیہ ایماں دی ہوندی
ایہہ پاک ٹھکانہ ہے رب دا، توں دل نا کسے دا تروڑ سکھی!
پچھتانا، رونا چھوڑ کے توں، پہئل جا اوہ لاٹاں، لشکارے
ہنج چُگ لیندے، سپ کھا جاندے، نا لال گواچے لوڑ سکھی!
ڈُب جاندا ہک، ہک تر جاندا، ہک ہس ہس سُولی چڑھ جاندا
ایہہ عشق دا رستہ نہیہ سوہکھا، ہر سعتی اوہکھا موڑ سکھی!

اس محفل وچ بہہ کے ہک پل، کُجھ کہنا، سُننا مُشکل ہے
چُھوٹھا لوکاں کو گُڑ لگدا، سچ لگدا کوڑم کوڑ سکھی!
رستے وچ دریاء، طوفاں ہین، ایہہ عمر دا میلا دو ستی!
ساحل دا سفر ہے دوُر بڑا، توں چھوہلا ، چھوہلا دوڑ سکھی!

☆

ڈھونڈا ں اُس کو محفل، محفل، میں تہ مرا دیوانہ دل
ہک رستہ ہے ہور ہک منزل، ہک مقصد ہے ہور ہک حاصل
دل ترُٹیا، اوہ بھی ماہڑا سی، سر کٹیا، اوہ بھی ماہڑا سی
ہور مڑمڑ کہندے یار! مکو اوہ ظالم، جابر ہور قاتل!
جیتی بازی کو ہر جاناہور تڑپ تڑپ کے مَر جانا
کہئہ کر بھی سکدا ہے آخر ہک تیر نظر کھا کہہ بسمل!
ہے خون بھی ماہڑا، دامن بھی ، مقتول بھی میں، جیہڑا ہی سزا
ہے کتنا نرالا عدل ترا ہور کتنا نرالا توں عادل!
اُس پار اُ ڈیکے ہک دلبرہور رستے وچ کتنے ساگر!
ہر گام تے دستک پئی دیندی ہے ہک آسانی، سو مشکل

اس تیرے دل تک پوہچن دے میں جتن، ارادے مُچ کیتے
ناکام ہویاں سب تدبیراں ہور ہر کوشش سی لاحاصل
ہِک وار مکو بھی دے موقعہ توں تھوڑا اپنی خدمت دا
سُکھ اپنا، اپنے جوگا، دکھ اپنے نِچ تاں کر شامل!
ہُن کون تروڑے زنجیراں ہور کون ملاوے تقدیراں؟
اوہ ہے ہِک موج سمندر دی، میں ہاں ہِک دریا دا ساحل

لماں پینڈا، ٹُر، ٹُر تھکدے، ہُٹدے رہے
رشتے ناطے راہ نِچ جُڑدے ، ترُٹدے رہے
پیٹ دے چُلھے، نفس دی اگ بجھاون لئی
ہالی اگے دانداں واہنگوں جُتدے رہے
نہ دُنیا دی خیر ہوئی، نا رب لبھیا
اپنے ہی پرچھانویں پچھے چھُٹدے رہے

غیراں سُن مُچ مان دتا، ایوان دتے
سنگھی ، ساتھی، کھوُہ نِچ چا چا سُٹدے رہے
کُہہ کرنا سی ماہڑے زخماں دا ملماں؟
مر کے بھی اوہ لاش ماہڑی کو کُٹدے رہے
درد مرے نِچ ساتھ نبھایا یاراں سُن
سِر دے پہانے گل بھی ماہڑا گُھٹدے رہے
کس نے ہاڑے نِچ بچائی ماہڑی جان
ساحلؔ ! دوروں بیٹھ نظارہ لُٹدے رہے

☆

عشق توہڑے دے صدقے ہویا خالی دل آنگن ماہڑا
اپنی پرواہ کر اوہ ناداں! توں پہاویں نہ بن ماہڑا
نہ بابا، نہ اماں کدھرے، نہ کوئی پہئین ، پہرا دِسدا
سعدے کھیڑتے دی بستی نِچ ہر کوئی ہے دشمن ماہڑا
کِکراں دے باغیچے نِچ کیوں کُہر ماہڑا بنوایا سی؟
زخمی، زخمی ہوگیا سجناں! نازُک تن ہور من ماہڑا

کالے جنگل واہنگوں زلفاں، چاندی چاندی ہوئیاں نے
یا تُدھ ڈاہڈ چڑ لایا، یا چھوٹھا ہے درپن ماہڑا
تیرے وصل دیاں یاداں کو، کتنی دیر سمبھالاں میں
تیرے ہجر دیاں کنڈیاں نے پاڑ دتا دامن ماہڑا
سو، سوشکل بنائی اپنی، اُسدی ہک مسکان دے لئی
یاد کسے کو آندا ہوسی اوہ دیوانہ پن ماہڑا
چُھوٹھے خواباں دی ہک بستی واہنگوں خالی خالی سی
دل ماہڑا لُٹ کہہ پچھتاندا ہوسی اوہ رہزن ماہڑا
کُہہ ہوسن حالات شریکاں ہور رقیباں دے اس دن
چھوڑ کہہ ہر پردیس تہ سوکن، کہہ آسی ساجن ماہڑا
روح اُڈ جاسی، جسم مڑا قبراں دے کیڑے کھا جاسن
زندہ رہسی پھر بھی ساحلؔ! صدیاں صدیاں فن ماہڑا

میں بن جانواں کھٹی املی، توں بن جا مٹھا شکر
ہِک دوجے دے نیڑے نیڑے رہن دی بس ایہہ صورت ہے
کھول دے سینے دا ہر تالا، دل تھیں اج ہر پردہ چاء
بے خوف و بے پرواہ ہوکے، کہہ دے 'پیار ضرورت ہے'
شائد اُس کو بھی اج کُجھ کُجھ ہے احساس جُدائی دا
چہرے تے مسکان تہ ہے پر، دل نچ صاف کدورت ہے
بس ہِک واری نظراں لڑیاں، شوخ بہارں بول اُٹھی
''لاج لگے ہے بانکے چھورے! ایسن کاہے گھُورت ہے''
ٹھونڈ نا ملاں، پنڈت ساحلؔ! رشتے دل دے جوڑن لئی
ہر سعتی ہِک نیک شگن، ہر موقعہ نیک مہورت ہے!

تیرا حُسن چَن مکمل، تیری ہر ادا کٹاری
میری جان، جانِ جاناں؟ تیرے درد وغم دی ماری
تُڑے ظلم دا فسانہ، میں سُنانواں کس کو جاکے؟
ماہڑے شہر دے دروغے، تُڑے حُسن دے پجُاری
تھک، ہارکے جہاں تھیں، آیا ہاں کول تیرے
لگ جا توں ماہڑے سینے، اج بانہہ میں پیاری!
اُچے عرش تھیں خدایا! کوئی پہُنچ دے مسیحاء
ماہڑے سر تے باز بیٹھا، پیراں تلے شکاری
رکھ دوُر برق و باراں، دُکھ، دَرد ،غم تہ ہاڑے
کہ کلی فقیر دی بچ ہر چیز ہے اُدھاری
ماہڑے یار! جس خوشی بچ دس جشن تدھ منائے
تُڑے واسطے اوہ بازی، اساں جان کے سی ہاری
کدے کول تیرے بہہ کے تکو درد و غم سُنایا
کدے چھول اپنی لے کے تُڑی زلف بھی سنواری
ماہڑی داستانِ غم دا توں کہجا یقین کرسیں!
تُڑے شہر کس نے تکیا ماہڑا درد، آہ و زاری

مایوس ہین بڑے اج ماہڑے طبیب ساحلؔ!
مکو چھوڑ سی نہیہ شاید توہڑے عشق دی بماری!

ہک ہک نخرہ قاتل اُس دا، ہک ہک روم نشیلا سی
جتنا سوہنا، جتنا پیارا، اتنا ہی شرمیلا سی!
تیری صحبت دی برکت میں کٹیا اوہ سنسان سفر
ہتھ بچ سی ہک ہتھ ریشم دا، پر رستہ نوکیلا سی
کپ کپ کے سنگلاخ پہاڑاں کو قلعے بنواندے رہے
ہولا جا ہک چھنکھڑ چھلیا، وکھرا تیلا تیلا سی
قد تھیں اُچا ماہڑے واہنگوں، ٹور تھیں گویا بادِ نسیم
گالاں بچ سن ہلکے ٹوئے، مَتھا مُچ چمکیلا سی!
سدھی سادھی پہُولی صورت! سیرت بارے کِہہ آکھاں
نہ کوئی ٹھوکھا، نہ کوئی پُہانہ، نہ کوئی حجت، حیلا سی!

کدھ تک میں پیمانہ اپنا سامبھ، سمبھالی رکھدا ، دس!
نال بڑے دل والا دلبر، موسم شوخ نشیلا سی!
ریشم بانہواں دے کھیرے نچ آ کے ایہہ احساس ہویا
بلدی اگ دے دامن بدھیا، ہک تودہ برفیلا سی
عشق دے مارے کُجھ یاراں سُن نواں نعرہ لکھیا ہے
'تحفے دینا، ہوٹل کھانا' ایہہ کم مُچ خرچیلا سی!
کیہہ لُٹ کے لیجاندے ساحل! ماہڑی چُھنگی تھیں ڈاکو
پیراں نچ ہک خاک بچھونا، سِر تے چھاتا نیلا سی!

ٹھنڈے، ٹھنڈے پہَر کے ہوکے، اوہ بوہتے شرمائے سن
اپنے آپ کو دتے تُھوکے، کتنے موقعے آئے سَن
ہک دن بہہ کے پیار ، وفاء دا لیکھا، جوکھا کر کھنساں
کتنے داغ تہ زخماں دتیاں، کتنے قول نبھائے سن

کسراں کوئی پُھل سکدا ہے، اپنے ظالم ماضی کو؟
چھاویں سنگ پرچھانویں لپٹے، ساہ سنگ ساہ ٹکرائے سن
جسم سراپا حور، پری دا انگ انگ وچ سی پہنگ نشہ
سجی کھاڑی اُپر تِل سی، پیارے پیارے پائے سن
بدل کڑکے، کٹھے شونکے، پھیر بھی ملنا نہ چھڈیا
دشمن ماہڑے، کہر تیرے دے سارے چاچے، تائے سن
بچھڑ جُلساں، نکھڑ جُلساں، نا کر بچیاں والی ضد!
وصل دی شب اوہ منتاں کر کر رُنے تہ کُرلائے سن
ہتھاں وچ پُھلاں دی چادر، اکھیاں وچ سن اتھروں بھی
ماہڑے مرنے پچھے ساحلؔ! اوہ کتنے پچھتائے سن!

☆

ٹِکسی کہڑا مدان وچ، دنیاں ہے منتظر
اُس پار توں ظالم ہیں تاں، اس پار میں صابر
اُچی ہر ہک ماہلی تھیں ہے عملاں دی بلندی
نیویں ہوئے ہر شے مگر نیواں نا ہوئے سر!

نچ نچ کے میں الفت دے بچ کیتے توہڑے طواف
ناراض ہاں میں، اج میرے آلے، دوالے پھر!
ٹرنا تہ ماہڑا کم سا، الزام نہ دے توں
تدھ ہمسفر بننے دے بچ لائی سی کیئاں چِر
اُنگلاں دے بچ سمبھال کے زُلفاں نہ بیں توں
فکراں نہ کر، اس کم دے کجھ اسیں بھی ہاں ماہر
مرضی ہے قافلے دی ماہڑے سنگ چلے اوہ
ہِک راہ ہے ہدایت دی، میں ہاں اس دا مسافر
تھوکھا ہے توہڑی اکھ دے بچ ساحل دے متعلق
حاضر کدے غائب ہے اوہ، غائب کدے حاضر!

چڑیاں، چڑیاں ماہلیاں تہ نیلے نیلے باغ
چھیڑ دتا دل ماہڑے نے بھی ارماناں دا راگ
زخم ہوئے شمشیر دا جیکر، مرہم لاوے کوئی
روز قیامت تک نہیہ مٹدا ہجراں والا داغ

ویرانی تہ خاموشی دا ذکر کراں کیہہ یارو!
رستے وچ کوئی بلبل بولی، نا کوئی کوئل، کاگ

یار بیدردی رُسیا میتھوں سیالے دی سردی وچ
رو، رو کہہ وچ یاد اُسے دی گزرے پوہ تہ ماگھ

دل ماہڑا کس سڑدا ڈٹھا، اندروں اندری تُھکھیاں میں
لوکاں ڈٹھے اکھیاں بچوں بگدے اتھروں ناگ

کاش! توہڑا مزمان بناں میں، ہور پکاویں توں نعمت
مک دی روٹی، گھی دا تڑکہ، ہور سریاں دا ساگ

گئی غماں دی رات، صبح ہُن وصلاں والی آئی
کر شکرانہ رب دے اگے، ساحلؔ! سُتیا، جاگ

نوٹ: اس غزل دی تصیح مرحوم نذیر احمد مسعودی ہوراں سال ۱۹۸۸ء دے ابتدائی ایام وچ ہوٹل پنجاب لال چوک وچ کیتی آسی۔ اج ایہ غزل تہ موجود ہے مگر نہ تہ ہوٹل پنجاب باقی ہے ہور نا ہی مسعودی صاحب اسدے درمیان موجود ہین....حق مغفرت کرے!

☆

پُھل گئے میرا پیار محبت، غیراں دے سنگ کاکے یاری
ٹُر گئے مہاڑے ارمانا کو پھیر کے ہجر ، فراق دی آری
چھوڑ گیا اوہ ساجن تنہا وچ خواباں دے شہر پچا کے
جس دے لئی میں پُھل بیٹھا ساں اپنا دین تہ دنیاں ساری
تیرے سنگ میں مل کے سجناں صدیاں لمیاں عمراں منگیاں
تیرے بن دوچھٹ دی جندڑی صدیاں تھیں بھی لگدی پہاری
یاد رہیا نہ اوہ دن بھی جدھ اکھیاں لڑیاں نال اساڑے
اوہ سعتی بھی پہل بیٹھے ، شمشیر نظر جدھ دل تے ماری!
تاہنگ رہی دل میرے اندر، شام سویرے تیری سجناں!
توں کُہہ جانیں ، تُدھ بن کسراں رو روکے میں جند گزاری
چھُولی ہاں پھیلا کے بیٹھا، بن کہہ تیرے در دا جوگی
گُڑھ نا دے، چل زہر پلادے دے، جان کہہ مکو ہک بھکاری
مانجھی بننا سہل ہے یارو! موجاں دے سنگ لڑنا مشکل
لکھاں بچوں ہک ہے ساحلؔ! جس نے کشتی پار اُتاری
☆(۱۹۸۹ء)

☆

متر پیارے دے ناں لائیاں، سینے بسیاں ساہواں میں
جس پاسے دا حکم اوہ کرسی، اس پاسے ٹُر جانواں میں
دردِ جگر دی تپدی تھُپ وچ چھوڑ کے کہلا ٹُر گیا اوہ
جس دے لئی رب کولوں منگیاں ٹھڈیاں ٹھنڈیاں چھانواں میں
اُس پردیسی دا توں کہن کہہ جے آویں پیغام کدیں
کٹھی وچ کُٹ کے چوری دیساں رج رج کالے کانواں میں
رستہ ٹپ ٹپ تلیاں گلیاں، عمری دا ددینہہ نیڑے ہے
لبھ نا سکیاں سارے جگ وچ سجناں دا پرچھانواں میں
اُچے پربت، لمیاں راہواں گلیوں پار بلیندے ہین
اُس بستی وچ کون ہے ماہڑا، کس دے کیتے جانواں میں؟
دل ماہڑے کو زخماں لا کے ہک چن میتھوں دور گیا
ٹہنا کے، بہکاں ٹھونڈاں اُس کو، رو رو گیتاں گانواں میں
پیار محبت، مہر و وفاء دا ساحلؔ! جس وچ چرچا ہے
لکھیا اُس صحیفے اُتے سجناں دا سرناںواں میں!

☆

☆

محل سی بڑا، پھر بھی ڈیرا نا ہویا

میرا اپنا ہوکے بھی میرا نا ہویا

نہایت عقیدت سی اس کو بھی ماہڑی

میرے در تے ہک جسدا پھیرا نا ہویا

گزرگئی جوانی تلاشِ وفاء نچ

نماشاں پیاں، پر سویرا نا ہویا

میں تن من ، جہاں، دل فدا جس تے کیتے

ہویا ہر کسے دا ، اوہ میرا نا ہویا

پکھاں کو کتر کے سجایامیں جس کو

گلستاں، اوہ ماہڑا بسیرا نا ہویا

اُڈیکاں دی شب نچ میں ایہہ دل تہنگھا یا

کدیں اس گلی نچ ہنیرا نا ہویا

پٹارے میرے نچ بڑے گہہ اوہ ساحلؔ!

اوہ سپنی بنی، میں سپیرا نا ہویا!

☆

☆

وقت نماشاں دا پھر آیا، پھر آئی ہِک یاد پرانی
پہُل نہیہ سکدی روز قیامت تک قربت دی رات سُہانی
صدمے دے کے پہُل جاون آلے یاراں داکے شکوہ!
اوہ کہیہ جانن مہر، محبت، اوہ کہیہ جانن پریت نبھانی!
وقت جُدائی والا یارو! کر تدبیراں پار لنگھانواں
ہجر تیرے دا درد مٹانواں، پڑھ ، پڑھ کے آیات قرآنی
ٹُرنے آلے ٹُر جاندے ہین، منزل دی جانب ہرصورت
کُجھ نا سمجھے رکھ لیندے ہین اپنے دل بچ تیر نشانی
لڑلڑ کے میں دُنیاں دے سنگ ہار گیاں کہُر بار تہ ساتھی
قابلِ داد ہے ہمت ماہڑی، پھیر بھی غم تھیں ہار نا مانی!
بندہ ہی بیتاب ہے ورنہ، صبر دا میوہ مٹھڑا ہوندا
جھکنا پیندا حق دے اگے، کر کرکے اپنی من مانی!
بُربادی سیلابا ں والی، دنیاں سُن ویکھی ہے ساحلؔ!
کس ویکھے ایہہ زخم جگر دے، اکھیاں بچوں بگدا پانی

☆☆

☆

جے اُس کو ماہڑے مرقد سنگ تھوڑی بھی عقیدت ہوجاندی
دل والے مذہب دے اند ہک ہور شریعت ہوجاندی
افسوس! محبت ماہڑی کو ازمایا نہ تُدھ مرکے بھی
رکھیا ہوندا ہتھ لاش اُپر، پھر جیندی میت ہوجاندی
اوہ جس ویلے بھی ملدا سا، ہک عجب تماشہ ہوندا سا
میں الفت نچ مر جاندا سا، اس کو سی عداوت ہوجاندی
'تحریکِ محبت' ماہڑی دا جے ساتھ دتا ہوندا دلبر!
نفرت دی حکمرانی اندر ہک ہور بغاوت ہوجاندی
اس شعر وسخن دے میداں نچ، جے جنگ نا لڑدا میں یارو!
نا بود ماہڑی ہستی ہوندی، بُرباد سخاوت ہوجاندی!
جے جرم، شرارت، نفرت دا اِس دنیا نچ نا کہُر ہوندا
بے کار وکیل و جج ہوندے، ہور بند عدالت ہوجاندی
دوچار قدم جے نال مرے، اوہ یار پیارے! توں چلدا
مقبول کو ساحلؔ مل جاندا، منظور عبادت ہو جاندی!

☆☆

☆

مہتاب جئے مکھڑے اُتوں پردہ اٹھا کے ویکھ
نظراں ملا نظراں دے سنگ، اپنا بنا کے ویکھ
کردی ہے اثر کہہ ایہہ ماہڑے دل تہ جگر تے
توں داستاں اپنے ستم دی اج سنا کے ویکھ
میں پھُل ہاں اگر، سر اُتے توں کیوں نہیں رکھدا
رستے دا جے بٹا ہاں تاں اپنا ہٹا کے ویکھ
مقبول !ہُن دنیاں دے بچ بستی بسا کے ویکھ
طوفان سارے تھم گئے، ساحل تے آ کے ویکھ

☆

بہاراں دا موسم، قفس دے نظارے
نفس دے غماں بچ بڑے دن گزارے
مڑا جسم پھسیا اُنہاں کنڈیاں بچ
میں اپنے گلستاں جنہاں سنگ سنوارے

خیالاں تہ خواباں دا سامان بن گئے
اوہ گلیاں، اوہ رستے، اوہ مرگاں اوہ ٹُہارے
ایہہ ہجر و جُدائی، دغاء، بے وفائی
بڑے سن گناہ، پُچ، نکے ہین کفارے
دکھاوے دی شہرت، پُہلاوے دی شوکت
ایہہ دُنیا دے تُتھے، میں ٹھوکر تے مارے
دُکھاں دے جھنکھڑ بچ اوہ سارے نکھڑ گئے
دلاں دے سہارے تہ اکھیاں دے تارے
ایہہ گُل، بن کے بلبل مڑے گیت گا سن
جے سمجھن اوہ نظراں تہ رمزاں، اشارے
کیہہ صیاد، جلاد، ظالم دروغے؟
ایہہ حاکم دے نازُک کھڈونے، بچارے
ہوئی بے گناہی نا ساحلؔ دی ثابت
گواہ میں رکھے سب فلک دے ستارے!

☆

نا اُچیاں محلاں دا لالچ، نا زمیاں، نا زر پیارے
چھوڑ کے ساری دنیا پھڑیا، تیرا سوہنا در پیارے
پہَیلے واہنگوں اپنی روزی موہنڈے چا کے پھردا ہیں
دُنیا دے پالن ہارے دا ناں بھی چپیا کر پیارے
مومن اپنے من دا حاکم،خاموشی اس دا زیور!
جاہل کردے شور شرابہ، چڑدے مُچ ڈنگر پیارے
آ، میں اج ہک راز سناں نواں جگ وچ جینے،مرنے دا
غیرت دے سنگ زندہ رہنا،حق دی خاطر مر پیارے
تیری یاری، سب تھیں پیاری،حکم تیرا ایمان مرا
گردن نیویں ماہڑی، تیری ہرخواہش برسر پیارے
جے کرتوں محبوب دی سچی خوشنودی دا طالب ہیں
اکھیاں وچ رکھ صورت اُس دی، دل وچ اُس دا ڈر پیارے
جنگل، جنگل،بستی بستی جوگی واہنگوں کہیہ پھرنا!
دلبر دی بستی وچ جنت، باقی سارا ٹر پیارے!
فانی دُنیا دے سانچے وچ، گارے واہنگوں نیہہ رہنا
ابدی دُنیا دی خاطر بھی تھوڑا، بوہتا سرَ پیارے!

پکا ، پختہ شوق ہے جیکر ساحل اُپر پوہچن دا
اپنے ہنجواں دے دریا بچ شام سویرے تر پیارے

یار پیارے دی خدمت بچ بول دو مٹھڑے بول کُڑے!
ہتھ کتابِ عشق اُٹھا کے ورقہ، ورقہ کھول کُڑے!
کجھ نیندر، کجھ خواب سلونے ماہڑے ناویں کردے اج
دو لمحے، بیمارِ محبت کو لے اپنی چھول کُڑے!
نا کوئی کھاتہ سود و زیاں دا رکھیا دل دے دفتر بچ
اپنی نفرت دے پلڑے بچ پیار نا ماہڑا تول کُڑے!
عشق کسوٹی تے نہیہ لُگدے چھوٹھ، دغا ہور مکاری
آپے اُٹھدے سارے پردے، آپے کُھلدے پول کُڑے!
مُلاں قاضی، مول نہیہ لبھدے، دل دی دنیا دے اندر
اکھیاں مل جاون تاں آپے، دل بچ بجدے ڈھول کُڑے
رسوائی دے کیتے یارو! میں خاموش رہیاں ور نہ!

یاد کہہ آندی اُس کو ماہڑ ی، یاد نہیہ اپنے قول کُڑے!
اکھیاں بچ ہنجواں دی دولت سامبھ کے رکھنی لازم ہے
پِھکے سارے لال جواہر، ایہہ موتی انمول کُڑے!
نازک تہ شرمیلے پنچھی، دن دو، چارجوانی دے
اُڈ گئے تاں پھر مُول نہیہ مڑدے، ایہہ چڑیاں دے غول کُڑے
اس ہاڑے دا نہیہ کوئی ساحل نہ کوئی حد، نہ سرحد ہے...
چھیڑ نا مسکیناں دے دل کو ، نا رُنیاں کو رول کُڑے!

☆

کوچہ کوچہ خوشبو کھلری، ہر قریہ گُلپوش ہویا
تیری آمد دی مستی بچ موسم بھی مے نوش ہویا
رورو کے بیہوش ہویا میں، اوہ خوش ہو کے کہن لگے
اج دیوانے کو چین آیا، اج پگلا خاموش ہویا!
اپنی محفل تھیں بیگانہ، پھردا ہے مے خانے بچ
اکھ ماہڑی دی پی کے یارو! ساقی بھی مدہوش ہویا
محفل محفل کُجھ دیوانے شور مچاندے پھردے سن

ہک مکھڑے تھیں پردہ اُٹھیا، ٹھنڈا سارا جوش ہویا
سارے کفنی چوراں کو اج ہک ڈھونگی مُسکان ملی
اس بستی دا ہک داروغہ اج کفن بردوش ہویا!
ناممکن کو بھی اج ممکن شہر دے منصف سُن کیتا!
خود مقتول کو قاتل لکھیا، ہور قاتل 'نردوش' ہویا!
قرب ٹُڑے دے صدقے ساحلؔ! دشمن بستی بن گئی سی
چھوڑ کے اپنا گلشن، بلبل جنگل بچ روپوش ہویا!

☆

چلو اہلِ گلشن! چمن دے سفر کو
صبح ہوگئی ہے، پُھلاں دی خبر لو
چُنو اُٹھ کے کنڈے، سجاوَ ایہہ رستے
ٹُرن بچ جے راحت ملے ہر بشر کو
صبح ہوگئی ہُن ایہہ نیندر نہیہ لازم!
میں سُنیا ایہہ کہندیں اذانِ فجر کو
نسیمِ صبح راس ایندی ہے دل کو

دواء جان پینداں میں بادِ سحر کو!
ایہہ ہنگامہ کس سُن بپا کردتا ہے
ایہہ کس ساڑ دتا شہر دے شہر کو!
گیا جام ماہڑا چھلک پھر بھی ساحلؔ!
میں ترجیح ہاں دیندا اجاں بھی صبر کو

☆

☆

جند، جان کسے دے ناں لائی، اس دا بھی کجھ مطلب ہوسی

رسوائی ہس کے سر چائی، اس دا بھی کُجھ مطلب ہوسی

غیراں دی شکایت ہور شکوہ بے سود بھی ہے، بے مطلب بھی

دلبر اپنا ہے ہر جائی، اس دا بھی کُجھ مطلب ہوسی!

ہِک صورت، جس کو دکھ دکھ کے چن تارے بھی شرماندے سن

اوہ دیکھ مکو خود شرمائی، اس دا بھی کُجھ مطلب ہوسی!

اوہ جیت دے نغمے گاندے ہین، خوشیاں تہ جشن مناندے ہین

میں من لئی اپنی پسپائی، اس دا بھی کُجھ مطلب ہوسی

جدھ ہیلی اُڈیا دلبر دا، دل شاد ہویا، آباد ہویا

ایہہ اکھ نمانی پُہر آئی، اس دا بھی کُجھ مطلب ہوسی!

اوہ شاہ صفت، اوہ ماہ نماء، اس گل دا مطلب اوہ جانن!

میں جوگی، مجنوں صحرائی، اس د ا بھی کُجھ مطلب ہوسی!

لُک ،چھُپ کے نہ ملساں ساحلؔ! اگلے مستانے موسم بچ

ایہہ گل سجناں سُن فرمائی، اس دا بھی کُجھ مطلب ہوسی!

☆

☆

یاداں دی ہِک کوُنج نے لایا دل دی ڈال بسیرا وے
ہجر دی کالی رات دے سینے بچ پُر نور سویرا وے
لُک ،چھُپ کردے ہِک ساتھی دے بارے بچ میں کے آکھاں
کاں دی عمر نا اپنا بنیا، ہُن کدھ بنسی میرا وے
چار چُفیری اج باغاں بچ آئیاں مست بہاراں ہین
نا رُس، نا تڑپا پردیسی! لا وطناں کو پھیرا وے
توں، ہور تیرے پیار دی قیمت، ایہہ جگ والے کے جانن
توں اکھیاں دا چَن، ستارہ، تیرے باہجھ ہنیرا وے
نا افسوس، پشیمانی ہور، نا غم ہے لُٹ جاون دا
دل اکھیاں کو پیارا لگدا، ہِک رہزن، لُٹیرا وے
نکڑی جہئی ہِک عمر ملی ہے، لالچ، طمع کے کرنا
کس کم دے ایہہ محل، چُبارے، تیرا پیار بہتیرا وے
تلواراں ہور نیزے کہن کے دُشمن آسِر چڑھیا ہے
منگ دعاء ہتھ چا کہہ ٹُٹے درداں والا گھیرا وے
ہِک واری کہُر آ جا ساحلؔ! قسم خدا دی رکھ دیساں
تیرے قدماں ہیٹھ کنوارے ارماناں دا ڈھیرا وے

☆

اگ برساون آلی قاتل اکھ، انگوری ہوسکدی ہے
سہل سفر تہ روشن رستہ، منزل نوری ہوسکدی ہے
پیار محبت دے قانوناں وچ ہُن نرمی بھی ہوگئی
اج پکڑے گئے ہور ضمانت کل عبوری ہو سکدی ہے
چوری، چوری سنگنے! ماہڑے خط چاکے نہ پڑھیا کر
راز کوئی محبوب دا یا پھر گل ضروری ہوسکدی ہے!
دو جسماں کو وکھرا کرکے جندرا مار تہ پہرہ لا!
دور روحاں وچ کدھ کوئی پینڈا، کدھ کوئی دُوری ہوسکدی ہے
نا خط نا پیغام چلایا، نا خود ملیا، اس وچ بھی
کُجھ مقصد، کُجھ مطلب یا پھر کُجھ مجبوری ہوسکدی ہے
بس ہک واری دس دے ربا!میں ہور ماہڑی قسمت وچ
دُدھ، مکھناں وچ اُس دے ہتھ دی کُٹی چوری ہوسکدی ہے؟
اس شردے دے موسم وچ بھی بس ہک واری مل جا توں
شام گلابی ، دن مستانہ، شب سِندُوری ہوسکدی ہے
وصلاں شب وچ یاراں دے وعدے پُھجدے رہندے ہین
لب پیمانے بن جاندے ہین، اکھ مخموری ہوسکدی ہے!

ضد اپنی جے توں تج دیویں ،تُھرتی، امبر مل سکدے ہین
ہر فرمائش ہک پل دے وچ ساحلؔ! پوری ہوسکدی ہے۔

......

نظماں......
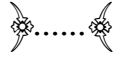
(روائتی)

ماں بولی

مٹھڑے میوے، ٹھنڈیاں چھانواں، ماں بولی دی چھو لی وچ
دل کردے، سر رکھ سو جانواں، ماں بولی دی چھولی وچ
سر نیواں کر لیندے جس تھاں، جنت دے سارے گلشن
میں تکیاں ہجیاں لکھ چھانواں، ماں بولی دی چھولی وچ
ساری جندڑی اوہ تاں اپنے بچیاں دے لئی گاندی رہی
اج میں پہلی لوری گانواں، ماں بولی دی چھولی وچ
مر جانواں، پر موت نا آوے، یارب! دے توفیق ہجی
لفظاں دے موتی رکھ جانواں، ماں بولی دی چھولی وچ
غزلاں، نغمے، گیت ، فسانے کہول کے ساحلؔ! ہنجواں سنگ
ارماناں دے محل سجانواں، ماں بولی دی چھولی وچ!

میں اُس بستی دا باشندہ

اوہ جنت دا ہک دروازہ یا عرشِ بریں دا حصہ ہے
ایہہ کہانی نیہہ اسماناں دی، ایہہ پاک وطن داقصہ ہے
اوہ لال گلاباں دی خوشبو، اوہ نیلے شنگراں دے منظر
ہر ٹہاکا ہے گلشن گلشن، ہر ماہلی ہے معطر معطر
دن رات نشے دے عالم بچ اس تہرتی دا بوٹا بوٹا
بدمست ہواواں دے نغمے، ہک پہینگ رنگیلی دا چھوُٹا
محبوب وطن دے ہر گل کو سینے سنگ لا کہہ تکیا ہے
ایہہ خاکِ وطن ہک سرمہ ہے،اکھیاں بچ باہ کہہ تکیاہے
تہذیب و تمدن دا باڑا، ایہہ علم و ادب دی چھولی ہے،
ایہہ ولیاں دا ہک مسکن ہے، ایہہ سنتاں دی رنگولی ہے
سب شاد رہون بلبل میرے ، آباد رہوے ایہہ میرا وطن
رب خیر کرے اس گلشن دی، آزاد رہوے ایہہ میرا وطن
آدم دا ناں ہور آدمیت، جس تہرتی اُپر ہے زندہ
میں اُس بستی دا واسی ہاں، میں اُس گلشن دا باشندہ،

انساناں دے بدلے ساحلؔ! جد دیس فرشتے رہندے ہین
ناں ارضی جنت ہے جس دا، کشمیر اُسے کو کہندے ہین۔

☆☆☆☆

اس وادی بچ

بستی اجڑی، کہر کہر ہے ویران سوہنیا!
قبراں بچوں بولن پئے انسان سوہنیا!
کتنے مرگئے، کتنے گم ہین، کتنے بند؟
کتنے خانے اج بھی ہین سنسان سوہنیا!
کہہ اماں، کہہ بابا، چاچا، کہہ دادا؟
کمبدی ہے اس بستی بچ ہر جان سوہنیا!
پھُل ، کلیاں کو بُوٹاں تلے چتھ چتھ کے
ہسدا ہے اج گلشن دا دربان سوہنیا!
سامبھ، سمبھالی رکھ اپنے زیور ساحلؔ !
اس وادی بچ کہہ عزت، کہہ شان سوہنیا!

☆

اتھروں.....

چٹے اتھروں،کالے اتھروں،ماہڑے دل دے چھالے اتھروں
راتاں راتاں لوری گا کے، بچیاں وانگوں پالے اتھروں
اکھیاں بچوں ڈھلدے اتھروں،ہاڑے بن بن روہڑدے اتھروں
جاندے جاندے یاد میری بچ،ہائے !اوہ پچھاں مُڑدے اتھروں
جس دی راہ بچ ڈھائے تھروں،جس دے لئی مہکائے اتھروں
ماہڑا رُسنا یاد سی اس کو،یاد نہ ماہڑے آئے اتھروں!
اتھروں سن یا لال ،جواہر،پاک، منضع، ستھرے، طاہر
ماہڑے دل دا آئینہ سن،ماہڑا، باطن، ماہڑا ظاہر
ماہڑے وانگوں روندے اتھروں،بارش بن کے چوندے اتھروں
روح دی تہرتی اُپروں بگدے،میل دلاں دا تہوندے اتھروں
دل دے رَت بچ کہولے اتھروں،لالاں دے سنگ تولے اتھروں
بے درداں دے قدماں دے بچ،بے قدری سنگ ڈہولے اتھروں
میرے سن اوہ ، میرے اتھروں،ارماناں دے ٹہیرے اتھروں
اج اکھیاں جد نہ سکیاں ساحلؔ!آئے یاد بہتیرے اتھروں!

اُڈیک.....

کیہ، کیہ دساں، میں کیتیاں کیہ کیہ تیاریاں!
نظراں کو ڈاہ کے بہہ گئی، بانہواں کھلاریاں!
مہندی ہتھاں تے لا کہدی، خوشبو لباس بچ
فیشن بدل بدل کے میں زلفاں سنواریاں
سرگی ہوئی تہ اُٹھ کے میں کیتی ادا نماز!
راہ بچ تیری، دعاء دیاں کوُنجاں اُڈاریاں
کہُر کو سجا کے ، میں تہکھائی مشکِ عنبریں
کھولے میں تیرے واسطے بوہے تہ باریاں
بہہ گئی توہاڑی یاد بچ پلکاں بچھا کے میں
کر کر تکو ہی یاد میں کہڑیاں گزاریاں
دیگر دا دیہنہ بھی لہہ گیا، شاماں گزر گئیاں
کہلیاں میں بہہ کے سیتیاں زخماں کنواریاں!

ہجراں دی عمر؟ کہہ دساں کتنی دراز سی
ناپچھ ، فراق و درد نے کتنی میں ماریاں!
لنگھدے رہے اس حال نچ مہینے، بھی سال بھی
ساری عمر میں کیتیاں اُنجم شماریاں!
ساحلؔ! میں اُسدے واسطے منگد رہی دعا
روشن رہوئے اوہ چن سدا، جس میں بساریا ں!

☆☆

اُڈیک (۲)

میت نامُڑ یا ماہڑے من دا، بیت گئیاں برساتاں
تڑپ،تڑپ کے دن گزرے ہور جاگ جاگ کے راتاں
اللہ جانے شگناں والی مہندی کدھ رنگ لاسی گی
کدھ میں سج دھج بوہٹی بنساں کدھ ڑُسن باراتاں
میں رستے دی تھُوڑ ہاں سجناں! توں تارا اسمانی!

دوہاں دے رستے وچ حائل بڑیاں ، نکیاں ذاتاں
میں شائد ہجراں دے غم وچ اوڑک نوں ٹُر جاندی
ہر ویلے راہ ڈکیا ماہڑا، پیار دیاں جذباتاں
عشق سکولے سود و زیاں دا سبق نا کوئی لبھیا!
رَت وچ کہُول کتاباں پی گئے، پڑھیاں لکھ لُغاتاں!
جس دن دو بچھڑے دل ملسن ، اُس دن عید مناساں
پاک محمدؐ دے ناں پڑھساں میں اس دن سونعتاں
اوہ ماہڑے دل دا ساحلؔ ہے، ظالم نا کوئی آکھو
ہجر وچھوڑے، ہوکے، ہاڑے، یار دیاں سوغاتاں

سِر ناواں!

کس کو ویکھ کے لکھداہاں میں، کس کو ویکھ کے گاندا ہاں
دل تہ ہتھ رکھ کے سُن لو جی! میں ہک بہیت سناندا ہاں
ہے محبوب نرالا ماہڑا، اس دی ہر گل وکھری ہے
اوہ پاسے تڑپاندا کدھرے، میں اس کو تڑپاندا ہاں
رُوحاں دے عالم وچ تکیا سی میں اس کو ہک واری

اس کولبھدا پھردا ہاں میں ، جدھ دنیا وچ آندا ہاں
نہ کوئی حور، پری، معشوقہ، نہ کوئی ویسی محبوبہ!
اج تک میں دُنیا وچ ویکھی، سو ،سو قسماں کھاندا ہاں
کدھرے اوہ انداز نا لبھیا، نا کدھرے اوہ واز سُنی
ہر سُو تکدا رہندا ہاں میں، ہر پاسے کن لاندا ہاں
دُور تخیل دے باغے وچ، برساں برساں بیٹھ کے میں
اپنے ہتھاں نال سجا کہہ ہک محبوب بناندا ہاں
باہنواں کھول کہہ کھل گیندا ہے اکثر ماہڑے رستے وچ
پھر کدھرے لُک ،چھُپ جاندا ہے، جدھ میں نین بچھاندا ہاں
لماں، چوڑا وعظ نیہہ کوئی، بس اتنا سرناواں ہے
اس دُنیا دی ہر شے ساحلؔ! ہک چُھوُٹھا پرچھانواں ہے

☆☆☆

احساس!

بہار آسی، میں اپنے دل دے جانی کو ایہہ خط لکھساں
چلے آون جے موسم کو کمی محسوس ہوندی ہے
میں مُچ برداشت کیتا ہُن تکر ایہہ ہجر دا صدمہ
مگر ہُن اکھ دی گاگر بچ نمی محسوس ہوندی ہے
گزردا ہے ماہڑا ہر دن توہڑے رستے کو دکھ دکھ کے
مگر ہر رات قاتل، زلف تیری تھیں لمی محسوس ہوندی ہے
اوہ جہڑی گیت، نغمے ہور غزلاں دے گئی ساحلؔ!
مکو اوہ ہر نظارے بچ جمی محسوس ہوندی ہے..!!

احساس (۲)

☆

نہ اس من دا ہمدم کوئی، نہ اس تن دا سایہ کوئی
نہ اس دل وچ یاد کسے دی، نہ ہتھ وچ سرمایہ کوئی
ٹُھنگھدے رہے میں ہور ماہڑی جاں، مکدی رہئی ایہہ جندڑی بس!
نہ میں کیتی خیر کسے دی، نہ ماہڑے کم آیا کوئی

کشمیر.....!

جنت کو جے دنیاں اُندر دکھنا چا ہُوئے کوئی
چھوڑ کے ساری دولت، بنگلے آجاوے کشمیر
باقی دنیا دے لوکاں تھیں اس دی قیمت پُچھو
کُہہ گل ہے، کیوں اُندے ادل کو تڑپاوے کشمیر
سڑدے، پُہجدے تن من کہن کے ایندا ہے ہر سیلانی
زخم جگر دے پھل بن جاندے، مرہم اوہ لاوے کشمیر
سوہنی بوہٹی دے نیناں پچ لال، گلابی ڈورے ہین
جہیڑا ویکھے، اس دے دل کو خوش کرجاوے کشمیر
اپنے ہور بیگانے سارے رل مل ایتھے رہندے
ہر ہک کو مہمان سمجھ کے گل لاوے کشمیر
نیلی ماہلی اُتے چٹے بد ل دی لُنگی، مُچ سوہنی
میں اسدا شواہلا بن جانواں، بوہٹی بن جاوے کشمیر

خوش قسمت ہاں ساحل! ماہڑا چمن ہے سوہنا دُنیا تھیں
قدماں قدماں پُھل رستے وِچ برساوے کشمیر!

چلی خوشبو بہاراں دی

سُتے ارماں، اُٹھے ارماں، چلی خوشبو بہاراں دی
دلاں وِچ بل گئیاں لاٹاں، چلی خوشبو بہاراں دی
مداناں ، ماہلیاں شنگراں، سبز مخمل دی چادر تھیں
مچل کے کھولیاں بانہواں، چلی خوشبو بہاراں دی
کٹھے، نالے تہ دریاؤاں دا پانی رقص وِچ ڈُبیا
سُنائے گیت اج واہواں، چلی خوشبو بہاراں دی
پھلاں کلیاں تے بچپن ہے تہ مستی پکھڑواں اُپر
چمن ول سد دیاں راہواں، چلی خوشبو بہاراں دی

کُرے کونجاں دیاں ڈاراں، کُرے کہگی دیاں کوُکاں
معطر، ٹھنڈیاں چھانواں، چلی خوشبو بہاراں دی
ماہڑے محبوب دی اوہ اوڑھنی، کشمیر دی ماہلی
کہ جسراں ساہ دے بچ ساہواں، چلی خوشبو بہاراں دی
ایہہ گلشن، باغ، باغیچے، جے جنت نیہہ تہ پھر کہہ ہےَ؟
اسے جاء ہس کے مرجانواں، چلی خوشبو بہاراں دی
نہ ماہڑا یارہی مُڑیا، نہ کوئی خبر ہی آندی
ماہڑی تقدیر دے کانواں، چلی خوشبو بہاراں دی
سُہانی رُت ہے وصلاں دی،کلی ماہڑی ہے بے رونق
میں ساحلؔ! ہجر بچ گانواں، چلی خوشبو بہاراں دی

سکھی....

ہر شخص دے وانگوں میں بھی ہاں اس رستے تھیں انجان سکھی!

ہک قبر دا کالا اندھیارا، ہک نازُک ماہڑی جان سکھی!
کِہر دُور ہے ماہڑے ساجن دا تے رستے بچ کالے جنگل
نا کھوڑا ہے ،نا ہاتھی ہے، ، نا ساتھی نا سامان سکھی!
بوہٹی سج دھج کہہ بیٹھی ہے، رُخصت دی تیاری ہے پھر بھی
دل ڈردا ہے، ساہ رُکدی ہے، ہور اکھ بھی ہے ویران سکھی!
کِہہ اس دے ملنے دی حسرت؟ کِہہ اسدے گمنے دا ماتم؟
ایہہ کہر سچے کہر والے دا، میں دوپل دی مزمان سکھی!
ایہہ زُلف تھیں لمیں عمر لنگھی دُنیا داری دے کماں بچ
ہن رخصت ویلے کہہ ٹہونڈاں اس کھولے بچ سامان سکھی!
کُجھ اس دنیاں دی رسم بھی ہے، کُجھ اُس مالک سنگ وعدے ہین
کونے کونے لے جانا ہے اُس مالک دا فرمان سکھی!
پیراں بچ پئی ہک خاک ساں میں، دلبر نے بسایا اکھیاں بچ
اُس پیارے رب دا ماہڑے تے کتنا ہے بڑا احسان سکھی!

ہر شے سنگ لایا دل اپنا، ہر شے کو گماکے پچھتائی
ایہہ ساری طلسمی نگری سی، ہور میں کتنی نادان سکھی!
ایہہ جان ہے جان دے مالک دی، ایہہ جسم ہے تہرتی دا قرضہ
ایہہ گیت مرے رہ جاسن گے ہک نکڑی جئی پہچان سکھی!
جدھ دنیاں چھوڑاں میں ساحلؔ! تاں اتھرُ وں کیرے جگ سارا
جدھ پوہچاں یار دی نگری میں، مکھڑے تے ہوئے مسکان سکھی

قارئین دے ناں!

ادب دے باغ تھیں کہن کے ایہہ کُجھ کلیاں میں آیا ہاں
قدردانو! قدر کرسو! تہ مٹ جاسی وہم ماہڑا
سیاہی دی جگہ اپنا لہو میں ڈوہلیا اس نچ
نکل آیا ہے بن کہہ شعر دل تھیں درد و غم ماہڑا
ہے خوشبو، تازگی ہے، رنگ ہے، رونق ہے لفظاں نچ
کہ افسانہ بہاراں سُن ہے کیتا خود رقم ماہڑا
کہمّن دل دے سمندر نچ کدوں خاموش رہندے ہین؟
پتہ نہیہ کس کہڑی دا منتظر ہے زیر و بم ماہڑا
پریشاں ہاں، بنانواں کہر کتھا دنیا دے باغے نچ
غرب ماہڑا، شرق ماہڑا، عرب ماہڑا، عجم ماہڑا!
تخلص ہُن بڑے لوکاں نے اپنا رکھ کہدا ساحلؔ
مگر دنیاں تھیں ہے وکھرا جہیا نقشِ قدم ماہڑا

میں جس دی رہبری کو پا کے اج ساحل تہ آ بیٹھاں
غلط فہمی دے طوفاناں دے بچ ہے اوہ صنم ماہڑا

تندور

بدلے بدلے مکھڑے اُپر باب نواں میں پڑھیا
دیوے سارے گُل کیتے ہور غاراں دے بچ بڑیا
توں کیہہ جانیں اوہ بے دردی حال ہویا کیہہ دل دا؟
توں جا بیٹھی ہور دی ڈولی، ہور گمی سپ لڑیا
اپنا پیار ، جہاں دی دولت، کیتی سب نچھارو
تدھ ہتھ ماہڑا چھوڑ کے راہ بچ! ہوراں دا ہتھ پھڑیا
باغ محبت والا لُٹیا، نالے پھُل لتاڑے!
کل بدلی اکھ تیری تہ اج مغرب تھیں دینہہ چڑھیا
ایہہ ساری دُنیا اج ساحل! ہک تندور ہے لگدی
ویکھ توہڑی ایہہ بے پرواہی، انگ انگ ماہڑا سڑیا

اُمید

جفاء دے شہسواراں کونہیہ اے کُجھ جان دی امید
وفاء دے تاجداراں کو سرو سامان دی امید
عجب کہئہ ہے اگر محفل سجے ویران ہک دل بچ
شرط ہے جے ہووے دل بچ کسے مزمان دی امید
مدد کرسی خدا ہردم، پکڑ لے صبر دا دامن!
توجہ پھیر دیندی ہے طرف قرآن دی، امید
طریقہ آسماناں کو ہے ہتھ لاون دا ایہہ بہتر
جے خاکِ راہ بچ مِل کے کرو طوفان دی امید
ہے کافر اوہ جے جس دا دل ہووے دُنیا دا شیدائی
ہے مومن،اوہ جے ہے جس کو فقط ایمان دی اُمید
ہے لازم اج ہی یارب! توُ عطا کر جام اُلفت دا
جے کل رسواء نا ہوجاوے کسے انسان دی امید

ہے کیتا تدھ زمانے وچ بڑا چنگا ایہہ کم ساحلؔ!
دیارِ غیر وچ جا کے رکھی پہچان دی امید!

فطرت دے پروانے لوک

پہاڑاں دی جھولی دے واسی، فطرت دے پروانے لوک
کجھ نہ پچھو، کسراں جیندے، مستی وچ مستانے لوک!
دل وچ مہر ووفا دے چشمے، ہوٹھاں اُپر مے خانے
اکھیاں سنگ چھلکاندے پھردے پہر پہر کے پیمانے لوک
تخت اُجڑ گئے، تاج بھی لُٹ گئے، پھیر بھی غیرت باقی ہے
لوہکھی، سُکی کھا کے پڑھدے ہر ویلے شکرانے لوک
ٹھوکراپنی وچ سنگلاخ پہاڑاں داسر ایہہ رکھدے
اپنے پہر سے دے سنگ لکھدے فطرت دے افسانے لوک
گاندے جھمر، نچدے پکھڑوں، جنگل بیلے دی دُنیا...
اپنے اندر شہر بسا کے، شہراں تھیں انجانے لوک!

کہہ کہہ قصے آکھاں ساحلؔ! میں ہُن پہاڑی پُتراں دے
کجھ سدھے، کجھ سجن، پہوٗلے، کجھ چالاک، سیانے لوک

☆

مشورہ

دوروں دوروں پہلاں پھیرے لاسیں توں
پھر کُجھ عرصے پِچھے نین ملاسیں توں
کُجھ ویلا لنگھ جاسی سِٹیاں چونڈن نچ
کُجھ سوہنے الفاظ تہ فقرے ٹھونڈن نچ
ہولے ہولے گاسیں میرے لئی گانے
خط و کتابت نچ لکھسیں کُجھ افسانے
لماں کچھسیں اپنی عشق پہیلی کو
جاجا ملسیں میری ہر سہیلی کو
مٹھّیاں مٹھّیاں گلاں سوچ کہہ آسیں گا
ماہڑی صورت تک کے سب کجھ پہُل جاسیں گا
غم ماہڑے نچ کرسیں اپنا حال خراب

نیندر مُک جاسی، اُڈ جاسن سارے خواب
اپنے سنگ بدنام مکو بھی کرسیں پھر
دیوانہ بن کے گلیاں وِچ پھرسیں پھر
چرچے ہوسن عشق تیرے دے شہر، گراں
تیرے ناں سنگ جُڑ جاسی پھر میرا ناں
تیری اس مشکل دا ہے ہک نکڑا حل
ماہڑے اگے ہمت کرکے سدھا کھل
ہک سعتی بے خوف زمانے تھیں ہوجا
غافل اپنے ہور بیگانے تھیں ہوجا
بانہواں کھول کے اپنے سینے لا مینوں
لے کے نال فضاواں وِچ اڈ جا مینوں

خواہش.......

☆

میں مزمان ہاں تھوڑی سعتی دا یارو!
کوئی ماہڑے دلبر کو جاکے پکارو!
سنو لاکے کن اس دے قدماں دی آہٹ
کوئی اس دے اپنے دا صدقہ اُتارو
جہیڑے اس دتے ہین وفاواں دے بدلے
پُہلو زخم سارے، اوہ صدمے بسارو
بکھیرو تُسی وادیو! مُشک ہر سوُ
سجاوَ تسی اپنا دامن بہارو!
محبت اول تاں کرو نہ کسے سنگ
کرو، تاں نہ سعتی ہجر وچ گزارو!
میں مرجاساں پی کہہ ایہہ ہوٹھاں دے پیالے
ایہہ نظراں دے خنجر میرے دل تے مارو!

کرے نا کوئی ذکرِ ساحل بھی جس جاء
کوئی ماہڑی کشتی کو اس تھاں اُتارو!

نظماں........

(آزاد)

'ترکڑی'

☆☆☆☆

کُجھ رسماں مارے، چن تارے
کُجھ تقدیراں دے، لُٹیاں ہیراں
کُجھ دولت دے ہاڑے روہڑ گئے
کُجھ یاراں کیتی غداری....!
کُجھ توں بھی سیں مغرور چناں!
کجھ ماہڑی بھی سی مجبوری
کُجھ ویلا اپنا دُشمن سی
کُجھ دُنیا دی دُنیا داری.....!

☆

کجھ اکھیاں داسُکیا پانی
کجھ اس دل کیتی من مانی
کجھ پاس، لحاظ دا کہٹا ٹاسا

کجھ بے ویلے غیرت مرگئی
کجھ آس پڑوس دے لوکاں سُن
جندڑی دا کہیر ا کیتا تنگ
کُجھ اپنے ،لگدے سکیاں سُن
شربت دے بدلے پیتی پہنگ
کجھ دولت دا بھی تاپ رہیا
کجھ غربت سُن بھی مت ماری
کجھ لوک عدیم الفرصت سن
کُجھ دے حصے بس بیکاری

☆

کجھ راتاں کٹیاں رو رو کے
کجھ تہئیا ڑہنھیرے بچ گزرے
ٹٹدے رشتے ، پہجَدے ناطے
کچیاں قسماں ، باٹے تہو کھے
بس مہر ووفاء دا کال رہیا

اس دنیا بچ ایہہ حال رہیا

کہلیاں آنا، کہلیاں جانا

کہلیاں رونا، کہلیاں ہسنا

بس، اپنے من بچ ڈُب ڈُب کے

اپنے عملاں دی تر کڑی بچ

کرماں دی پنڈ سی مُچ پہاری

ہک پاسے سی دُنیا ساری

ہک پاسے جندڑی بے چاری

ہک پاسے جنگل، صحرا، بن

ہک پاسے اپنی لاچاری!

عشق دا ترڑکا....

عشق دا ترڑکا،

دل دی کڑھائی

بچ جسو یلے پکدا ہے!

اگ بلدی تہ تہُواں اُٹھدا

ایہہ عالم کدھ تکدا ہے....!

پہامڑ، شعلے

اندرو، اندری

سینے دے بچ تہُکھدے، پر....!

سچا عاشق

اپنے پھوڑے

جگ تھیں لُکا کے رکھدا ہے....

پتھر دی تحریر مٹی ہے

تیرے متھے دے چن تارے

تیری بانہہ دا چھلا ہاں میں...!

☆

کدھ برساتاں سنگ ساحل؟

موت دے مارے

کدھ کوئی عاشق

مٹ سکدا، مر سکدا اے؟

سیالے دا مستانہ موسم

برفو دے کُجھ چٹے، گولے
ہوا دے موہنڈے نچدے نچدے
ماہڑا چہرا چُم کے اُڈ گئے...
دلبر دے پیغاماں وانگوں
ہک سوہنا احساس کہ جس کو
آکھن لئی الفاظ نہیہ لبھدے

☆

سیالے دا البیلا موسم
ہور کشمیر دی الہڑ ماہلی...
کورے دا ہک لماں رستہ
کوری، چٹی چادر دے بچ
ہک گوری دے نازاو لے
مہنہ بچ موتی، بانہہ بچ چھلے!

☆

دریا جم گئے، پانی تھم گئے
کٹھیاں دی سب مستی مک گئی
اُچیاں رُکھاں دا سرنیواں
برفیلے میداناں اندر
کتنی خاموشی دا عالم...؟
ہولے ہولے، چِٹے گولے
قدرت دا انمول خزانہ
رج رج بَریا جنگل، بیلے

☆

باری، بوہے بند ہین سارے
چُلھے بلدے، ارماں دل دے
موٹے موٹے اونی لیڑے
ٹوپی، مفلر، موزے، بیڑے
اماں دے چرخے دی چادر
بابے دے ہتھ دا دستانہ!

سیالے دا موسم مستانہ...

☆

کانگڑیاں داڈوہلدا سوہگا

کمرے دے بشکار بخاری

توئے اُپر پھُجدے دانے

سیالے دے انمول خزانے

دلبر والے حیلے، پہانے....

☆

نیڑے، نیڑے بہن دا موسم

سجے، کھبے رہن دا موسم

دل سنگ دل کو جوڑن دا ہور

کناں نچ کُجھ کہن دا موسم..

☆

زمستانی، رُت مستانی

دل نچ ہوکے، اکھ نچ پانی

صدیاں دے جگراتے وانگوں
دل دے تہہ خانے بچ بلدے
ہولے ہولے پہا مڑ اگ دے
دشمن ہو کے، دلبر لگدے
اندر کہر بچ نہیر انہیر ا
باہر شُونکن ٹھنڈیاں ہواواں
انگاراں کو سینے لاواں
دل کردا ہے چلھے دی تھاہ
ایہہ لکڑی بُکل بچ باہواں
شربت بدلے قہوے، چا ہواں

☆

ٹھنڈ سنگ ہویا چہلا ہاں میں
توں ہیں ماہڑے تن دی چادر
تیرے سردا پلا ہاں میں...
توں آکھیں تہ اس موسم بچ
تیرے گل دی گانی ہاں میں ☆☆

دردی

سرد ہوادے پھانڈے سُن گدگدی کر کے
جگالیا تہ مکو ہجا لگا جے
ماہڑا ناں لے کے تُدھ سویرے سویرے ہو کا پہریا ہے!
ایویں، کدھرے کول ہی
توہڑے جسم دی خوشبو کھلری ہے...
مُکو گلستانِ کشمیر دا گُمان ہویا
ماہڑے ہجر دیاں سَراں نچ تر دے کمل!
ماہڑے ہنجواں دی شبنم نچ ڈُبے دے گُلاب!
مُکو اکثر کئیاں لگدا ہے جے
پیر پنجال دیاں ماہلیاں اُپر کھلرے دے بدل
ماہڑے غم نچ پریشان توہڑیاں زلفاں ہین...
بدلاں بشکار ہسدیاں، چمکدیاں بجلیاں
ماہڑے خیال نچ توہڑے لباں تے آئی دی مسکراہٹ ہے
ساون دی ایہہ ہنیری تہ برسات

دردِانتظار ہور

سوزِجُدائی سنگ

چور چور ہو کے

ٹُدھا تھروں ڈوہلے ہین

ماہڑے طلسمی پرستان دی شاہزادی!

مکو ہجا لگدا ہے جے

گُھگی دی درد بھری کُوک،

کوئل دے پُرسوز نغمے،

تہ بلبل دے مٹھڑے ترانے

دراصل.....

توہڑی چیخ وپکار دے مختلف انداز ہین

ہور...

اس آہ وفغان دا مرکز ومخاطب

میں ہاں...

صرف میں...!

☆☆☆

عاشق مجازی

دل دے معاملے وچ
عاشق اکثر مجبور و مقہور ہی ہوندا ہے
تخت و تاج
بادشاہی،
عیش و عشرت
ذات و مذہب
دنیاں و دین
سمندر و پہاڑ
عشق دی راہ وچ رکاوٹ نہیہ بن سکدے
دل دے سودے وچ، دنیاں دی قیمت
ہک کوڑی تھیں زیادہ نہیہ ہوندی....
حسنِ جاناں دی ہک تجلی واسطے
عاشق مجازی بھی موسیٰ بن گیندا ہے

خاک تہ سوہا گہ بنن لئی تیار
لیلاٰ مجنوں تھیں کہن کے
سوہنی ماہیوال..ہور
جولیٹ سیسز رتوڑیں
سارے دے سارے
دل دی سامراجیت دے
مجبور و مقہور
غلامانِ عاجز و ناتواں
داستانِ عشق دے کردار
باز بہادُر
رُوپ متّی
عمراؤ جان.....!!

☆☆☆

مصروفیت

تُدھ پُچھیا ہے

''کسراں کٹدے ہین ماہڑے شام وسحر..؟''

سُن لے!

مُچ اداس ہاں

کہلم کہلا ہاں

بے بس ہاں

محروم ومجبور،

مغموم ومہجور،

تنگدست، دلگیر واسیر...

ہاں، شائد...

اس تھیں بھی مُچ پریشان ہوندا

اگر اپنے عالمِ تخیل اُتے عبور نا ہوندا

تیریاں یاداں دے قافلے ہمقدم نا ہوندے

بڑا مصروف رہندا ہاں
جدھ کدھرے
عالمِ تخیل دی چھول نچ آہندا ہاں
نالے بناندا ہاں
اسمان دے وسیع کینواس اُپر
پہینگ دیاں رنگاں سنگ
تیری تصویر..........!!

☆☆

گھُٹن !

کہلا پن، لمی تنہائی
ڈسدی ہے اپنی پرچھائی
سب پردیسی کہر مُڑ آئے
نا مُڑ یا ماہڑا ہر جائی
بستی جیویں تھکھدا جنگل
کہر ویرانہ لگدا ہے
نا سجدہ، نا صوم وصلواتاں
دل بُت خانہ لگدا ہے
نا دلبر، نا دلبر دا خط !
نا قاصد، نا ہرکارہ
دل کو اج کل چنگا لگدا
نا آنگن، نا چوبارہ
بُجھدی شمع دا پروانہ

کدھ تک خیر مناسی گا؟
میں تھوں ماہڑا گُلشن کھسیا
ویرانے دا رستہ دسیا
ہر پاسے زنجیر، سلاخاں
نازُک دل کس پنجرے پھسیا!
کدھ تک لب کوئی سی سکدا اے
اپنے اتھروں پی سکدا اے
اس حالت بچ، اس جاء یارب!
کتنا چر کوئی جی سکدا اے؟
کتنے دن ہور اپنی میت
اپنے موہنڈے چانواں میں
دل کردے بُت چھڈ کہہ ساحل!
دور کُرے اُڈ جانواں میں.....!

اجنبی..

اپنی دیوار دے آئینے وچ،
کسے اخبار دے تراشے اُتے،
کسے کتاب دے سرورق اُتے
چھپی دی
رنگین یا کالی، چٹی
اپنی تصویر
یا پھر
ٹیلیویژن دے نقرئی پردے اُپر
اپنی جانی، سیانی، ہلدی، جُلدی شکل
کدیں بھی، کدھرے بھی، کسے بھی حال وچ
ویکھ کے سیان لیندا ہاں
مگر کدیں کدائیں
فرصت ہور تنہائی دے پُرسکون لمحات وچ

اپنے دل ہور روح دے
کُھلے، ڈُھلے، صاف تہ شفاف آئینے نچ
نیواں ہو کے غور سنگ تکیا تہ
ہک اجنبی!
مگر....
قدِ آدم، حسین و جمیل انسان کو تکیا ہے
خوش و خرم، ہشاش و بشاش اجنبی!
کون ہے اوہ....؟

احتساب!

ہک گمشدہ بستی دی کنڈیاں پہَری پکڈنڈی توں ٹُر کے
زندگی دے انہاں چوتر یہاں برساں وچ
ننگے پیراں......
جنگل ہور ریگستاناں کوٹپ کے
گاہ دی جُتی تھیں کہن کے ہوائی جہاز تکر
'خاموش تلاطم' 'حرف حرف زنجیر' تہ 'شبستانِ وجود،
فاقہ کشی دیاں سمندراں تھیں، شاہی دسترخوان تکر
خرقۂ درویش تا قبائے سیم وزر...
سربستگی ہور محفل آرائی دے سفر وچ
آبجوئے برنگی کوٹپ کے
بحرِ ہند دے ساحل تکر
زُلفاں دی ٹھنڈی چھاں،
مخملی ہتھاں دا دلگداز لمس،

پاکیزہ آنچل دی عنبریں خوشبو،
ہک اڈیکوان اکھ دے موتی دے علاوہ
گھر، آنگن نچ کلکاریاں کردے گُلاب
اوہ ماہڑے جسم دے پنجر نچ اسیر...
ماہڑی بے تاب ہور بے چین روح!
بتوفیقِ ربانی
اپنی کوشش ہور مقدور دے مطابق
جے کُجھ لبھیا
تڑیاں قدماں اگے ڈہول دتا
اوہ ماہڑی منگی دی جندڑی!
ہور آکھ!
جستجو تکُو کس شے دی ہے؟
جس کو تڑی درگاہ اُتے قربان کراں؟

☆

ٹیلیفون

شام، سویرے مندی عادت

تُساں کو کہئہ لگ گئی ہے؟

موبائل ہور لینڈ لائن تے

لمیاں گلاں کردے ہو

تڑپاندے ہو

ترساندے ہو

مٹھّیاں، مٹھّیاں گلاں کر کے

ماہڑا خون بھی گرماندے ہو

فون تے اتنی بیبا کی ہور

منہ اگے شرماندے ہو

ایہہ عادت کُجھ چنگی بھی نہیہ

دل سڑدا ہے

بِل چڑھدا ہے

ماہڑارسیورشرماندا ہے
ہتھاں بچوں چھُڑ پیندا ہے
راز دی گل ہک آکھاں جانی!
ایہہ کشمیر ہے باغ انوکھا
جسراں صیاداں دی بستی
جسراں گُلچیناں دا مسکن
مال پرایا اپنی ہستی
ماہڑیاں توہڑیاں مٹھّیاں گلاں
کوئی پرایا سُن نا جاوے
دیواراں دے کن ہوندے ہین
اس بستی دے پیارے لوکو!
دلاں اُپر لکھ پہرے ہین
پیار، محبت دے افسانے
دلاں بچ ہی رکھنے ہوسن
اپنے سب ارمان پیارے
پھاہیاں تے لٹکانے ہوسن

راز و نیاز کو دل دے چُلھے

اپنی اگ تُھکھانا ہوسی

چُپ رہ کہہ مرجانا ہوسی

نہیہ تاں پھیر پچھتانا ہوسی.......!!

دل دی کتاب

اپنے ماضی دی الماری کو
مدت پچھے کھولیا تہ
دل دی کتاب دیاں ورقاں اُپر
توہڑیاں بے حساب تحریراں
توہڑیاں ہتھاں دے خشک گلاب
ماہڑے اشعار اُپر
توہڑی 'لپ سٹک' دے نشان!
کچی پنسل سنگ
فرصت نچ
بنائے آسے تساں کدیں نقوش
اظہارِ محبت دے سارے مضمون
توہڑے جذبات دے ترجمان

اوہ ' بے نام خطوط '

ماہڑے ہجر، فراق وچ توہڑے ہنجواں دے نشان
توہڑے رُسنے تہ ماہڑے منانے دیاں تریکاں
بسرائے تہ تروڑے دے وعدیاں دا بیان
سجریاں گلاباں تہ شبنم دی تازگی دی طراں
نرم کلیاں دے سینے وچ پوشیدہ خوشبو
تیرے ناں دی ہر ہک تحریر
دل دی کتاب دیاں ورقاں اُپر
اج تکر محفوظ ہے مگر....
اپنے ماضی دی اس الماری کو
وقت دی تھوڑ بودا کر رہئی ہے
اس تھیں پہلاں جے
ایہہ ساریاں یاداں مٹ، مُک گچھن
ہک گزارش ہے...
ماہڑی اواز دا ماتم سن سکو تہ سنو!
وقتِ رُخصت ہے

ہنس کہ ملو

پھر ایہہ جذبہ، ایہہ بے تابی

رہوے نا رہوے

پھر ایہہ موسم دا رنگ گلابی

رہوے نا رہوے

ارماناں دامدفن

☆☆

زندگی دے اس انوکھے موڑ تے
دو کہڑی ماضی دادفتر کھولیا
ورقہ ورقہ سب کتاباں ٹھُونڈیاں
ہر سطر، ہر لفظ بچ لبھیا عذاب!
درد دے انبار، تکلیفاں دے ٹھیر
ہجر دے کنڈے، جُدائی دے بٹے
تہوکھیاں دے کھُوہ، فریباں دے پہاڑ
جسم داتُھکھدا چمن، مُکدا اشباب....
دوستی، ہمدردیاں، مہر ووفاء
حق پرستی، صاف گوئی دانشہ
خیر خواہی، حسنِ غمخواری دی مے
ہک محبت ہور دلِ خانہ خراب

ہو کے ہر سُود و زیاں تھیں بے خبر
اپنی ہر تکلیف و غم تھیں بے نیاز
لے کے ایہہ سامان میں ٹُر دا رہیا
ساڑ دتی اپنی نیندر، اپنے خواب
زخم گنّنے دی بھی فرصت نا ملی
درد دا احساس تاں آسا مگر
درد کو محسوس نا کیتا کدیں
مست ہو گئے پی کے ہنجواں دی شراب
زندگی دے اس انوکھے موڑ تے
سارے غم دنیا دے وکھرے چھوڑ کے
آپ دا ہر جدھ تہیان تھوڑا ماریا
بہہ کے دو چھٹ اپنا کیتا احتساب
سسکیاں، ہنجو، لہو دریا ہے جان
ہے چراغِ سحر کہ صحراء ہے جان!
ریگزار و آتش و آہن ہے دل
اپنے ارماناں دا ہک مدفن ہے دل

اُمید

☆

نشاں کوئی ہے منزل دا
نہ کوئی نقش پیراں دا
نہ رستے دا پتہ کوئی
نہ ساتھی ہے، نہ سنگھی ہے
ہنیرا ہی ہنیرا ہے
غماں دی رات ہے....
نظراں دے بچ تارا بھی نہیہ کوئی
ماہڑے پیراں دے بچ چھالے
میں ٹُرداجارہیاہاں پھربھی اپنے تیز قدماں سنگ
اُچھلدا،
جوش بچ اودھم مچاندا، گیت گاندا
گنگناندا ہور مسکاندا....

کہ ماہڑے دل دے ہِک کونے دے نِچ ساحل

اجاں امید دا نکا جالشکارا تہ باقی ہے

کسے دینہہ، چن تھیں یا تارے تھیں بھی روشن

مکو منزل دی جانب ہے جہیڑا اسددا

اُسے تارے دی لو اندر سفر میرا ابھی جاری ہے

کہ ٹُر دا جارہیا ہاں میں بھی اپنے تیز قدماں سنگ

اُچھلدا،

جوش نِچ او دھم مچاندا، گیت گاندا

گنگناندا ہور مسکاندا

☆☆

دلاسہ

ماہڑے محبوب! توں وکھرا نہیہ میں تھوں
زمانے دی نظر دا ہے پُھلیکھا
سمجھدا ہے جُدا دوہاں کو جھیڑا
زمانے سُن کھڑا کیتا بکھیڑا
جدا ہوندی ہے خوشبو بھی ہوا تھیں؟
جُدا سرگی بھی ہے بادِ صباء تھیں؟
کلی دے سنگ سنگ رہندی ہے شبنم
جُدائی بچ ملن دی آس جسراں
لباں اُپر لباں دی پیاس جسراں
وچھوڑا، وصل دی لذت تھیں پہلاں
دوہاں دے درمیاں لمیاں اڈیکاں
ایہہ سب ہے لازم وملزوم جگ بچ
ماہڑے محبوب! توں وکھرا نہیہ میں تھوں

توں ماہڑی تریہہ دی خاطر آبِ زمزم
توہڑی، میں تھوں جُدائی..جشن ماتم!
توہڑا ایتھوں نِچھڑنا..ہک قیامت!
توہڑا رُسنا ہے ہاڑا ہنجواں دا
توہڑا ملنا ہے ملنا دو جہاں دا
توں شامل زندگی دے ہر قدم نِچ
اگر ہاں چَن میں، توں ہیں چکوری
میں سورج ہاں تہ توں ہیں لاٹ ماہڑی
چمک باقی ہے ماہڑی دم توہڑے سنگ
ماہڑے سینے دے اندر، دل دے وانگوں
ماہڑی کشتی دے سنگ ساحل دے وانگوں
ماہڑے محبوب! توں وکھرا نہیہ میں تھوں

☆☆☆

معمول!

ٹُنوں دا بوُٹا!
میں ہور توہڑا خیال
تپدے ہاڑ دی گرمی!
ٹنوں دی چھاں اُتے
توہڑی زلف دا گمان
جیویں توہڑا ریشمی پیار
تصور دے دیو قامت پردے اُپر
توہڑیاں یاداں دے عکس
مُکدے ساون دے بدلاں بچوں
مسافر چن واہنگوں
لُک ، چھُپ کردے ہین
داروغۂ زندان دی گجدی اواز
اکثر خیالاں دی مالا تروڑ دیندی ہے

کِھلریاں رنگاں،
ٹُٹے دے تھا گیاں
ہور
چُور، چُور خواباں کو جوڑ کے
روز، نویں ہک تصویر بناندا ہاں
'لاک اَپ' ویلے
توہڑی اس تصویر کو
ٹنوں سنگ ٹنگ آندا ہاں
ٹنوں دا بوٹا
توہرا ٹھنڈا پیار
☆

نوٹ: ٹنوں، امپھلہ جیل بچ قیدِ تنہائی دے باہر ہک رُکھ آسا، جس دے سامنے اپنی اسیری دے دوران بہہ کے میں اکثر کہُر بار دے بارے بچ سوچدا رہندا آسا... ساحل

☆☆

وصیت!

☆

سرگی دی بادِنسیم دے نال ہی
دل دے گُلستان بچوں
زلفاں دے تازہ گلاب
گلاں دیاں مُشکبار مالاں
سجرے، سجرے کلمات تہ
مٹھے بولاں دا مکھیر
محبت دی رنگلی چنگیر وچ سجا کے
جذبات دے تھاگے وچ پرو کے
سجری سویر دے اُجالے سنگ تھو کے
حوراں دی پاکیزگی
پریاں دی معصومیت
جنت دیاں نہراں دا سُتھرا پانی
سمندر دے دامن دے سُچے موتی!

ہمالہ دے کورے دی ٹھنڈک
کشمیر دے باغاں دی سبز مخمل
ست اسماناں دی عظمت!
ریشمی بستر بچ سُتی
الھڑ مُٹیار دے خواباں دا سرور
ماہڑی عمرِ رفتہ دا ایہہ اثاثہ
عرق ریزی دا ایہہ ماحصل
تڑپدی تہ لرزدی
انسانیت دے صدقے!

عرضی دل دی

مُدت ہوگئی
ایہہ دل ماہڑا
بے بس بھی ہے، بے کس بھی!
واہنگ فقیراں خاک بسر بھی
ہجر توہڑے نچ اس دی حالت
حدِ نظر تھیں بھی مُچ کھلرے
سرد، لداخ دے صحراء وانگوں
سارا دن ہے سڑدا، تپدا
لمیاں راتاں، یاد توہڑی نچ
لوں لوں ماہڑے تن دا کمبدا
سُکے، پیاسے، ننگے، مُنگے
لیہہ دے ننگے پہاڑاں واہنگوں
پیار دی ہک بارش دا پُھنکھا

اتھروں بگدے اکھیاں بچوں
کرگل دے دریاواں واہنگوں
فوتولا دے پہاڑاں واہنگوں
ہجرتوہڑے نچ حال ہے ماہڑا

☆

تُسدی گل کے آکھاں دلبر
باغِ نشاط دی ہو پھل کھیلی
چشمہ شاہی دی خوشبو ہو!
مرگاں دے گُل، بوٹے سارے
دامن تُسدے نچ آ بیٹھے
ڈل ہور ولر دے اوہ دوسَر!
دلبر! تُسدے نیناں واہنگوں
تُسد اقد، دیواراں واہنگوں
جوبن لکھ بہاراں واہنگوں
تُسدے رُخساراں دی لالی
نرگس ہور گُلاب ترسدے....!

تُسدا غصہ! کہیہ آکھاں میں

جموں دے میداناں اندر

جسراں ہاڑ دے موسم دی لُو

تُسدے رُخساراں دالا وا

ہوٹھاں دے دو پہنکھدے شعلے...

پیار توہڑا ہے کتنا مٹھڑا

پتنی ٹاپ دے دیوداراں دی

ٹھنڈی واہ دے ہولے واہنگوں

☆

پھر بھی ہک مشکل ہے جانی

ماہڑی، تیری ادھی کہانی

میں ہک تپدا صحرا ہاں، ہور

توں جنت دا ستواں طبقہ

ماہڑی بے چینی، بے نوری

تُسدی ایہہ رونق، شادابی...

مل جاون تاں اسراں ہوسی

خوش، خوش رہساں دونیں اسراں
صحراء دے وچ چشمہ جسراں!!

☆

نوٹ :
ایہہ نظم لیہہ (لداخ) وچ قلم کاراں دے دس روزہ بین الریاستی کیمپ دے
دوران ستمبر ۲۰۰۹ء وچ لکھی گئی.. ساحلؔ

نیندر

ہِک اوہ ویلا، جدھ میں جمیاں
سب ہسدے سَن ، میں روندا ساں
ہِک ایہہ ویلا، جدھ میں ٹُریاں
سب روندے ہین، میں ہسدا ہاں!
عمر گزاری پارے واہنگوں
نہ رُکنا، نہ تھکنا سکھیا
یار دیاں حکماں کولے کے
ٹُردے رہے ہرکارے واہنگوں
اج ہر کم تھیں فارغ ہو گئے
سارے کھوڑے ویچ کے سو گئے
ڈُونگی نیندر وِچ مُسکانا
ایہہ ماہڑے مُکھڑے دی رونق
وصل دیاں خوشیاں دے باعث
یار دیاں دیداراں کیتے

اتنی فرصت، اتنی نیندر!
منزل اُتے پُہنچ کے اکثر
سوگیندے بے خوف مسافر

☆☆

ے! ''یاد داری کہ وقت زادن تو، ہمہ خندان بودند و تو گریان
انچنان زی کہ بعد رفتن تو ،ہمہ گریان شوند و تو خندان

بے مثال!

مثال تُساڑی ڈھونڈن لئی میں
سب دُنیاں دی مٹی چھانی!
باغ بغیچے، گلشن ویکھے....
پُھل، کلیاں ہور، غنچے ویکھے
جنگل دے گُل بوٹے لوڑے
تہرتی دا ہریالا مخمل
ماہلی دا سرسبز دوپٹہ
میداناں دی گرم ہوا، ہور
برفیلے پہاڑاں دی ٹھنڈک
ٹور چہنگالاں والی ویکھی!
بادِنسیم دا رستہ ڈکیا
ندیاں، کھٹے، دریا جھرنے
پازیباں دے گیت سُریلے
کہنگی ہوکوئل دے نغمے!

ست اسماناں دے چَن تارے

کوہ قافاں دے سوہنے سارے

جنت دے من موہنے پیارے

ویکھے، ٹھُونڈے، چھانٹے، پرکھے

پھر بھی نہیہ ہک لبھیا ایسا

تیرے ورگا، تیرے جیسا!

ایہہ سارے ہین تیرے واہنگوں

سوہنے، سندر پیارے پیارے

پر ایہہ سارے، تیرے واہنگوں

شاطر تہ چالاک تہ نہیہ ہین!

بےشرم وبیباک تہ نہیہ ہین!

تیغ، تفنگاں بھی نہیہ رکھدے

ہور خنجر بردار تہ نہیہ ہین!

پُرشوروی نہیہ

مہنہ زوروی نہیہ

بےعاروی نہیہ ...... دل توڑوی نہیہ ...!

پرچھانواں

آپے سوچو، آپے سمجھو، میں بوہتی شرمانواں
آکھن دی تہ گل نہیہ سکھیو! پھر بھی آکھ سنانواں
رستے بچ آ کھلیا ظالم کھول کہہ لمیاں باہنواں
میں کل ہک پرچھانواں تکیا، میں کل ہک پرچھانواں

وقت نماشاں د اسی، کُجھ بھی صاف نظر نہ آیا
ہوکا پہُر کے رہ گئی میں جدھ ساہ سنگ ساہ ٹکرایا
ہولیں ہولیں نیڑے آیا، ہوئیاں چار نگاہواں
میں کل ہک پرچھانواں تکیا، میں کل ہک پرچھانواں

کہلم، کہلی جان سی ماہڑی، اوہ ہک بانکا راہی
نا پُچھیا، نا تکیا، آپے بن بیٹھا' چن ماہی'

اسراں لگیا، کونج بچاری کہیری بازاں ، کانواں
میں کل ہک پرچھانواں تکیا، میں کل ہک پرچھانواں

کہندا سی اوہ نال میرے توں کردل اپنا سانجھا
توں ہیں ماہڑی ہیر سیانی، میں دیوانہ رانجھا
لکھیا ہے میں اپنے دل تے تیرا ہی سرنانواں
میں کل ہک پرچھانواں تکیا، میں کل ہک پرچھانواں

آکھن لگیا، عمراں ہوئیاں، بیٹھ اڈیکاں
نا تدھ سُنیاں آہواں ، ہوکے، نا فریاداں چیخاں
تیرے لئی میں سجدے کرکے، منگیاں روز دعاواں
میں کل ہک پرچھانواں تکیا، میں کل ہک پرچھانواں

سچ، مُچ دا شہزادہ سی اوہ ، ایہہ گل منو میری
ہک مدت تھیں میں بھی اُس دے ناں دی تسبیح پھیری
دل کردا سی میرا ،اُس دے قدماں نچ دل ڈاہواں
میں کل ہک پرچھانواں تکیا، میں کل ہک پرچھانواں

اس دے بعد نا پُچھوسَکھیو! کے گل باتاں ہوئیاں
مر مر کے میں جیندی رہیاں، جی جی کے میں موئیاں
ہک پل خوش ہوکے پچھتاواں، ہک پل میں شرمانواں
میں کل ہک پرچھانواں تکیا، میں کل ہک پرچھانواں

لو، لو دے وچ رستہ ٹپنا، لو لو مُڑ، کہر جانا
نہیہ تاں ساری عمر ہنیرے وچ بہہ کے پچھتانا
رب ڈاہڈا مُچ چرکا ساحلؔ! کردا معاف خطاواں
میں کل ہک پرچھانواں تکیا، میں کل ہک پرچھانواں

کس کو دساں حال؟

کوُنج بچھڑ گئی، قسمت سڑ گئی، پیار ہویا پامال
تیرے، میرے راہ وچ بہہ گئے دُشمن ڈاہ کے جال
نا کوئی دردی اگے، پچھے، نا کوئی ساتھی نال
کس کو دساں حال نی ہیرے! کس کو دساں حال

کالے ڈُہونگے کھوہ دے اندر ساتھی چھوڑ کے ٹُر گئے
بے دردی، سنگدل ہر ناطہ، رشتہ تروڑ کے ٹُر گئے
خط، پیغام نا ملیا کوئی، لنگھ گئے کتنے سال
کس کو دساں حال نی ہیرے! کس کو دساں حال

دو روحاں کو جوڑن دے لئی، میں لکھ جنگاں لڑیاں
پیراں دے وچ پے گئی بیڑی، ہتھاں وچ ہتھ کڑیاں
چُور ہوئے شمشیراں نیزے، پھَٹ گئی ہر ہک ڈھال
کس کو دساں حال نی ہیرے! کس کو دساں حال

تیرے ناں دی لگن لگی تاں چھُٹ گئی دنیاں ساری
تاج، حکومت بیچ ، بٹائے، لَت تختاں کو ماری
در تیرے دا جوگی بنیا، رکھ رستے بچ تھال
کس کو دساں حال نی ہیرے! کس کو دساں حال

دل دے اندر ناں تیرے دے نغمے، گیت سمبھالے
اگے تیرے نچدے، نچدے پے گئے پیراں چھالے
جوڑے ماہڑے گیتاں سنگ نا تدھ اپنے سُر، تال
کس کو دساں حال نی ہیرے! کس کو دساں حال

بس گئی دل دے اندر تیرے رُخساراں دی لالی
چن مکھڑا تہ قد سرو دا، اکھ چھَنگالاں والی
ہک واری پھر ویکھاں تیری موراں والی چال
کس کو دساں حال نی ہیرے! کس کو دساں حال

اپنے آل، دوالے لبھیا میں اپنی منزل کو
تیرا مکھڑا تکدیں، تکیا کھاڑی اُپر تِل کو

سینے بچ اس دل نے ماری مچھیاں واہنگوں چھال
کس کو دساں حال نی ہیرے! کس کو دساں حال

نا مُکن دے امیداں کو، ناٹُٹن دے آساں
ہک دن ہجر، جدائی مُکسی، رج رج جفیاں پاساں
نا رو مترا، نا کر ضائع ایہہ ہنجواں دے لال!
کس کو دساں حال نی ہیرے! کس کو دساں حال

تپدی گرمی دے موسم سُن کھالئی ماہڑی جان
راہ ساحلؔ دی بہہ گئے مَل کے داروغے، دربان
میں ہاں جمّوں پنجرے اندر، توں رہ گئی اڑحال
کس کو دساں حال نی ہیرے! کس کو دساں حال؟

اتھروں کہڑا پوچھے...؟

مطلب دے سوداگر بہہ گئے مل کے گلیاں، کوچے
بے یاراں تہ مسکیناں دے اتھروں کہیڑا پوچھے!

کیوں کوئی ماہڑے ہجر، وچھوڑے نچ روئے، پچھتاوے
کیوں کوئی ماہڑے درد دے کیتے اپنا ہوش گماوے
جیواں یا مر جانواں میں ، کوئی اتنا بھی کیوں سوچے؟
بے یاراں تہ مسکیناں دے اتھروں کہیڑا پونچھے!

مُچ تیرے ناں منّتاں منیاں، پڑھیاں روز نمازاں
اج بھی ماہڑی غیرت سُن دتیاں آوازاں
ہجر و جدائی نچ کوئی اپنی بوٹی بوٹی نوچے ؟
بے یاراں تہ مسکیناں دے اتھروں کہیڑا پونچھے!
پہیڑا ویلا آیا ،اج گُجھ گدڑ، چیتے بن گئے!
جھیڑے گجدے، بگدے آسے، چُپ چُپیتے بن گئے
کاگاں دے سر بلبل چڑھ گئے،چڑیاں، باز دبوچے
بے یاراں تہ مسکیناں دے اتھروں کہیڑا پونچھے!

پیارے پیارے مُکھڑے تک کے نا کوئی تھوکھا کھاویں
زہر پیالہ پی مر جاویں، دل نہ کسے سنگ لاویں
مہلک سب ہتھیار انہاں دے، سب ہتھکنڈے اوچھے
بے یاراں تہ مسکیناں دے اتھروں کہیڑا پونچھے!

کے لینا، کے دینا یارو! ظالم دے بازاروں
سر نیواں کرکے لنگھ جانا دلبر دے درباروں
کہیڑی بانہہ نچ اتنا دم ہے، اس گردن تک پوہچے
بے یاراں تہ مسکیناں دے اتھروں کہیڑا پونچھے!

جس چہرے کو چن سمجھ کے واہنگ چکوری تکیا
اس چہرے سُن ساحلؔ! ماہڑا مان نہ کوئی رکھیا

جس ہتھ کو میں بوسے دتے، اس ہتھ زخم کھروچے!
بے یاراں ہور مسکیناں دے اتھروں کہڑا پونچھے!

میری اُڈ گئی کوئل کالی وے

میری اُڈ گئی کوئل کالی وے
میری رہ گئی ڈالی خالی وے
میں کس گلشن دا راکھا نی؟

میں کس باغے دا مالی وے
میری اُڈ گئی کوئل کالی وے...

☆

میں تیلا تیلا چُنیا سی
پھیر کوئل دا کَہر بُنیا سی
رَت اپنی دے کے پالی وے
میں کس باغے دا مالی وے
میری اُڈ گئی کوئل کالی وے...

☆

کس ڈالی کوئل جا بیٹھی
اوہ کہَڑا کہَر سجا بیٹھی
ہُن ٹہُونڈاں میں کس ماہلی وے
میں کس باغے دا مالی وے...!
میری اُڈ گئی کوئل کالی وے...

آجا سوہنے ماہی آجا

گل وچ پے گئی پھاہی آجا
آجا سوہنے ماہی آجا

ٹُٹ گئی ماہڑی لیر سلیٹی
لُٹ گئی کوہساراں دی بیٹی
مُڑ شہراں دے راہی آجا
آجا سوہنے ماہی آجا

ہجراں اندر جندڑی رُل گئی
اکھیاں والی گاگر ڈُھل گئی
چھٹ گیا تختِ شاہی آجا
آجا سوہنے ماہی ، آجا
من وچ تیرے پیار دی آری

تن دی دشمن دنیا ساری
بن کے ٹھول، سپاہی آجا
آجا، سوہنے ماہی! آجا

سڑ گئی ارماناں دی نگری
کھُنج گئی پریت بھی سجری سجری
مَچ گئی خوب تباہی آجا
آجا، سوہنے ماہی، آجا

نا کوئی سنگی، نا کوئی ہمدم
نا کوئی ماہڑے دل دا محرم
دیسی کون گواہی ،آجا
آجا سوہنے ماہی !آجا

دس تاں سہی، توں کدھ آسیں گا
اُٹھ گئی محفل، تدھ آسیں گا!

نا کر ایہہ گمراہی آجا
آجا سوہنے ماہی ، آجا

زخماں دا بازار مرا دل
ڈھونگا ساگر، دور ہے ساحل
نہ کر لاپرواہی! آجا
آجا سوہنے ماہی! آجا

☆

چل دور زمانے تھیں (دوگانا)

ماہڑا لگدا نہیہ ایتھے دل سجنی!
توں چھوڑ کے ایہہ محفل سجنی!
چل دور زمانے تھیں
اس دیس بگانے تھیں

کیئاں لگدا نہیہ تیرا دل سجنا!
کئیاں چھوڑ دے ہو محفل سجنا!
ایہہ ہے دنیا حسین بڑی
دم لے لے گھڑی، دو گھڑی
ایہہ جہان بزار ہے نفرت دا
ایتھے ناں نہیہ کدھرے اُلفت دا
چل دور زمانے تھیں
اس دیس بگانے تھیں
ذرا رُک، نظراں تہ ملا سجنا!
ایتھے اپنا جہان بسا سجنا!
ایہہ ہے دنیاں حسین بڑی

دم لے لے گھڑی، دو گھڑی

میں مسافر دور مکاناں دا
نہیں رُکنا کم جواناں دا
چل دور زمانے تھیں
اس دیس بگانے تھیں

میں ڈُبیا غم دیاں موجاں وچ
بدنام ہے ساحل لوکاں وچ
چل دور زمانے تھیں
اس دیس بگانے تھیں

☆☆

فریب.....گیت

توں بھی ہیں فریب، تیرا پیار بھی چھلاوا ہے
یار بے وفا ہیں ، ماہڑے دل دا ایہہ دعویٰ ہے

کھٹن کے سکون ،ماہڑا، دتیاں ایہہ دوریاں
ساریاں مراداں تدھ چھوڑیاں ادھوریاں
توں ہیں کول ماہڑے، ماہڑی اکھ دا پہلاوا ہے
یار بے وفاء ہیں ، ماہڑے دل دا ایہہ دعویٰ ہے

اکھ دی شراب نہیہ ، اوہ نظراں دا تیر سی
تیرے نال میل ہویا، پھیڑی تقدیر سی
مٹھڑی اواز تیری، موت دا بُلاوا ہے
یار بے وفا ہیں ، ماہڑے دل دا ایہہ دعویٰ ہے

رُک میں نہ پایا،ٹکوروکدے رہے لوک وے
تن کوتہکھا کے توہڑے پورے کیتے شوق وے
اج ماہڑی راہ دے وچ، خاک دا بچھاوا ہے
یار بے وفا ہیں ، ماہڑے دل دا ایہہ دعویٰ ہے

چھوٹھیاں محبتاں کو دل وچ پالیا
تکو سینے لاکے جیویں سپ سینے لالیا
توہڑیاں اداواں اُتے زہر دا سجاواہے
یار بے وفا ہیں ، ماہڑے دل دا ایہہ دعویٰ ہے

تکو ویکھ، اکھیاں دا صدقہ اتاریا
کہُر، جند، جان سب، تیرے اُتوں واریا
تُدھ باہیا سنگ کسے ہور دے کلاوا ہے
یار بے وفا ہیں ، ماہڑے دل دا ایہہ دعویٰ ہے

کرکے بمار ، کدیں پُچھیا نہ حال بھی

موسماں دے نال تُدھ بدلے خیال بھی
اج ماہڑی موت اُتے اپنا بھی دکھاوا ہے
یار بے وفاء ہیں ، ماہڑے دل دا ایہہ دعویٰ ہے

چھوڑکے طُفاناں بچ ساحل اُتے سوگئے
لاکے ماہڑے نال یاری، بے ایمان ہوگئے
سجناں دے کن باہیا کس ایہہ سکھاوا ہے
یار بے وفاء ہیں ، ماہڑے دل دا ایہہ دعویٰ ہے

آجانی چکوریئے

آجا نی چکوریئے! چن چڑھیا
ٹھنڈی ٹھنڈی رات وچ دل سڑیا

کالیاں گھٹاواں، توہڑی زلفاں دا جال ہے
چن جیہا مکھڑا ہے، یا توہڑا جمال ہے!
کھاڑیئے دے تِل ماہڑا دل کھڑیا
ٹھنڈی ٹھنڈی رات وچ دل سڑیا

مٹھڑیاں یاداں کیتا سینہ چور چور وے
سامبھ کے میں رکھے سارے زخم حضور دے
کالا، لماں ہجراں دا سپ لڑیا
ٹھنڈی ٹھنڈی رات وچ دل سڑیا

رات دی بھی رانی توں ہیں، دن دی بہار توں
اکھیاں دا نور، ماہڑے دل دا قرارا توں

میں توہڑا، خیالاں نچ بُت کہڑیا
ٹھنڈی ٹھنڈی رات نچ دل سڑیا

میں توہڑی اڈیک نچ جندڑی گمائی وے
لائی توہڑے نال یاری، یاری کئیاں لائی وے
سارا جگ چھوڑ، تیرا ہتھ پھڑیا
ٹھنڈی ٹھنڈی رات نچ دل سڑیا

پہُل گئے تسی تاں چناں ساریاں تریکاں نی
شام تھیں سویرے مکو، تیریاں اڈیکاں نی
قافلہ مسافراں دا کہُر مُڑیا
ٹھنڈی ٹھنڈی رات نچ دل سڑیا

شرمیلی اکھ کو تہ نک دی کٹار کو
نظر زمانے والی لگ گئی پیار کو
جادو ایہہ جدائیاں دا کس پڑھیا
ٹھنڈی ٹھنڈی رات نچ دل سڑیا

ساحلؔ کولوں اُچی ہوئی موجاں دی روانی اج
چانی دا رنگ ہویا پیلا دل جانی اج
سوہنیاں کو پار لے کے آجا کھڑ یا
ٹھنڈی ٹھنڈی رات بچ دل سڑیا

رُت بہاراں دی

☆☆

باغاں دے وچ کوئل بولے، کٹھیاں پھریا پانی
جنگل جنگل پکھنوں بولن، کر کے چھب مستانی
چک لے تھوڑا آٹا چاول، گاگر ہور مدھانی
آگئی رت بہاراں والی، ٹھُوک چلاں دل جانی

مرگاں ٹر گئے آنڈ، گواہنڈی، بستی ہوگئی خالی
ڈنگر، بچھے کھاگئے سارے کھیتاں دی ہریالی
اس جا ماہڑا دل نہیہ لگدا، نہ کرتوں من مانی
آگئی رت بہاراں والی، ٹھُوک چلاں دل جانی

دُدھ، مکھناں دا موسم آیا ر پہَر پہَر بنڈاں پہَانڈے
چھیڑن لگے راگ دلاں دے مست ہوا دے چھانڈے
رستہ تیرا تک تک بلیا! مرگئی میں مرجانی
آ گئی رت بہاراں والی، ٹھوک چلاں دل جانی

باہنواں کھول بلاندی ہے اج نیلی نیلی ماہلی
نغمے ماہڑے ناں دے گاندے بلبل ڈاہلی، ڈاہلی
مرجاساں ،جے اج وی نا تدھ دل دی رمز پچھانی
آ گئی رت بہاراں والی، ٹھوک چلاں دل جانی

زلفاں واہنگوں کالے جنگل، لمے لمے بوٹے
تیرے لئی میں پہینگاں لا ئیاں، آ لے لے دو جھُوٹے
رل مل دوہاں نے جندڑی دی بیڑی پار لنگھانی
آ گئی رت بہاراں والی، ٹھوک چلاں دل جانی!

کم زیادہ ہین، ویلا تھوڑا، جلدی، جلدی ٹرنا
منزل اُپر پہار پہچاکے پھر واپس کہر مڑنا

رُتاں بدلن، موسم بدلن، مکدی جائے جوانی
آ گئی رت بہاراں والی، ٹھُوک چلاں دل جانی

شہر تیرا ہے تھَواں، تھَواں، ایہہ کس دا دل سڑدا؟
شور شرابہ چار چوفیری، سپ بن بن کے لڑدا
تیری بستی ہن نیہہ بسدی میں پہاڑاں دی رانی
آ گئی رت بہاراں والی، ٹھوک چلاں دل جانی

ساحلؔ! جلدی مڑ وطناں کو، چھڈ دے دیس بگانہ
تیرے باہجوں اس گوری دی قیمت نیہہ ہک آنہ
توں ہک پیار دا چڑھدا دریا، میں ہک موج طفانی
آ گئی رت بہاراں والی، ٹھوک چلاں دل جانی!

اورب ڈاہڈے!

(مزاحیہ)

دنیاں چنگی، دنیاں والے ہوگئے چغل خور
او رب ڈاہڈے! تیری دنیا نچ جیواں کس طور
لوکا ں نے دستور بنایا ، اپنا چھڈ ، بیگانہ کھا
دوُ جے دے کہُر اگ تُہُکھا کے اپنے کہُر نچ چانن باہ
حاکم سارے تھلے بہہ گئے، کرسی اُپر چور
او رب ڈاہڈے! تیری دنیا نچ جیواں کس طور

ناچنزی ،نا چادرکدھرے،نا آنچل، نا دامن ہے

ابرو، پلکاں، بال کٹانا، ایہہ کُڑیاں دا فیشن ہے
نک، کن کٹ کے سرکٹواون، مرضی تے کہڑہ زور
او رب ڈاہڈے! تیری دنیا بچ جیواں کس طور

''فیشن شو'' بچ' ریمپ' دے اپر لک مٹکا کے ٹرنا سکھ
جُتی، سنڈل تھلے رکھ دے، سیٹی سن کے مڑنا سکھ
کس نے تکنی پنڈوکُڑ یئے! تیر ی بانکی ٹو ر
او رب ڈاہڈے! تیری دنیا بچ جیواں کس طور

کالج دا ناں لے کے سارا دن گزارن راہواں بچ
کھلم کھلا پھردے رہندے باہنواں باہ کے باہنواں بچ
نا شرماندے، نا کہبراندے، نا کوئی چکدا شور
او رب ڈاہڈے! تیری دنیا بچ جیواں کس طور

رسم چلی ہے حق غریباں ہور مسکیناں دا کھانا
بدمعاشاں کو عہدے ملدے، ہور شریفاں کو تھانہ
سچ لکھ لکھ کے کٹوا لئے میں ، دس اُنگلاں دے پور
او رب ڈاہڈے! تیری دنیا بچ جیواں کس طور

سچے آکھو، کھبے جاندے، اکڑ انہاں دی مُکدی نیہہ
سچ آکھن وِدوان، سیانے عادت مندی چُھٹدی نیہیہ

کم عقلاں کو وعظ ، نصیحت کر ، کر ہویاں بور
او رب ڈاہڈے! تیری دنیا وچ جیواں کس طور

نا تن تھکیا، نا من پچیا، نا میں چھڈیاں اُمیداں
جس کہُر ساحلؔ! ماتم ہوندا، اس کہُر بھی آون عیداں
ہک دن آسی، جد پے جاسن چوراں اتے مور
او رب ڈاہڈے! تیری دنیا وچ جیواں کس طور

ماں اگے فریاد...

نکی عمری بچ ہک پُھل اجاڑ دتا
مائے نی میرا کنڈیاں دامن پاڑ دتا

تیرے میرے بچ اچیاں دیواراں نے
بجلی واہنگوں چمکدیاں تلواراں نے
ہجر تیرے دی اگ سُن سینہ ساڑ دتا
مائے نی میرا کنڈیاں دامن پاڑ دتا

رنگ رنگ دا گُل بوٹا، میوہ لایا سی
اپنے ہتھاں میں ہک باغ سجایا سی

قسمت نے دل دا ہر پھل اُجاڑ دتا
ماۓ نی میرا کنڈیاں دامن پاڑ دتا
ماہڑے گورے رنگ نے بھی مکو لٹیا
مکھن نوں بے ایماناں نے گھی کر سٹیا
سجرے تن کو دُدھ سمجھ کے کاہڑ دتا
ماۓ نی میرا کنڈیاں دامن پاڑ دتا

بے قدراں کو میں چا دتا اپنا دل
ہن روون، پچھتاون بچ ہے کہہ حاصل
اپنے ہتھوں، اپنا کم بگاڑ دتا
ماۓ نی میرا کنڈیاں دامن پاڑ دتا

ماہڑ ی خواہش سی ہک دل بچ بسنے دی
سپاں کو جلدی ہوندی ہے ڈسنے دی
پیار میرے دے بدلے لکھ کھلواڑ دتا
ماۓ نی میرا کنڈیاں دامن پاڑ دتا!

میں منگیاں سن ساحلؔ ! کجھ ٹھنڈیاں چھانواں
ہتھ ماہڑے لگا ہک چھوٹھا پرچھانواں
ساون دے بدلے ہک تپدا ہاڑ دتا
مائے نی میرا کنڈیاں دامن پاڑ دتا

☆☆

چن چکوری!

نا کوئی زبردستی کیتی، نا کوئی سینہ زوری
قدرت نے دے دتی میرے ہتھ وچ تیری ڈوری
ونگاں نال سجا کے پھڑ لئی وینی تیری گوری
چن چکوری، اس دنیا وچ ملدے چوری چوری

تیرا، میرا بت بنیا سی جنت دے باغے وچ
تقدیراں دا میل بنا کے بنھیا اِک تھاگے وچ
ست اسمانوں اُتری ماہیا! تیری میری جوڑی
چن چکوری، اس دنیا وچ ملدے چوری چوری

اپنی یاری ویکھ کے سارے ایویں سڑ دے رہندے
راہواں ڈکدے، اگ تھکھاندے، ہور اکڑ دے رہندے
ہتھ مل مل کے کردے رہندے دشمن چغل خوری
چن چکوری، اس دنیا وچ ملدے چوری چوری

آجا دل دا راجہ بن کے، لے جا اپنی رانی
تیرے ناں کردتا اپنا تن، من جند جوانی
دل دی دنیا دا حاکم ہے نا بآبر، نا غورؔی
چن چکوری، اس دنیا نچ ملدے چوری چوری

زلفاں دی چھاں دیدے اپنی، رکھ دے بانہہ سرہانے
ماہڑے لئی چھنکا دے اج توں اکھیاں دے پیمانے
زخمی دل کو چین آجاوے، گا ہک مٹھڑی لوری
چن چکوری، اس دنیا نچ ملدے چوری چوری

کھول دے اج دل دا دروازہ، کھول دے اج دو بانہواں
آمیں اپنے سینے لاکے ہر ارمان مٹاواں
ست رنگی ،رنگ دیواں تیری چادر کوری کوری
چن چکوری، اس دنیا نچ ملدے چوری چوری

اج نفرت دے قلعے اُپر پیار دا جھنڈا چڑھیا
اج رانجھے سُن اپنے دوارے ہیر دا ڈولا کھڑیا
ساری دنیا من گئی ساحؔل! اج تیری شاہزوری

چن چکوری، اس دنیا نچ ملدے چوری چوری

ہیر......

جھنگ سیالاں ٹہونڈوتہ کجھ بیلے اندر جاوَ
تخت ہزارے دے شہزادے کو پیغام سناوَ
ہجرتیرے دے ہاڑے نے فکراں نچ ہیر ڈبوئی
سارے کیدو بن گئے تہ رانجھا نا رہیا کوئی!

بستی سعدے کھیڑے دی دوزخ دا ہک نمونہ
پہُریا سپاں ناگاں تھیں اس کہُر دا کونہ کونہ
دیس بگانے نچ میں سجناں! پھردی موئی موئی
سارے کیدو بن گئے، تہ رانجھا نا رہیا کوئی!

میرے آل دوالے بہہ گئے سوداگر شیدائی

جوگن تیری لٹ جاسی گی، جے تدھ دیری لائی
ماہڑے نازک تن پر بچسی نا چادر، نا لوئی
سارے کیدو بن گئے، تہ رانجھا نا رہیا کوئی!

ڈورے کناں وچ اج تیری ونجلی دے سُر بجدے
سونا چاندی، محل بغیچے، سارے مندے لگدے
ہر دم اس جا یاد کراں اکھیاں وچ ہنج لکوئی
سارے کیدو بن گئے، تہ رانجھا نا رہیا کوئی!

کر فریاداں ہار گئی، نا رحمت دا در کُھلیا
ہرگز کافر نا آکھیں جے سجدا رب دا پُھلیا
اپنی تسبیح دے تہاگے وچ تیری یاد پروئی
سارے کیدو بن گئے تہ رانجھا نا رہیا کوئی!

ہک تیر کلیجے مار گئیں، کیوں رُس کے گلیوں پار گئیں
کیوں سجرا پیار بسار گئیں، کیوں اس دنیاں تھیں ہار گئیں
لمے ہجر، دے کھوہ وچ ساحلؔ! میں دیوانی ہوئی

سارے کیدو بن گئے، تہ رانجھا نا رہیا کوئی!

☆

ماہی دے وطناں

کھٹیاں، مٹھّیاں بیریاں
کُجھ تیریاں، کُجھ میریاں
آ چل پھر سجناں ! چلیے ندیوں پار وے
ماہی دیاں وطناں آئی مست بہار وے

پیار دی منزل دُور بھی ہے
اس نگری دا دستور بھی ہے
جگ جیتن والے، جاندے نے دل ہار وے

ماہی دیاں وطناں آئی مست بہار وے

نا ہجر، جدائیاں دے چھالے
نا دنیا، نا دنیا والے
بس دو دل ہوون، اکھیاں ہوون چار وے
ماہی دیاں وطناں آئی مست بہار وے

چل میلے سوہنی حیاتی دے
تیرا ناں لکھواساں چھاتی تے
تیرے لئی لیساں چُنری گوٹے دار وے
ماہی دیاں وطناں آئی مست بہار وے

کشتی کو کنارہ مل جاسی
بیماراں کو چین آجاسی
ہک وار چلادے دل تے نین کٹار وے
ماہی دیاں وطناں آئی مست بہار وے

ہک ہاسے تے قربان گیا
میں پہئیت دلاں دا جان گیا
دل بچ اقرار ہے، بُلیان تے انکار وے
ماہی دیاں وطناں آئی مست بہار وے

میت کوئی، نا کوئی سخی!
اس باغے اندر چار بکھی
سر اُپر نچدی ہک ننگی تلوار وے
ماہی دیاں وطناں آئی مست بہار وے

کونجاں وانگوں کُرلاندی ہے
وعدے کرکے پُہل جاندی ہے

تہوکھے دیندی ہک چھیل چھبیلی نار وے
ماہی دیاں وطناں آئی مست بہار وے

ہے وطن مرا کشمیر میاں!
میں اُس باہجوں دلگیر میاں
فریاد میری نہیہ سُندی ایہہ سرکار وے
ماہی دیاں وطناں آئی مست بہار وے

عمراں دے ہجر، وچھوڑے نی
اس جندڑی دے دن تھوڑے نی
بے درد نصیباں ساحلؔ! دتا مار وے
ماہی دیاں وطناں آئی مست بہار وے

☆

رُت ساون دی!

کٹھیاں، ندیاں دھوم مچائی، دریاواں بچ ہلچل
پنچھی، پکھنوں شور مچاندے ماہلی ماہلی اجکل
نغمے چھیڑے تیز ہواواں، بدلاں بزم سجائی
ساون دی رُت آئی ہے، اج ساون دی رُت آئی

مُڑ، مُڑ پھر وطناں نوں آگئے پردیسی، سیلانی
درد، فراقاں بچ رو رو کے ہوگئی اکھ نمانی
یاداں دے سوہنے میلے بچ ہجراں گل گمائی
ساون دی رُت آئی ہے، اج ساون دی رُت آئی

درد دلاں دے جاگ اُٹھے، ارماناں ٹیساں کڈھیاں
روان، رواں ماس بدن دا، چورا، چورا ہڈیاں
چُپ رہ کہہ مرجانا بہتر، آکھن بچ رسوائی
ساون دی رُت آئی ہے ، اج ساون دی رُت آئی
کچیاں عمراں، مستی دے دن،تن، من کُھلم ، کُھلے

مٹھیاں، مٹھیاں گلاں کریئے، بیٹھ چناراں تلے
رِم جھم کردی اس بارش سُن دل وچ اگ تُھکھائی
ساون دی رُت آئی ہے، اج ساون دی رُت آئی

سجناں رشتے توڑ دتے، پردیسی ہوئیاں سکھیاں
جوگن واہنگوں ڈاہ کے بہہ گئی رستے دے وچ اکھیاں
اُجڑی، اُجڑی دل دی بستی،ہر پاسے تنہائی
ساون دی رُت آئی ہے، اج ساون دی رُت آئی

بلبل واہنگ چمن وچ پھردا ہک آزاد پرندہ
قید وقفس وِچ پہارے پے گئے، مر مر ہویاں زندہ
شکر خدا دا، سوہنے سجنا رَج رَج عید منائی
ساون دی رُت آئی ہے، اج ساون دی رُت آئی

اس پیارے موسم وچ سجناں! یاد تیری تڑپاوے
بن بن کہکی کو کو کردی، دل میرا ڈُب جاوے
کوئل گا گا گیت سناندی، میت میرا ہر جائی

ساون دی رُت آئی ہے، اج ساون دی رُت آئی

باہ لئی سر تے چُنری تیری، لاکے سُرمہ، لالی!
تیرے رنگ بچ رنگ کے ہوگئی چال چھنگالاں والی
شیشہ تکدیں تکدیں مُنڈیا، اج گوری شرمائی
ساون دی رُت آئی ہے، اج ساون دی رُت آئی

اللہ جانے، میت میرے دی کتنی دور ہے منزل
پربت، پربت، بستی بستی ٹہونڈاں اپنا ساحلؔ
میں اسدی نادان چکوری، اوہ اوہ ماہڑا چن ماہی
ساون دی رُت آئی ہے، اج ساون دی رُت آئی

☆☆ (ڈسٹرکٹ جیل امپھلہ، جموں ۱۱/اگست 2007)

میں تیرے کہٗر جانا!

تہیاں ہوون تہن پرایا، بڑیاں دا فرمانا
آ گئی دل دی گل بُلیاں تے، اج نہیہ میں شرمانا
ہمت کر کے پکڑ ماہڑی وینی شیر جوانا!
میں تیرے کہر جانا سجنا! میں تیرے کہر جانا

تیرا کُہر، تیرا چوبارہ، ایہہ ہے میرا گہنا
ایہہ کہر ماہڑے پیکے دا ہے، میں نہیہ ایتھے رہنا
چھڈ دے ہُن توں لُک، چھپ ملنا، لُک چھُپ آنا، جانا
میں تیرے کہر جانا سجنا! میں تیرے کہر جانا

ماں، بابے سُن سال اٹھارہ دُدھ، مکھناں سنگ رکھیا
رُت بدلی تہ مٹھڑا میوہ پیار تیرے دا چکھیا
گاگر بن کے ارماناں دی، تیرے تے ڈُھل جانا
میں تیرے کہر جانا سجنا! میں تیرے کہر جانا
میں اج توڑیں ملدی رہئیاں لُک، چھُپ ویراں کولوں
تیرے لئی تعویذاں، تہاگے منگے پیراں کولوں

تیرے ناں لکھوایا عمری دا میں پانی، دانا
میں تیرے کہر جانا سجنا! میں تیرے کہر جانا

نظراں ملیاں، تیر چلے ، تاں کھل گئے دل دے تالے
اکھیاں دے سنگ تحفے گُھے، دل بچ خط سمبھالے
تیرے ناں لکھ سٹیا اپنی جندڑی دا افسانہ
میں تیرے کہر جانا سجنا! میں تیرے کہر جانا

فکراں دے بچ پے گئے اپنے، غیراں مارے طعنے
اماں، بابا، پہین، پہرا تہ نالے چاچے، تائے
کدھ تک چُپ، چُپیتی تکاں میں اندا کُرلانا
میں تیرے کہر جانا سجنا! میں تیرے کہر جانا

ماہڑے نک بچ رج رج مارے لونگ تیرا لشکارے
میرے متھے سج گئے ٹہولا! تیرے ناں دے تارے
میں بوہٹی، توں بن جا شوہالہ،سکھیاں نچنا، گانا
میں تیرے کہر جانا سجنا! میں تیرے کہر جانا

ساحلؔ سجناں !اج ارماناں دی بارات سجی ہے
اج ماہڑے دل دی بنجلی بچ مٹھڑی تان بجی ہے
تیرا چولا گل بچ باہ کے چھڈیا دیس پرانا
میں تیرے کہٹر جانا سجنا! میں تیرے کہٹر جانا

ہیر چڑھی چوبارے!

☆

میلہ لگیا تیرے آنگن، تھرتی سج گئے تارے
جان ہتھیلی اُتے کہہن کے آ گئے ہجراں مارے
تیری حویلی اگے کرسن اج جگراتا سارے
اج اسمانی چن نہیہ چڑھسی، ہیر چڑھی چوبارے

بستی بستی اگ تھکھاندی تیری تیز جوانی
مہنگی نا پے جاوے بیٹھی ایہہ تیری من مانی!
ہار کے بہہ گئی پُلس ساری، فوج منگی سرکارے
اج اسمانی چن نہیہ چڑھسی، ہیر چڑھی چوبارے

ڈر لگدا ہے حسن ترُا نہ بن جاوے افسانہ
سارے شہر نے ویکھی تیری ٹور، ہویا مستانہ
انگ انگ تیرالاٹاں مارے، دل پر چلدے آرے

اج اسمانی چن نہیہ چڑھسی، ہیر چڑھی چوبارے

تیری چُنری وچ دسدے کشمیر دے باغ ،بغیچے
تیرے ہاسے اُپر کھلدے دل دے بند دریچے
سر،اکھیاں تے چانواں نخرے،ناز تیرے دلدارے!
اج اسمانی چن نہیہ چڑھسی، ہیر چڑھی چوبارے

دل دا سودا کر کے میں سنگ تیرے لائی یاری
اپنی جوڑی دی دشمن کیوں بن گئی دنیا ساری
ایویں ہی راہگیراں دے کیوں چڑھدے رہندے پارے
اج اسمانی چن نہیہ چڑھسی، ہیر چڑھی چوبارے

تیرے لئی شہزادے! گل وچ باہیاں پھٹیاں لیراں
تیرے ناں کردتے اپنے باغ ، محل، جاگیراں
چھول مری وچ باہ دے اپنے سب ارمان کنوارے
اج اسمانی چن نہیہ چڑھسی، ہیر چڑھی چوبارے

دُور اُڈیکاں والا پینڈا، مُچ دل ماہڑا سڑیا
پے گئی شام جدائیاں والی، پُہانڈا بھی نا پُہر یا
نازُک جندڑی کو کھا جاندے ہجر، وچھوڑے پُہارے
اج اسمانی چن نہیہ چڑھسی، ہیر چڑھی چوبارے

مُڑ وطناں کو اوہ پردیسی! لگیاں پھر برساتاں
ساحلؔ! سجناں، سَپنی وانگوں ڈس ڈس جاون راتاں
بے رنگ ہور بے رونق لگدے تیرے باہج نظارے
اج اسمانی چن نہیہ چڑھسی، ہیر چڑھی چوبارے

کون دلاں کو جوڑے؟

رب نے آپ بنا کے جوڑے، کیوں وکھرے کر چھوڑے

کون دلاں کو جوڑے ربا! کون دلاں کو جوڑے

اکثر پنچھی کیوں لا لیندے شاخ بگانی ڈیرا
اکھیاں دی لو، دو اکھیاں کو کیوں دے جان ہنیرا
یاد تڑی بچ دل دے ارماں، ہنجواں راہ نچوڑے
کون دلاں کو جوڑے ربا! کون دلاں کو جوڑے

ہر ساون بچ میں تیرے لئی اپنا آپ سجایا
جس ساون دی میں راہ تکدی، اوہ ساون نہ آیا
کس ہتھ بچ ہے اتنی طاقت ویلے دا رُخ موڑے
کون دلاں کو جوڑے ربا! کون دلاں کو جوڑے

تیز ہوا سنگ مہینڈیاں کُھلیاں، ڈُھل ڈُھل جاون اکھیاں
تیرا ناں لے لے کے سجناں !روز ستاون سخیاں
کس کو آکھاں، کس دے اگے کھولاں دل دے پھوڑے
کون دلاں کو جوڑے ربا! کون دلاں کو جوڑے

دو دن پیار ، محبت کرلے، دو دن حسن، جوانی
دو دن تھیں زیادہ نہیہ رُکدا اس دریا دا پانی!
زُلفاں واہنگ جدائی لمی، دن جندڑی دے تھوڑے
کون دلاں کو جوڑے ربا! کون دلاں کو جوڑے

نا لب کھولاں، نا کُجھ بولاں، نا کُجھ پی واں، کھانواں
ماہڑے بس نیچ ہوئے تاں میں چُپ رہ کے مر جانواں
چین ادھا پَل لین نہ دیندے ایہہ ارمان نگوڑے
کون دلاں کو جوڑے ربا! کون دلاں کو جوڑے

ماہلی، ماہلی ڈھونڈاں میں ہور، بستی، بستی لوڑاں
نارُس میں تھوں، اگے تیرے میں اپنے ہتھ جوڑاں
ہُن میں سجناں! سہہ نہیہ سکدی ایہہ بیدرد وچھوڑے
کون دلاں کو جوڑے ربا! کون دلاں کو جوڑے

سوہنے تیرے وعدے، قسماں، سو ہنی تیری یاری

میں ساحل دے رستے تک تک عمر گزاری ساری
دل بچ بہہ کے، اپنا کہہ کے، رشتے، ناطے تروڑے
کون دلاں کو جوڑے ربا! کون دلاں کو جوڑے

ہجر دی رات

بستی، بستی شام سویرے ہِک دُکھیاری گاوے
ہجر دی رات نا آوے ربا! ہجر دی رات نا آوے

کوُنجاں دا ہک جوڑا تکیا میں کل پچھلی ماہلی
پُنجاں جوڑ کے گلاں کردا، پھردا ڈاہلی، ڈاہلی
ہسدے گاندے ہک دوجے سنگ ایہہ جندڑی نبھ جاوے
ہجر دی رات نا آوے ربا! ہجر دی رات نا آوے

غم دا ہاڑا اج پھیر چڑھیا، جند ماہڑی لے جاسی
وید ماہڑے زخماں دا، اللہ جانے کدھ تک آسی
جے میں مرگئی، لاش سجن دے باجھ نا کوئی چاوے
ہجر دی رات نا آوے ربا! ہجر دی رات نا آوے

کاش توہڑے کجھ کم آجاوے ماہڑا حسن، جوانی
اپنے سر دی ، تیرے لئی میں دے دیواں قربانی
اس چن ماہی دے قدماں نچ ایہہ گوری مرجاوے
ہجر دی رات نا آوے ربا! ہجر دی رات نا آوے

کس پردیسی دا ناں کہہ کے کہنگی بن بن گاندی

کس نِچھڑے ساتھی دے غم نچ ہک بلبل کُرلاندی
کوئل دی ایہہ کُو کُو دل دے سُتے درد جگاوے
ہجر دی رات نا آوے ربا! ہجر دی رات نا آوے

میں سِر نیواں کر کے رب تھیں منگیاں روز دعاواں
نہ کوئی رووے، نہ کُرلاوے، جس راں میں کُرلاواں
ماہڑے واہنگوں نا کوئی جگ نچ دل دے کے پچھتاوے
ہجر دی رات نا آوے ربا! ہجر دی رات نا آوے

گجدا، وجدا ساون آیا، پھر لگیاں برساتاں
کُہر کُہر دیوے بالے، نالے بنڈیاں سو خیراتاں
ماہڑے کُہر دے نیڑے کدھرے اوہ رستہ پہل جاوے
ہجر دی رات نہ آوے ربا! ہجر دی رات نہ آوے

مرجانے ساحؔل سُن دتیاں، مِٹھیا مِٹھیاں یاداں
باٹے دل دا مالک سوہنا، نہیہ سُندا فریاداں

ماہڑے واہنگوں رب اُس دے دل وچ بھی اگ تہکھاوے
ہجر دی رات نہ آوے ربا! ہجر دی رات نہ آوے

☆

دُنیا ہک پرچھانواں

ایہہ دنیا ہک پرچھانواں یار
ہتھ خالی، مُکیاں ساہواں یار!

ہک گل وچ مُکیا افسانہ
چھوڑ محفل، ٹُریا پروانہ

ہتھ جوڑے، ملیاں راہواں یار!
ایہہ دُنیا ہِک پرچھانواں یار!

ہِک پاسے گُھمن گھیری ہے
ہِک پاسے رات ہنیری ہے
کِس پاسے ٹھونڈن جانواں یار
ایہہ دُنیا ہِک پرچھانواں یار!

روندی کوسٹیا بیلے وِچ
نت پھنس گئی جان جھمیلے وِچ
بٹیاں سنگ سِر ٹکراواں یار
ایہہ دُنیا ہِک پرچھانواں یار!

بانہواں دے ہار بناواں میں
رستے وِچ زلفاں ڈاہواں میں
سر اکھیاں کھول، کھانواں یار

ایہہ دُنیا ہک پرچھانواں یار!

یا ڈکیا اُچیاں لہراں سُن
یا چھنگ، سیالی قہراں سُن
یا تھل نچ، گل مرجانواں یار
ایہہ دُنیا ہک پرچھانواں یار!

کیوں رُس کے گلیوں پار گئیں؟
کیوں سجرا پیار بسار گئیں

نچ یاد تری ،مر جانواں یار
ایہہ دُنیا ہک پرچھانواں یار!

مقبول! توں ساحل چھوڑ کے آ
نچ دُنیاں ماہڑی، دوڑ کے آ
رج دل دا حال سُنانواں یار

ایہہ دُنیا ہک پرچھانواں یار!

☆

سوکن نالے آویں!

میں مرجاساں پھاہی لا کے پھر بیٹھا پچھتاویں
سوکن نہ لے آویں اڑیا! سوکن نا لے آویں!

لکھاں بچُوں چُن کے سجناں بابل نے لڑ لایا
چھوڑ کے اپنے سارے رشتے، کہر تیرا چمکایا
جان پہاویں کڈھ لیویں ماہڑی، مُول نا دل تڑپاویں

سوکن نہ لے آویں اڑیا! سوکن نہ لے آویں!

روز سویرے ہتھ ہلاکے سجناں! 'بائی بائی' کرساں
سارا دن میں یاد تیری وچ ٹھنڈے ہوکے پُہرساں

شامی کم تھیں فارغ ہوکے سدھا کہر آجاویں
سوکن نا لے آویں اڑیا! سوکن نا لے آویں!

سارے تیرے گہنے، کپڑے ماہڑے ہی تن سجدے
تیرے تحفے لے کے دل وچ ڈھول، نگارے بجدے
دل دے باغیچے وچ ماہیا! میں نچساں، توں گاویں
سوکن نہ لے آویں اڑیا! سوکن نہ لے آویں!

چور لُٹیرے پھر دے اجکل، کُنڈی دل کو لالے
لُٹ لیندے نے کُہٹ پلاکے، مُکھ چٹے، دل کالے
اپنے کہر، محلے دا توں رستہ نا پُہل جاویں

سوکن نہ لے آویں اڑیا! سوکن نہ لے آویں!

بدلے رنگ زمانہ یا پھر دنیا ظلم کماوے
بدل، بجلی، گرم ہواواں، یا پھر ہاڑا آوے
چُپ، چُپیتا آکے ماہڑے خاباں نچ سو جاویں
سوکن نہ لے آویں اڑیا! سوکن نہ لے آویں!

نہ منگساں میں چھلے، چھاپاں، نہ بنگاں، نہ کنگھی
سِدھی، سادھی رہ کے بھی میں ہاں حوراں تھیں چنگی
ککھ بھی پہاویں نا دے سجنا! اکھ نا کدھرے لاویں
سوکن نہ لے آویں اڑیا! سوکن نہ لے آویں!

توں ہی ماہڑی منزل اڑیا، توں ہی ماہڑا ساحل ہیں
باہجھ تو ہاڑے کسراں جیساں، میں ہاں جان تہ توں دل ہیں
زہر پیئا ویں دے دیویں ہس کے، پر نا قہر کماویں!
سوکن نہ لے آویں اڑیا! سوکن نہ لے آویں!

☆☆

اوہکھا رستہ!

رات ہنیری، جان اکہلی، دوُر سجن دا ڈیرا ہے
رستہ اوہکھا، کہلیاں ٹُرنا، پینڈا دور بہتیرا ہے

جنگل، جنگل ، بستی بستی اپنی جان بچانی ہے
اُس پیارے محبوب دی خاطر ایہہ جند، جان، جوانی ہے
اُس دی دُنیا، ابدی دُنیا ایہہ ہک رین بسیرا ہے
رستہ اوہکھا، کہلیاں ٹُرنا، پینڈا دور بہتیرا ہے

جدھ میں آیاں اس دُنیا بچ، میں روندا ساں، سب ہسدے سن

اج میں رُخصت ہون لگا تہ سب روندے ، میں ہسدا ہاں
جس دن دی کوئی رات نہیہ ہوندی، اج اس دن دا سویرا ہے
رستہ اوہکھا، کُھلیاں ٹُرنا، پینڈا دور بہتیرا ہے!

بچپن پچھے آئی جوانی، دل بچ تیری شکل سہانی
تیرے رنگ بچ رنگ کے ہوگئی اپنے رنگ تھیں میں بیگانی
جند، قربان تیرے قدماں بچ، کھیل نرالا تیرا ہے
رستہ اوہکھا، کُھلیاں ٹُرنا، پینڈا دور بہتیرا ہے

اوہ سوہنا ہے، سب تھیں سوہنا! اُس سوہنے دا کیہہ آکھاں
دیہنہ ، چن تھیں بھی زیادہ روشن، ہر پاسے مارے لاٹاں
ماہڑا میت، ماہڑا چن ماہی، اُچیاں کول اُچیرا ہے
رستہ اوہکھا، کُھلیاں ٹُرنا، پینڈا دور بہتیرا ہے!

ہر ویلے، ہر پاسے آ،آ لُک ، چُھپ شکل وکھاندا سی
اج توڑیں اوہ ماہڑے ملنے کو، اس دل بچ آندا سی

سج، دھج کے اج اُس بستی وچ ماہڑا پہلا پھیرا ہے
رستہ اوہکھا، گہلیاں ٹُرنا، پینڈا دور بہتیرا ہے!

اپنے خون، پسینے سنگ میں ہک گھر مُچ سجایا سی
نہ گھر بچیا، نہ گھر والے، میں بھی ہوگئی بن باسی
ایہہ جگ ہک پرچھانواں یارو! نا تیرا، نا میرا ہے
رستہ اوہکھا، گہلیاں ٹُرنا، پینڈا دور بہتیرا ہے

اج اوہ اپنے محلوں ٹُر کے ساحل نیڑے آیا ہے
نال مُکو لے جاون دے لئی ڈاہڈا جال بچھایا ہے
میں نازُک، تریائی مچھلی، اوہ چالاک مچھیرا ہے
رستہ اوہکھا، کہلیاں ٹُرنا، پینڈا سخت بہتیرا ہے

چن جُیہا مُکھڑا

اپنا رستہ پُھّل کے ماہڑے دل بچ ڈیرا لایا ہے
چن جیہا ایہہ مُکھڑا کدھروں تُہرتی اُپر آیا ہے

کہُر تھیں باہر جاون دے لئی پیر جدوں میں رکھیا
ہک پیارا مِزمان میں اپنے باغیچے بچ تکیا
اُس دی خدمت بچ پُھلاں نے اپنا سِر جھکایا ہے
چن جیہا ایہہ مُکھڑا کدھروں تُہرتی اُپر آیا ہے

متھے دے چَن ، تارے چمکے، گیت پازیباں چھیڑے

نچدی، گاندی سبز پری آبیٹھی میرے نیڑے
ماہڑے سُتے ارماناں کو دے کے وازجگایا ہے!
چن جیہا ایہہ مُکھڑا کدھروں تُہرتی اُپر آیا ہے

پُھلاں تھیں بھی نرم بدن ہور ایہہ معصوم اداواں
جی کردا ہے اُس دی خاطر سارا کہر چمکانواں
کتنی فرصت نال خدا نے اُسدا روپ سجایا ہے
چن جیہا ایہہ مُکھڑا کدھروں تُہرتی اُپر آیا ہے

ماہڑی اکھ دے وارتھیں اج تک نا بچیا سی کوئی
سوہنی ماہڑی خاطر ڈُب گئی، ہیر دیوانی ہوئی
نال تواہڑے اکھیاں لا کے اپنا ہوش گمایا ہے
چن جیہا ایہہ مُکھڑا کدھروں تُہرتی اُپر آیا ہے

شبنم دے قطرے چُن چُن کے تیرے ہار پروئے میں

اندرو، اندری رو رو سجناں اپنے ہنج لکوئے میں
دل دے بوہے اُتے تیرا سوہنا ناں لکھوایا ہے
چن جیہا ایہہ مُکھڑا کدھروں تُہر تی اُپر آیا ہے

کل تک میرے دل دی تہرتی ہک ویرانہ خالی سی
نا گُلشن، نا گُل، نا کوئی اس گُلشن دا مالی سی!
راتوں، راتی کس نے آ کہہ تن ہور من مہکایا ہے
چن جیہا ایہہ مُکھڑا کدھروں تُہر تی اُپر آیا ہے

نیت صاف ہوئے تاں آپے رہبر رستہ دسدا ہے
جس دل بچ نہیہ وسدا کوئی، اس دل بچ رب بسدا ہے
جس دل بچ رب بسدا ساحلؔ! اس بچ پیار بسایا ہے
چن جیہا ایہہ مُکھڑا کدھروں تُہر تی اُپر آیا ہے

☆☆☆☆

چھوٹھی گل

دور جاندیاں دے قدماں کو روک لے حضور
چھوڑ حسن، جوانیاں دا مان تہ غرور
پُہل پیار کو نہ نت دے خیال دی طراں
توہڑی چھوٹھی گل لگدی ہے
مدتاں تھیں بعد دے وصال دی طراں

کوئی خط مکو لکھ، کدیں سُنیا ہی جول
ایویں رکھ نا ادھار ماہڑے ہنجواں دا مول

من عرضی فقیر دے سوال دی طراں
توہڑی چُھوٹھی گل لگدی ہے
مدتاں تھیں بعد دے وصال دی طراں

کالی اکھ دا فریب، گورے روپ دا چھلاوے
تکو تک کے دل ماہڑا، ڈُب ڈُب جاوے
سوہنی زُلف بھبوئے دے جال دی طراں
توہڑی چھوٹھی گل لگدی ہے
مدتاں تھیں بعد دے وصال دی طراں

اُچا قد، مُکھ چَن، نالے ڈوہلدا شباب
مکو لگدی ہے اپنے ہی دل دی کتاب
تیرا جسم ہے پھُلاں والی ڈال دی طراں
توہڑی چھوٹھی گل لگدی ہے
مدتاں تھیں بعد دے وصال دی طراں

آیا ظلمی سیال، نت شوکدے پہاڑ
بنے راہواں بچ اُچے، ملے ہجراں دے باڑ
اسی کمبدے ہاں پیر دے پنجال دی طراں
توہڑی چھوٹھی گل لگدی ہے
مدتاں تھیں بعد دے وصال دی طراں

دتے ڈھونگے منجدھار، دسے ساحل دے خواب
ماہڑی جندڑی بنائی، ماہڑے واسطے عذاب
آپ بسدے ہو ریشمی رومال دی طراں
توہڑی چھوٹھی گل لگدی ہے
مدتاں تھیں بعد دے وصال دی طراں

ہوئی پوری مدت..

ہوئی پوری مدت اج جوگیاں دی
ٹُر جان دی فقط تیاری ہے
اس نگری ۂچ ہُن نہیہ رہنا
جتھے دُشمن خلقت ساری ہے

اس دل ۂچ اج ہِک درد بھی نہیہ

لاچار، میں بے بس فرد بھی نہیہ!
اس حال دے ۂچ ہُن نہیہ جینا
جس حال میں جند گزاری ہے

یاداں دے زخم، عذاب رہے
بس اکھیاں اندر خواب رہے
اج تنہاء جان ہے ہِک اپنی
جگ دی ہر چیز بساری ہے
اُس دیس ہے ہر ہِک کو جانا
ایہہ جسم ہے روح دا قید خانہ
دنیا کو سمجھاں کے ساحلؔ!
جس دی ہر چیز اُدھاری ہے
☆

ہک واری آکھ...

ہک واری آکھ، تکو ماہڑے نال پیار ہے
جند قربان تیرے اُتے لکھ وار ہے

یاد ہمیشاں تیری میرے سنگ رہندی ہے
میں بھی ہاں دیوانہ، ساری دُنیاں ایہہ کہندی ہے
اکھیاں دے وچ تیرے روپ دا خمار ہے
ہک واری آکھ، تکو ماہڑے نال پیار ہے

تُڑے باہج لگدے ویران مکو میلے چناں!
کہئلیاں نا چھوڑ ایتھے، نال مکو لے چناں
گرم اج عاشقاں دے دل دا بزارا ہے

ہک واری آکھ، تکو ماہڑے نال پیار ہے

دُنیا، جہان دیاں رسماں تروڑ دے
لڑنا،چھگڑنا توں نال ماہڑے چھوڑ دے
ہُن تکرار والی ضد بیکار ہے!
ہک واری آکھ، تکو ماہڑے نال پیار ہے

مارگئیں دُور تھیں تو نظراں دا پھَٹ نہیہ
من فریاد ماہڑی رستے تے سَٹ نہیہ!
جاندا ہیں تہ سُن لے، ایہہ صدمہ اُدھار ہے
ہک واری آکھ، تکو ماہڑے نال پیار ہے

لکھ گلاں والی ہک گل مقبول ہے
سوہنیاں دے نال بیر رکھنا فضول ہے
دُنیا دے باغ بچ انہاں دی بہار ہے
ہک واری آکھ، تکو ماہڑے نال پیار ہے

(جنوری1989ء)

قطعات،

اشعار،

بیتاں..

☆

قطعہ..

ایہہ موسم، ایہہ ٹھنڈ تہ بارش، بس دو چار گھڑی رہندے
اسماناں دا رنگ بدلن نچ بوہتا ویلا نہیہ لگدا
کالی رات جُدائیاں والی، نا چن تارے ڈھونڈ جندے!
کھلیاں نہیہ کوئی محفل سَجدی، کھلیاں میلا نہیہ لگدا

☆

قطعہ..

☆

روزے ہور نمازاں دے صدقے اس کو
پے جاندا ہے سچ آکھن دا دورہ ہک
میں پچھیا سا ''پیار ہے ماہڑا کُجھ دل نچ؟''
تھوڑا جا شرماکے بولے ''پہُورا ہک''

☆

قطعہ

تیرے ہوٹھاں دی شربت تھیں نشیلا جام کیہ ہوسی؟
گنھیری زُلف تھیں بہتر سُہانی شام کیہ ہوسی؟
جواں سالی دا عالم ہے، تُسی ہو بے نقاب اگے!
خدا جانے جے اس شب دی صبح دا نام کیہ ہوسی!

قطعہ..

یار دی نگری چھیتی لے چل
ڈیرا لانواں گلیاں وچ
دور ہے اسدے آن دا نیٹا ۱؎
ساہ پھس گئی ہے نلیاں وچ
چہرہ اُسدا دِسدا ساحل!
پُھل، پُھلواڑی، کلیاں وچ!

۱؎....نیٹا...ملن دی تاریخ.. یومِ وصل

قطعہ!

کدھ تک کوئی قیمت دیسی
کدھ تک کوئی بِک سکدا ہے؟
کدھ تک کچے مٹکے پانی
ٹکیا ہے یا ٹک سکدا ہے؟
اللہ دا انجان خلیفہ
اپنے حال تھیں ناواقف ہے
بندہ چاہوے ، اپنے ہتھوں
اپنی قسمت لکھ سکدا ہے

قطعہ

اوہ رب ڈاہڈے! اتنا پیہار بھی نا باہ ماہڑی جان اُپر
ماہڑے مہنہ تھیں ایہہ نا نکلے ''میں نیہہ تیرا، چھڈ مکو''
کنڈے، بٹے، خنجر، تیغاں کدھ تک میں جُھل سکدا ہاں
دل دتا ہک پارے واہنگوں، پھلاں واہنگوں ہڈ مکو
اس حالت بچ، اس جا ماہڑا اویلا کتنا مشکل ہے!
یا میں بھی ظالم ہوجاواں، یا ہنیرے تھیں کڈھ مکو!

☆

قطعہ...

شرد مہینہ، دے گیا ماتم باغاں کو
کر کے تازہ پچھلی رُت دے داغاں کو
جال بچھایا دُور تکر رُسوائیاں نے
چار ، چوفیری کہیر لیا رسوائیاں نے
رو رو رب تھیں میں تہ منگیا پیار تیرا
پر اکھیاں دا خالی نا گیا وار تیرا
عمراں نکیاں، لمیاں ہجر، جدائیاں نے
چار چوفیری کہیر لیا رُسوائیاں نے

رُباعی

نہ ہُن دل وچ تاہنگ کسے دی، نہ ہُن پیار کسے دا
نہ کوئی ماہڑا رستہ دیکھے، نا میں یار کسے دا
غمخواری ہور دلداری دے موسم چڑکے بیت گئے
ساحلؔ! میں ایویں بن بیٹھا ساں غمخوار کسے دا

☆☆☆

اشعار..!

دو چار گھڑی کُجھ دے کے دلاسہ یارا گانہہ ٹُر جاندے ہین
بس ادھیاں مُلاقاتاں قسمت بچ لکھیاں خدائے برتر نے!

☆

کاجل باہیا ،مہندی لائی، ہُن تاں ہک ہوجاون دے!
ساہواں بچ ساہواں ٹکرالے، باہنواں بچ مرجاون دے

☆

نا کر اپنے پنجرے اُپر اِتنا مان شکاری!
ہک دن میں اُڈ جاساں تیرے پُہرے تروڑ کے سارے

☆

کاغذ دا ہر پُرزہ مُکیا، لہورگاں دا لِکھ لِکھ سُکیا
تیرے کَن بچ واز نا پوہچی، اکھ بھی رُل گئی، دل بھی تُھکھیا

☆

خوشی سنگ ترے کہُر تھیں میں ٹر گیا ساں
کسے سُن دو اتھروں بھی ڈوہلے نہ ساحلؔ!

ﷺ

☆

نورِ نبیؐ دی لو جیہڑے اُجڑے شہر گئی
آباد کر کے بستیاں تہ بام و در گئی
لبھیا کیہہ کائنات کو آقاؐ دے آن سنگ؟
آئی بہار، پھُل کھلے، خوشبو کھِنڈر گئی
چڑھیا جے اسمِ پاک لب تے، دل ہویا نہال
ہک بے ہُنر فقیر دی قسمت سنور گئی
آیا خیالِ گنبدِ خضرا دماغ نچ
اس دل دی کائنات نچ مستی جئ پہُر گئی
حضرتؐ! کرو قبول ایہہ ساحلؔ دی التجاء
اوہ اُیتاں دے مالکوؐ! اُمت بکھر گئی

۲

تمت باالخیر

(۱۵/جون۔۔۔۲۰۱۶ء)